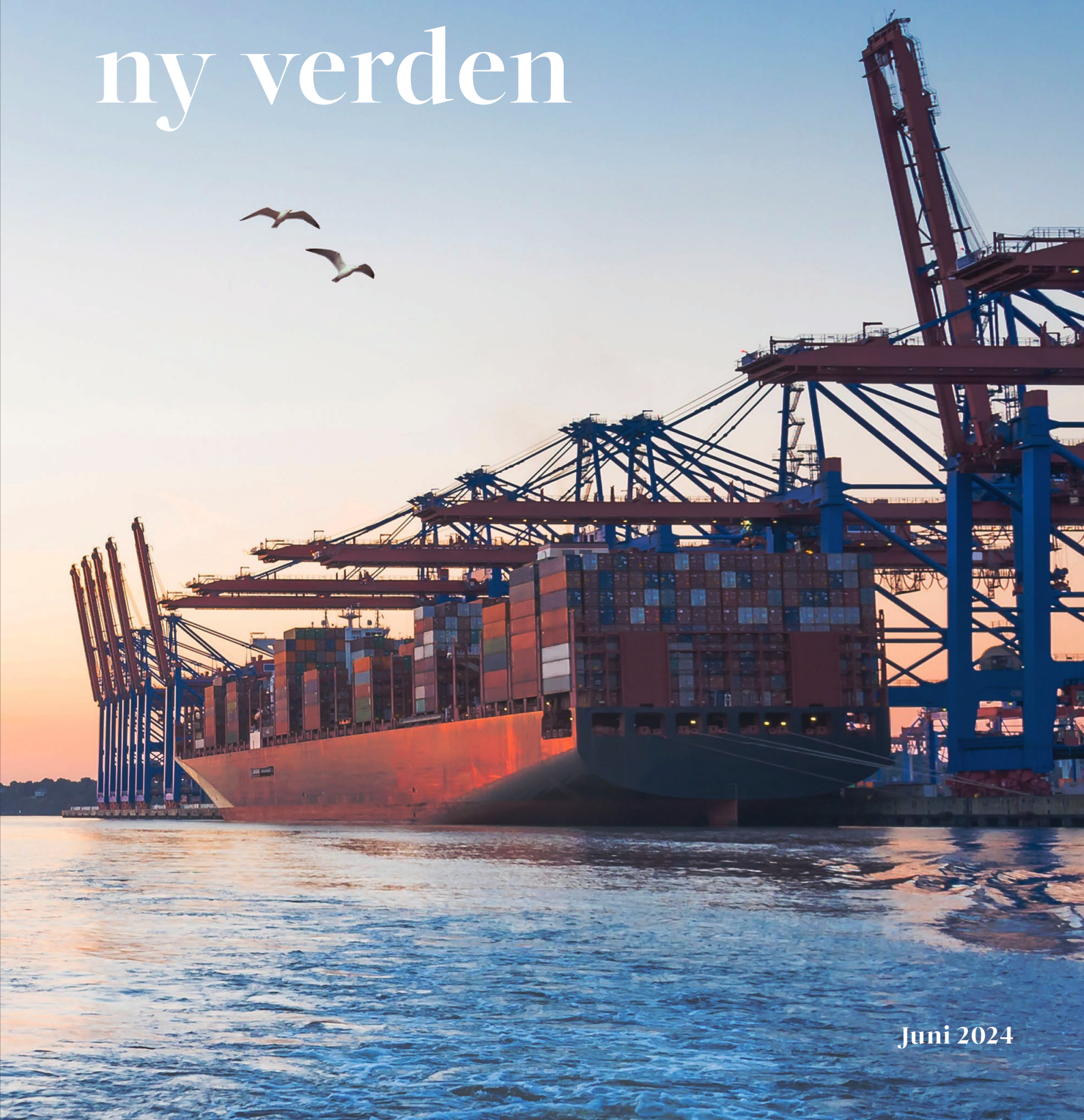

Danmark: En vinder i en ny verden

Danmark: En vinder i en ny verden

Juni 2024

Virksomhedsforum for
GL **BALE RISICI**

ISBN 978-87-906-4322-5 (digital)

ISBN 978-87-906-4321-8 (tryk)

Publikationen kan hentes på:
www.em.dk

Design og layout: Erhvervsministeriet
Tryk: Stibo Complete

Fotokreditering: Colourbox.dk

Danmark: En vinder i en ny verden

Forord

Vi står ved en historisk milepæl i globaliseringen. Tiltagende geopolitiske spændinger gør verden mere usikker og udfordrer de hidtil gældende globale strukturer og spilleregler. Samtidig ændrer klimaforandringer og en accelereret teknologisk udvikling vilkårene for at drive virksomhed fundamentalt. Tilsammen rummer disse tre centrale hovedtendenser og samspillet mellem dem nye risici, som danske virksomheder skal navigere i. Men de skaber også et gunstigt vindue for nye vækstmuligheder, hvis vi har modet og viljen til at agere hurtigt. Danmark har et stærkt udgangspunkt og en unik mulighed for at bidrage til de innovative løsninger, som efterspørges globalt.

Hvis vi skal lykkes med det, er der behov for, at vi i Danmark sadler om og handler resolut nu. Vi har ikke råd til at vente og se tiden an. Europa og Danmark risikerer fortsat at tabe konkurrenceevne sammenlignet med USA, Kina og andre vækstøkonomier i det globale syd, ikke mindst som følge af byrder, unødvendig regulering og langsomme beslutningsprocesser. Det er vigtigt, at Danmark agerer proaktivt og sikrer effektive processer, så danske virksomheder kan bevare deres konkurrencekraft, og helt nye virksomheder kan udvikles.

Vores svar er et markant retningskifte – en ny Strategi for Danmark. Et gennemgribende opgør med bøvvl og bureaukrati. En ny tilgang til virksomhederne med mindre kontrol og mere service. En større risikovillighed og et farvel til nulfejls- og perfektionskulturen. De innovative kræfter skal slippe løs, og vi skal sikre, at de rette incitamenter er på plads til at skabe løsninger, der både kan blive til nye danske væksteventyr og styrke de eksisterende. Noget skal vi løse selv i Danmark, men meget skal løses i vores fællesskab i EU, hvor danske stemmer skal være markante og aktivt til stede. Udfordringerne er store, og Danmark kan ikke løse dem alene.

Ud over den nye strategi, som i vores optik bør være den overordnede ramme for erhvervs- og industripolitikken de næste 25 år frem mod 2050, præsenterer vi også en række konkrete anbefalinger. De konkrete anbefalinger udgør vigtige første trædesten, som er påkrævede, hvis danske virksomheder skal stå stærkest muligt i globaliseringens nye tidsalder. Alle som én repræsenterer de vigtige første skridt i retning af at implementere det markante retningskifte for ”virksomheden Danmark”. Men de er kun første skridt, og vores håb er, at de vil blive fulgt op af endnu flere initiativer hen ad vejen, som styrker danske virksomheders konkurrencekraft til gavn for hele vores samfund.

Vi må aldrig glemme at danske virksomheder, der opererer internationalt, har mange muligheder og stadig oftere tilskyndes til at øge investeringerne og beskæftigelsen uden for Danmarks grænser. Det er vores klare indtryk, at der både er en vilje og præference for at styrke basen i Danmark. Men det kræver, at de rette forudsætninger er til stede.

Både vores forslag om et markant retningskifte såvel som de konkrete anbefalinger kræver noget af os alle – politikere og myndigheder såvel som virksomheder – for at blive til virkelighed. For de rigtige beslutninger skal træffes – og de skal træffes hurtigt – så danske virksomheder kan gribe de nye muligheder, der opstår i denne brydningstid. Af samme grund kommer vi også med vores anbefalinger til, hvordan implementeringen af forummets strategi kan forankres stærkest muligt. Arbejdet kan og skal ikke løftes af det offentlige alene. Det vil i årene fremover kræve et tæt og betydeligt samarbejde med det private erhvervsliv, og det er glædeligt at konstatere, at regeringen med etableringen af *Virksomhedsforum for Globale Risici* og en kommende globaliseringsstrategi er helt klar til denne opgave.

Vores opgave og arbejdsform

Virksomhedsforum for globale risici er etableret med det formål at skabe dialog med danske virksomheder og rådgive regeringen om rammevilkår og afhængigheder, der er særligt kritiske for Danmark og dansk erhvervsliv. Vores opgave er at levere konkrete anbefalinger til at nedbringe danske virksomheders sårbarhed over for globale risici.

Med det opdrag er et vigtigt første spørgsmål, som vi har stillet os selv, dette: Hvad er de væsentligste sårbarheder for danske virksomheder, som agerer globalt? Afhængigt af svaret på dét spørgsmål kunne vores anbefalinger falde meget forskelligt ud.

Forummet er ikke i tvivl: Vi betragter erhvervslivets sårbarheder som andet og mere end kortsigtede forsyningsrisici og kritiske afhængigheder. Tilbage-meldingen er, at de centrale sårbarheder for danske og europæiske virksomheder i høj grad også omfatter risikoen for tab af konkurrencekraft affødt af ændringer på langt bredere dagsordener som fx byrdefuld og kompleks regulering og mangel på kvalificeret arbejdskraft. Fordi den slags har afgørende betydning for virksomhederne.

Det er på den baggrund vores anbefaling, at der i forsøget på at understøtte dansk erhvervsliv ikke fokuseres snævert på sårbarheder, som er direkte affødt af geopolitiske spændinger, fx handelsrestriktioner og brudte forsyningskæder. For det er kun ét af en lang række parametre, som alle er vigtige for globale danske virksomheder.

For at nedbringe virksomhedernes sårbarheder over en bred kam er der derimod behov for en gennemgribende indsats på tværs af generelle rammevilkår, fx behovet for smidig regulering, gode rammer for investeringer og adgang til kvalificeret arbejdskraft. Dertil kommer vigtige målrettede indsatser for at styrke danske virksomheders modstanddygtighed og for at udnytte vækstmuligheder i en ny geopolitisk virkelighed.

Denne fortolkning af vores opdrag har gjort opgaven større. Og samtidig er vi fuldt ud opmærksomme på, at forummet langt fra repræsenterer alle de dele af dansk erhvervsliv, som det ville kræve at stykke et fuldstændigt billede af virksomhedernes udfordringer og mulige løsninger sammen.

Vi har derfor brugt vores netværk og lagt vægt på at få rakt bredt ud i dansk erhvervsliv. Vi har fået indspil fra en lang række aktører på tværs af organisationer, fagbevægelsen og virksomheder, ligesom vi har inddraget eksperter fra ind- og udland. For at blive klogere. Og for at få alle de gode idéer bragt i spil. I denne rapport præsenterer vi forummets ekstrakt af de udfordringer og nye vækstmuligheder, som en række af de aktører, vi har talt med, i forskellig udstrækning har peget på. Det er på denne baggrund, at vi har lavet vores analyse og udarbejdet vores anbefalinger.

God læselyst!

Virksomhedsforum for
GLØBALE RISICI

Niels Smedegaard

Carsten Egeriis

Lisbeth Barnbæk Nielsen

Stine Haakonsson

Asger S. B. Lauritsen

Henrik Andersen

Nader Mousavizadeh

Tina Sejersgård Fanø

Indhold

KAPITEL 1: Stærkt dansk afsæt i en forandret verden	8
1.1 Fire årtier med fart på globaliseringen i Danmark.....	8
1.2 Globaliseringen har medført store gevinster for Danmark.....	10
1.3 Vi befinder os i en ny geopolitisk virkelighed	11
1.4 Klimaforandringer og teknologisk udvikling er game changers	19
KAPITEL 2: Strategi for Danmark.....	24
2.1 Hvor står Danmark i globaliseringens nye tidsalder?	25
2.2 Ny Strategi for Danmark	33
KAPITEL 3: Danmark i front – fem første indsatsområder	42
3.1 Skab smidig regulering og tilsyn – hurtigt	43
3.2 Kvalificeret arbejdskraft – og nok af den.....	47
3.3 Styrket adgang til kapital, finansiering og investorkultur	50
3.4 Sikre vores modstandsdygtighed.....	55
3.5 Udnyt vækstmuligheder	59
KAPITEL 4: Implementering	64
4.1 Fra strategi til virkelighed	65
4.2 Vores forslag til en implementeringsmodel.....	66
4.3 Finansiering.....	68
Vores anbefalinger	72

Stærkt dansk afsæt i en forandret verden

Vi befinder os i en ny verden. Globaliseringen har bragt vækst og velstand, men er nu under hastig forandring. Særligt **tre globale hovedtendenser** vil påvirke Danmark og danske virksomheder de kommende årtier: geopolitiske spændinger, klimakrise og grøn omstilling samt accelererende teknologisk udvikling. I spændingsfeltet mellem disse hovedtendenser opstår en række muligheder for danske virksomheder, men også nye og udfordrende vilkår, som kan presse vores konkurrenceevne.

Opbrudstider har historisk indeholdt store potentialer for fornyelse og vækst. Ved at forstå de globale bevægelser – og udtænke løsninger med afsæt i dem – kan Danmark stå stærkere. Vi skal bevise, at vi er hurtigere og kløgtigere end de andre til at omstille os og gribe nye muligheder.

Fire årtier med fart på globaliseringen i Danmark

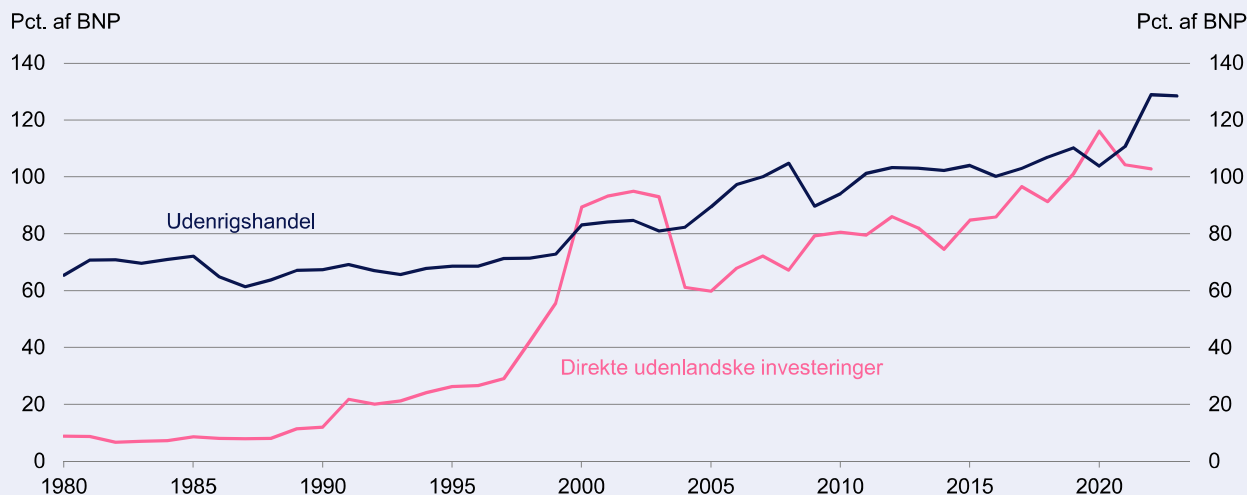
I årtier har globalisering været i højsædet. Det har medført større samhandel og økonomisk integration på tværs af kloden, hvor varer, kapital, arbejdskraft og idéer har kunnet bevæge sig friere. Det gælder ikke mindst Danmark, som i en række opgørelser rangerer som det ottende mest globaliserede land i verden i 2023.¹

Et tydeligt bevis på globaliseringens indtog i dansk økonomi er en markant stigning i dansk udenrigshandel og direkte udenlandske investeringer. Importen og eksporten svarede tilsammen til 65 pct. af BNP i 1980, men er siden steget betydeligt og svarede til 129 pct. af BNP i 2023, *jf. figur 1.1*. De direkte udenlandske investeringer er steget endnu mere fra 8 pct. i 1980 til 103 pct. af BNP i 2022.

Figur 1.1

Danmarks internationale handel og investeringer er steget markant

Anm.: *Direkte udenlandske investeringer* angiver summen af beholdningen af indadgående og udadgående direkte udenlandske investeringer (FDI), hvor investorer ejer mindst 10 pct. af egenkapitalen eller stemmerettighederne i en udenlandsk virksomhed, fx gennem opkøb eller etablering af fabrik eller filial i udlandet. *Udenrigshandel* angiver summen af import og eksport af varer og tjenester.

Kilde: Danmarks Statistik.

Med globaliseringen har danske virksomheder etableret verdensomspændende værdikæder, hvor aktiviteter som forskning, udvikling, produktion og salg splittes op og organiseres på tværs af lande og virksomheder.

Betydningen af globaliseringen kommer blandt andet til udtryk, når der ses nærmere på de mange danske virksomheder, som har oprettet udenlandske datterselskaber. Datterselskaberne henter profit hjem til sit danske moderselskab ved at producere, købe og sælge varer uden for Danmark – ofte uden at disse varer nogensinde krydser den danske grænse. I 2022 havde danske virksomheder samlet set 1,7 mio. ansatte uden for Danmark. Det svarer til mere end halvdelen af arbejdsstyrken herhjemme. De fleste udenlandske ansatte arbejder i Europa og knap en fjerdedel i Asien, *jf. figur 1.2*. Betydningen af globaliseringen viser sig også ved, at virksomheder med produktion i Danmark

er afhængige af at kunne importere en række produkter, tjenester og halvfabrikata som input i deres processer. Adgangen til at importere fra hele verden, hvor produkterne og tjenesteydelserne er bedst og billigst, er derved med til at sikre, at dansk produktion er konkurrencedygtig.

For Danmark viser det sig konkret i form af et højt importindhold – målt som værdien af udenlandsk produktionsinput relativt til værdien af dansk eksport. Siden midten af 2000'erne har importindholdet i dansk eksport været omkring 50 pct., svarende til at halvdelen af vores eksports samlede værdi stammer fra import.² Dansk eksport er desuden mere afhængig af import fra udlandet – og dermed af andre landes produktion – end andre sammenlignelige lande. Opgørelser viser således, at importindholdet i dansk eksport er højere end OECD-gennemsnittet.³ Det skyldes til dels, at eksportens importindhold generelt er højere i små, åbne økonomier som den danske.

Figur 1.2

Danske virksomheder har 1,7 mio. ansatte ude i verden

Anm.: Ansatte personer i danske virksomheders datterselskaber i udlandet, 2022.
Kilde: Danmarks Statistik.

Globaliseringen har medført store gevinster for Danmark

Der er ingen tvivl om, at Danmarks samlede økonomiske gevinst ved globaliseringen er og har været betydelig. Hvor stor er det imidlertid vanskeligt at sætte tal på.

Med globaliseringen har virksomheder kunnet specialisere sig i det, de gør bedst. Det har bidraget til en mere effektiv international arbejdsdeling og dermed højere produktivitet og velstand – både for Danmark og globalt.

Det er særligt i små åbne økonomier, at globaliseringen har ført til store økonomiske gevinster. Det skal blandt andet ses i lyset af små økonomiers relativt mindre hjemmemarked, som gør det særligt gunstigt at kunne importere fra og eksportere til større markeder. Handel med udlandet er således vigtigere for små økonomier end store.

Takket være global handel har danske virksomheder og forbrugere fået adgang til et større udvalg af varer til lavere priser. Prisen på for eksempel elek-

tronik er faldet siden midt 1980'erne, selvom forbrugerpriserne generelt er mere end fordoblet. Et studie viser også, at den gennemsnitlige forbruger i Danmark ville opleve et fald i realindkomsten på 54 pct., hvis lande ikke handlede sammen.⁴ Til sammenligning tabte danskerne godt 5 pct. af deres realindkomst i 2022, primært som følge af udviklingen i inflationen.⁵ Samhandel er med andre ord af enorm betydning.

Danske virksomheder har i særligt høj grad formået at udnytte mulighederne i globaliseringen og været gode til at vokse uden for landets grænser. Op mod halvdelen af væksten i danske fremstillingsvirksomheder de seneste 20 år kan tilskrives aktiviteter uden for dansk territorium. Således er værditilvæksten i fremstillingssektoren steget med 41 pct. siden 2005, hvor De Økonomiske Råd estimerer, at 26 pct.-point – eller over halvdelen af værditilvæksten – kan tilskrives virksomhedernes produktion og salg af varer i udlandet, som ikke krydser den danske grænse (såkaldt merchanting og processing). Omfanget heraf er steget betydeligt siden 2000'erne.⁶

Vi befinder os i en ny geopolitisk virkelighed

For et globalt orienteret lille land som Danmark er det derfor stærkt udfordrende, at den lange periode med mere og mere integrerede markeder nu synes at være vendt, og at de globale spændinger stiger.

Der er krig i Europa og i Mellemøsten samt risiko for, at flere geopolitiske situationer spidser yderligere til, fx mellem Kina og Taiwan eller Nord- og Sydkorea. Stormagtsrivalisering og handelskonflikt har skabt øgede spændinger mellem særligt USA og Kina, men i stigende grad også mellem EU og Kina. Samtidig ses stigende regionalisering og et globalt økonomisk og politisk tyngdepunkt, der har forskubbet sig mere mod øst.

Nyt geopolitisk landskab

Forskydningen i det globale økonomiske og politiske tyngdepunkt ses tydeligt, når verden opdeles i to blokke baseret på FN-afstemningen i marts 2022 om at fordømme Ruslands invasion af Ukraine. Lande, der stemte for at fordømme Rusland, herunder USA og EU-landene, fylder en aftagende andel af verdensøkonomien, mens lande, der

stemte imod eller undlod at stemme, herunder Kina, Rusland og Indien, fylder mere og mere, *jf. figur 1.3*.

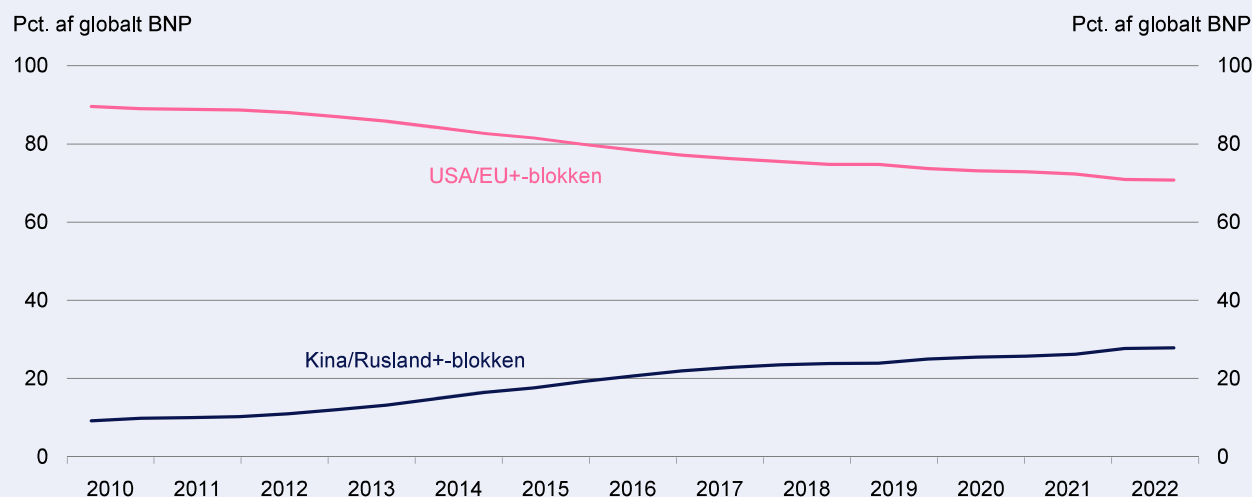
Mange lande i Afrika, Asien og Latinamerika har ikke ønsket at vælge tydelig side i Ukrainekrigen. Det har kastet et nyt lys på det globale syd og understreget, at det geopolitiske landskab i dag er blevet mere komplekst og ikke kan defineres alene ud fra relationerne mellem USA og Kina/Rusland, men også af nye alliancer mellem mindre nationer og fx Kina.⁷ At nye alliancer er begyndt at forme sig ses fx med BRIKS-landenes invitation til Saudi-Arabien, Iran, Argentina, Egypten, Etiopien og De Forenede Arabiske Emirater om at indgå i samarbejdet.

Det globale syd er ikke klart defineret, men bruges typisk til at betegne lande, der ikke tilhører Vesten. Det globale syd kan opgøres til at udgøre 40 pct. af verdens samlede BNP og 85 pct. af verdens befolkning.⁸

Figur 1.3

Den globale magtbalance forskydes

Anm.: Opdelingen er baseret på afstemning i FN d. 2. marts 2022. USA/EU+-blokken udgøres af de 141 lande, der stemte for at fordømme Ruslands invasion af Ukraine. Kina/Rusland+-blokken udgøres af de 40 lande (herunder Indien, Iran og Sydafrika), der enten stemte imod eller undlod at stemme.

Kilde: Verdensbanken og IMF.

De andele forventes at stige væsentligt. I IMF's fremskrivninger skønnes en række asiatiske lande som Indien, Indonesien, Bangladesh og Vietnam at have gennemsnitlige årlige vækstrater på 5-7 pct. frem mod 2030. Samtidig forventes væksten i Danmark og de fleste europæiske lande at ligge under 2 pct.⁹

Mens befolkningsvæksten forventes at være negativ i alle europæiske lande frem mod 2050, er billedet meget anderledes i det globale syd. Verdens samlede befolkning er i dag 8 mia. mennesker og ventes at nå 8,5 mia. i 2030 og 9,7 mia. i 2050. Der er udsigt til, at over halvdelen af stigningen fra i dag til 2050 sker i Afrika, hvor befolkningen syd for Sahara eksempelvis fordobles. Indiens befolkning, som nu har rundet 1,4 mia. og dermed er større end Kinas, forventes ligeledes at stige i flere årtier endnu.¹⁰

Selvom Kina og det globale syd fylder mere og mere i verdensøkonomien, udgør begge regioner en forholdsvis lille andel af dansk eksport,

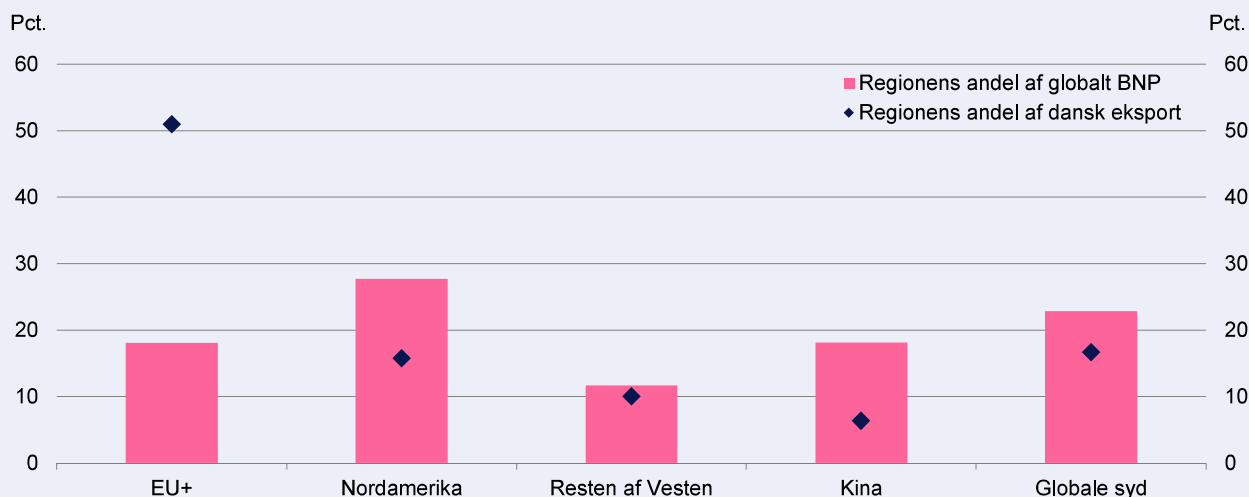
som hovedsageligt er koncentreret på det europæiske hjemmemarked, *jf. figur 1.4.*

Danske virksomheder er således kun i begrænset omfang tilstede i de globale vækstøkonomier, både hvad angår eksport og andre globale aktiviteter, fx danske koncerners placering af datterselskaber. BRIKS-landene og de lande, der for nylig blev inviteret med i BRIKS, udgør 30 pct. af verdensøkonomien i 2022, men blot 11 pct. af dansk eksport og blot 16 pct. af beskæftigelsen i danske datterselskaber. I store dele af det globale syd er danske aktiviteter nærmest ikke eksisterende. For eksempel udgør eksporten til Afrika kun 2 pct. af dansk eksport. Betydningen af de stigende geopolitiske spændinger og nye globale magtbalancer for Danmark og dansk økonomi forstærkes af den ekstra omstændighed, at vores europæiske hjemmemarked samtidig er udfordret på evnen til at opretholde høj vækst og produktivitet og derigennem sikre Europas økonomiske og politiske tyngde i verden.

Figur 1.4

Danske virksomheder eksporterer mest til hjemmemarkedet og mindre til de største vækstøkonomier

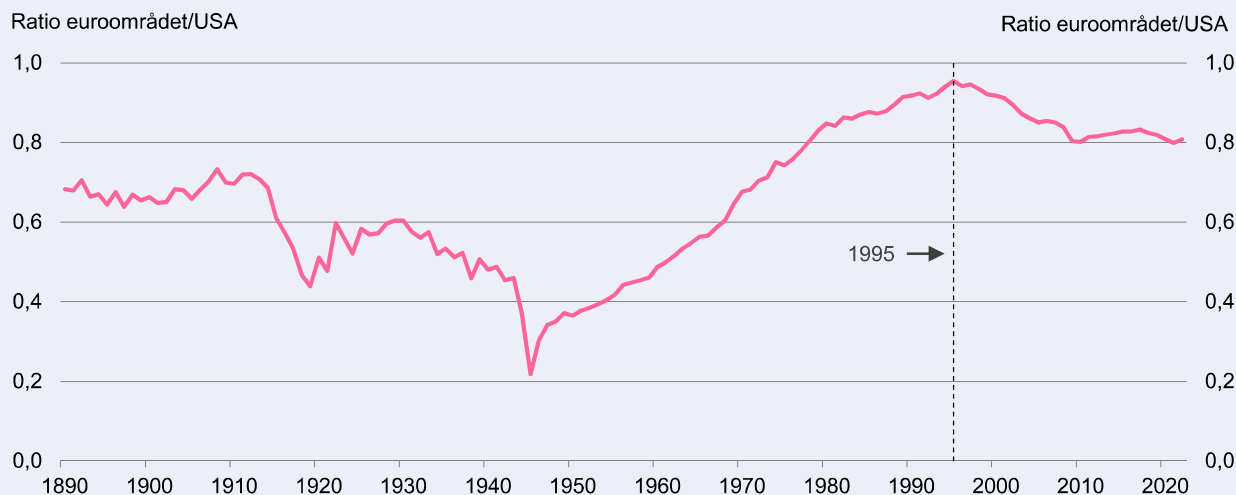

Anm.: 2022. EU+ inkluderer Euro-27, Island, Schweiz, Storbritannien og Norge. Nordamerika indeholder Canada og USA. Resten af Vesten består af Australien, New Zealand, Sydkorea, Japan, Taiwan og Singapore. Globale syd er resterende lande eksklusiv Kina. Kina er inkl. Hongkong og Macao.
Kilde: Danmarks Statistik og IMF.

Figur 1.5

Euroområdet falder bagud i forhold til USA på arbejdskraftsproduktiviteten

Anm: Arbejdskraftsproduktiviteten er defineret som BNP pr. arbejdstime.
Kilde: Long-term productivity database.

De seneste tre årtier er produktiviteten i euroområdet faldet bagud sammenlignet med USA, *jf. figur 1.5*. Den gennemsnitlige årlige produktivetsvækst i euroområdet har ligget på 0,9 pct. i perioden, mens USA har præsteret en vækst på 1,7 pct. i gennemsnit. Blandt de mulige forklaringer er dårligere udnyttelse af ny teknologi, færre private og offentlige investeringer, mindre intens konkurrence samt mangel på uddannet arbejdskraft og færre store virksomheder.¹¹ Europa er i dag hjemsted for 21 af verdens 100 største virksomheder, hvor det var op mod 40 i 1990'erne og 2000'erne.¹²

Globale spændinger ændrer vilkårene for at handle og investere på tværs af landegrænser, og virksomhederne skal navigere i en ny virkelighed.

Globale forsyningskæder har gjort os rige – men også sårbare

Hvor globaliseringen hidtil har været kendetegnet ved en intens jagt på effektivitet og lave produktionsomkostninger (uanset hvor), introduceres spørgsmålet om robusthed nu som et nyt centralt parameter for virksomhederne. Det skyldes blandt andet den nye geopolitiske virkelighed med nye

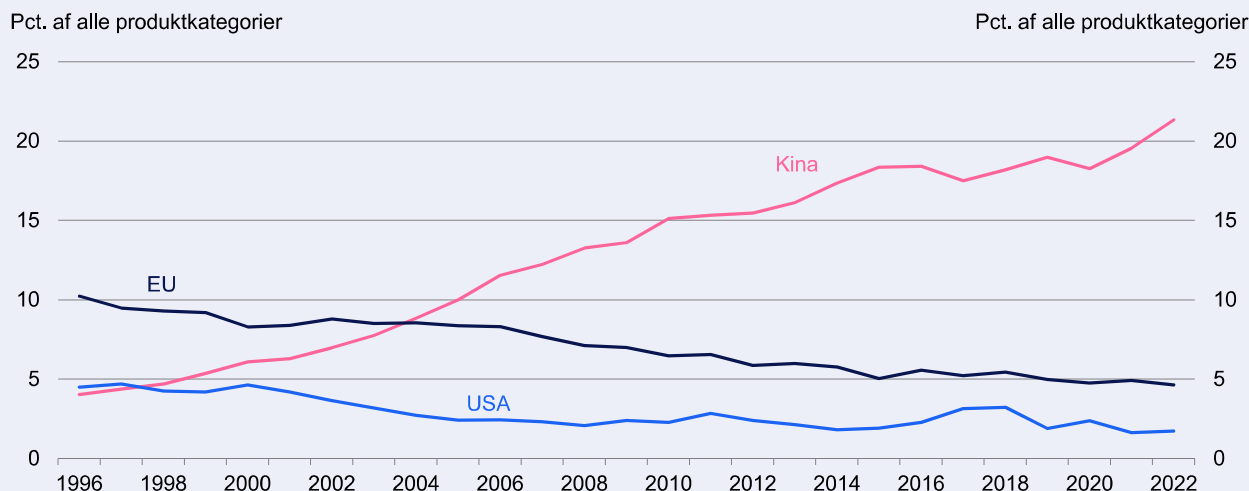
spilleregler, som kan udfordre danske og europæiske virksomheder. Fordelene ved international arbejdsdeling og gevinsten ved jagten på lavere produktionsomkostninger har nemlig også gjort os sårbare.

Via integrerede markeder og globale forsyningskæder er vi blevet mere afhængige af omverdenen og adgangen til eksportmarkeder, outsourcete produktionsfaciliteter og forsyning af råstoffer, varer, tjenester og teknologier. Danske virksomheder er navnlig afhængige af en global industriproduktion, der er blevet mere og mere geografisk koncentreret gennem de seneste ca. 20 år. Udviklingen er drevet af enkelte lande, herunder særligt Kina, som har formået at specialisere sig, udnytte stordriftsfordele og adgang til de nødvendige ressourcer, den nødvendige teknologi eller viden til at dominere produktionen af mange varer. I år 2000 dominerede Kina nettoeksporten for 6 pct. af godt 5.000 globale produktkategorier. I dag er den andel steget til 21 pct., *jf. figur 1.6*. Det vil sige, at hvert femte produkt, der handles internationalt, næsten udelukkende kommer fra Kina.

Figur 1.6

Kina dominerer nettoeksporten af flere og flere produktkategorier

Anm.: Figuren viser andelen af alle produktkategorier, hvor det enkelte land eller region er dominerende. Dominans opgøres ud fra, om det enkelte land er den største nettoeksportør, og om nettoeksporten af den enkelte produktkategori er koncentreret på få lande, dvs. et Herfindahl-Hirschman-indeks på over 0,3.
Kilde: BACI-databasen og egne beregninger.

Den stigende koncentration i Kina er relativt uproblematisk for så vidt angår langt de fleste varer, fx mange forbrugsgoder. Men den dækker også over, at Kina har etableret markedsdominans på områder af mere kritisk karakter. Det gælder eksempelvis en række kritiske råstoffer, som nærmest udelukkende forarbejdes i Kina, og som udgør vigtige produktionsinput til strategiske industrier i EU og USA, fx inden for den grønne omstilling.¹³

Seneste *wake up call*, når det kommer til vores sårbare afhængigheder, og hvordan de kan bruges aktivt imod os som politisk redskab i geopolitiske konflikter, har været Ruslands invasion af Ukraine. Her blev Europas afhængighed af russisk gas tydeligt understreget.

Industripolitik 2.0

Samtidig befinder vi os nu i et *new normal* for industripolitikken, hvor flere og flere lande yder særlig støtte til strategiske industrier, indfører handelshindrende tiltag og hjælper egne virksomheder mere. Denne type industripolitik er kommet for at blive på et globalt plan, og danske beslutningstagere og virksomheder skal navigere i dette nye regime.

Kina bruger flere penge på industrisubsidier end noget andet land i verden og har gjort det i en lang årrække.¹⁴ USA's Inflation Reduction Act (IRA) indeholder også betydelige støtteordninger til

fremme af klimavenlige investeringer og produktion i USA. Visse industrier bliver udpeget som vigtige for den strategiske autonomi. Det gælder eksempelvis mikrochips, hvor USA og EU med hver sin Chips Act vil øge egne markedsandele og indføre foranstaltninger til at begrænse afhængigheden af Kina. EU har også taget de første skridt i retning af at bruge statsstøtte mere aktivt i industripolitikken med blandt andet genopretningsplanen NextGenerationEU, der skal stimulere EU's økonomi efter COVID-19, og Net-Zero Industry Act (NZIA), der yder støtte til EU's grønne industrier. Sammenlignet med Kina og USA er EU dog ikke nået lige så langt i forhold til at gøre støtten operationel og tilgængelig for virksomhederne.

Med præsidentvalgkampen i USA og en mulig tilbagevenden af Donald Trump som USA's præsident kommer hertil risiko for en yderligere eskalering af handelskonflikten mellem USA og Kina, hvor EU kan blive tvunget til at vælge side. Danske og europæiske virksomheder kan komme i klemme i forhold til importafgifter i USA på varer, som indeholder kinesiske delkomponenter eller på anden vis har et kinesisk ophav.

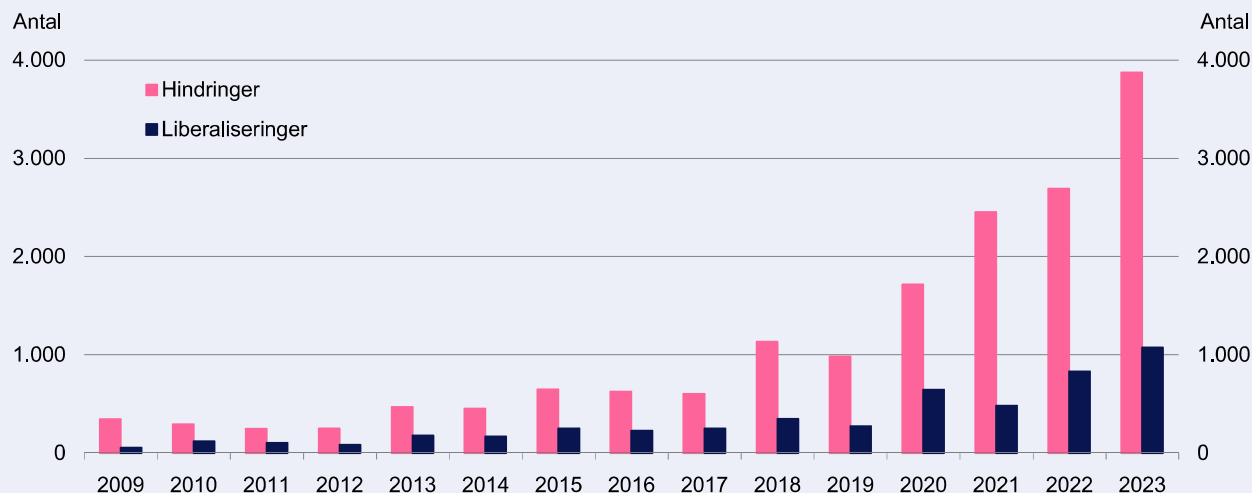
Antallet af handelshindringer er steget markant i flere år og særligt efter COVID-19 og Ruslands invasion af Ukraine, *jf. figur 1.7*.

Figur 1.7

Mange flere nye handelsinterventioner globalt

Anm.: Antallet af handelsinterventioner er både import- og eksportrettede og er opdelt efter, om der er tale om handelshindrende tiltag eller liberaliseringer. Antallet er korigeret for forsinkelser i indberetningstidspunkt, opgjort med årlig skæringsdato ultimo året (31. dec.) og fokuseret mod handelsinterventioner for varer, investeringer og service.

Kilde: Global Trade Alert.

Omkalfatring af handels- og investeringsmønstre

De protektionistiske strømninger og flere landes ønske om mere strategisk uafhængighed har ført til øget fragmentering og regionalisering på de globale markeder. Samarbejder defineres oftere regionalt og ideologisk, frem for globalt, i et forsøg på i højere grad at samtænke sikkerhed og handelspolitik.

Globalt opbrud og øget fragmentering kommer blandt andet til udtryk ved, at de udenlandske direkte investeringer i Kina i tredje kvartal 2023 var negative for første gang siden 1998.¹⁵ De faldende udenlandske investeringer i Kina skal formentlig ses i sammenhæng med et mindre attraktivt investeringsmiljø som følge af lavere økonomisk vækst, men givetvis også øget national sikkerhedsregulering i Kina samt et mere anstrengt forhold til den vestlige verden, herunder særligt til USA.

Kinas vækstmodel med mange års investeringsdrevet vækst i infrastruktur, fremstillingsvirksomhed og boliger er kommet i vanskeligheder, og der er opbygget betydelig overkapacitet. Det ses særligt på ejendoms- og boligmarkedet, men gælder også andre sektorer, der samtidig modtager statsubsidier. Udfordringer, der forstærkes af en høj

offentlig gæld og en aldrende befolkning. Kina har hidtil ikke vist tegn på at ændre sin vækstmodel hen mod en mere forbrugsdrevet, indenlandsk efterspørgsel, og der er tegn på, at Kina vil afsætte sin overkapacitet på eksportmarkederne, i mange tilfælde med kinesisk statsstøtte i ryggen. Det vil kunne føre til prisdumping på de globale markeder til skade for lokal industri og beskæftigelse i både avancerede økonomier og i mindre udviklede økonomier.

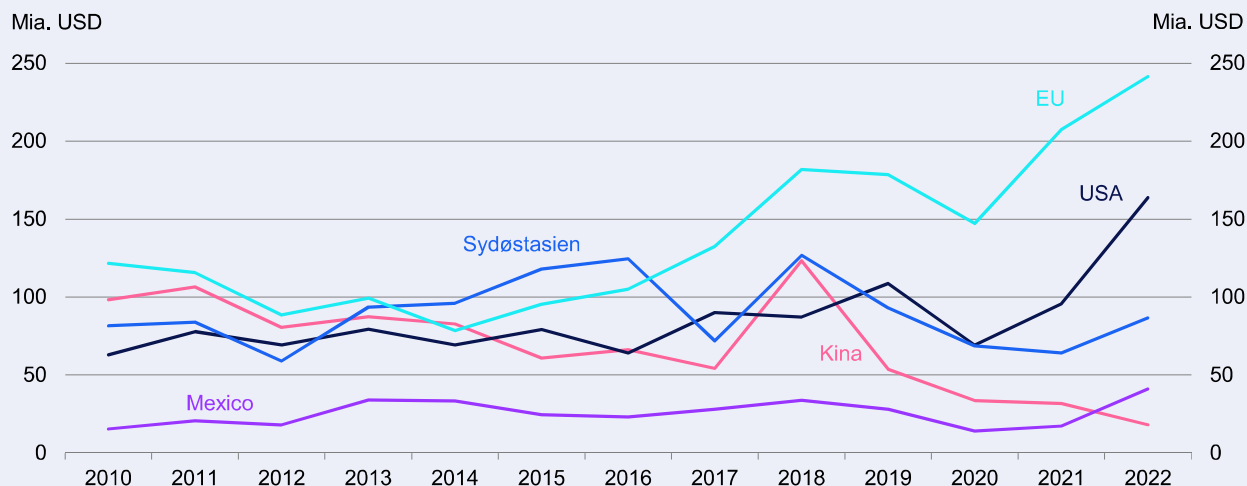
For Europa kan det betyde en markant vækst i mængden af kinesiske varer og teknologier og derved udgøre et betydeligt konkurrenceproblem for danske og europæiske virksomheder. Eksempelvis er Kinas eksport af elbiler steget med 58 pct. fra 2022 til 2023, hvilket lægger pres på europæisk bilindustri.¹⁶

En supplerende forklaring på faldende investeringer i Kina er, at flere og flere globale virksomheder tilpasser deres aktiviteter til de nye geopolitiske strømninger.¹⁷ Det viser sig konkret, når globale virksomheder flytter deres udenlandske aktiviteter hjem eller til ligesindede lande, og når der proaktivt anvendes strategier som China for China eller China Plus One, som har som specifikt formål at mindske eksponeringen mod Kina.

Figur 1.8

Globale *greenfield* investeringer stiger i EU og USA, men falder i Kina

Anm.: *Greenfield investeringer* indebærer oprettelse af et nyt selskab eller etablering af anlæg i udlandet. Opgjort i løbende priser.
Kilde: Macrobond.

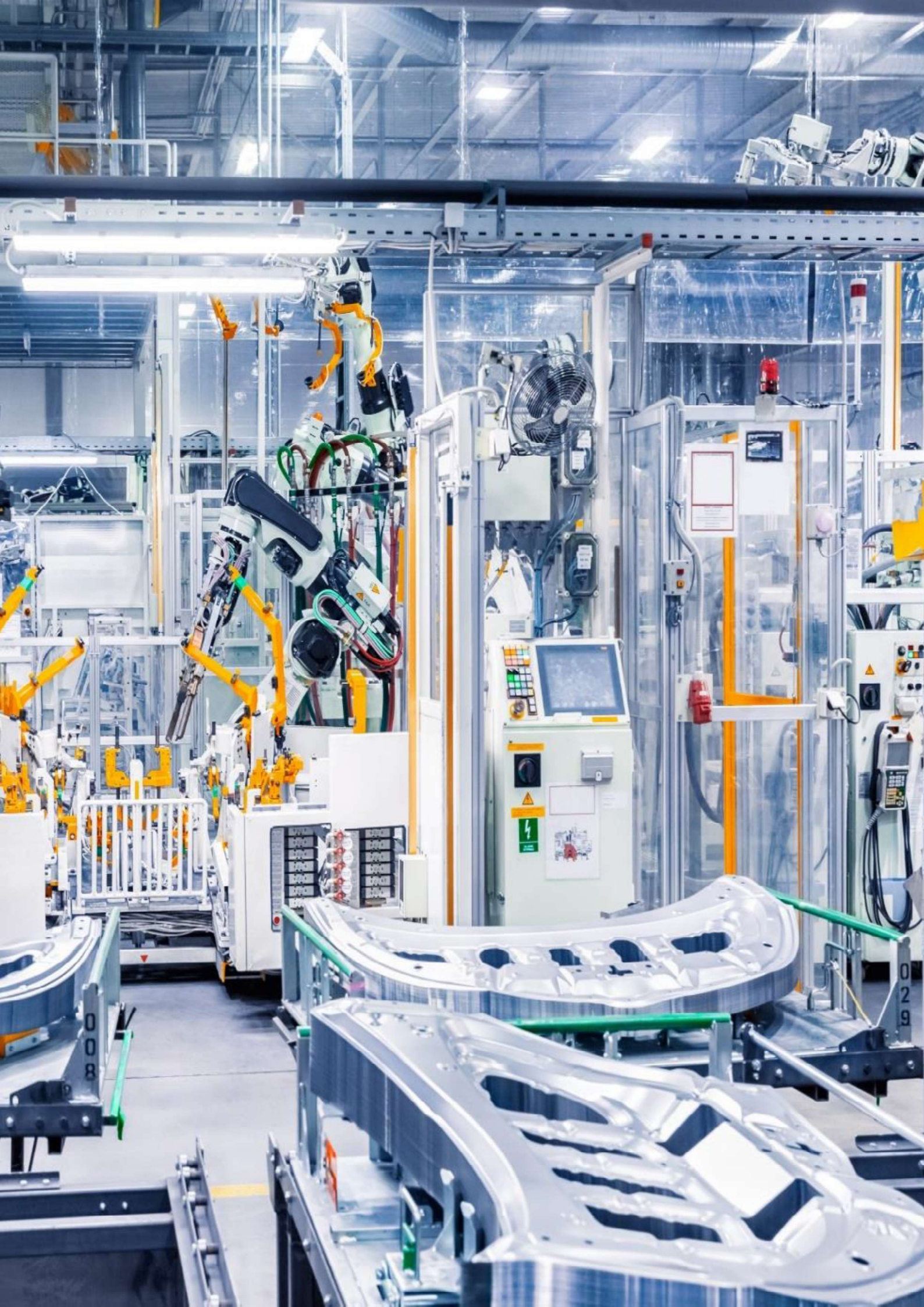
På globalt plan giver det sig udslag i, at færre virksomheder foretager såkaldte *greenfield*-investeringer – dvs. den type udenlandske direkte investeringer, der knytter sig til etablering af nye udenlandske faciliteter, fx fabrikker – i Kina, mens flere omvendt investerer i EU, USA, Mexico, Indien og Vietnam, jf. figur 1.8.

Øget fragmentering og regionalisering kan medføre betydelige økonomiske omkostninger i form af prisstigninger og produktivitetstab.¹⁸ Samtidig risikerer omlægning af forsyningskæder at introducere nye og potentielt fordyrende mellemlid snarere end at nedbringe de faktiske afhængigheder. Udtrykket Singapore-washing dækker eksempelvis over kinesiske virksomheder, der placerer deres hovedkontor i Singapore for at kunne omgå USA's handelsrestriktioner og fortsat eksportere varer med oprindelse i Kina.

Et tydeligt eksempel på dette er udviklingen i handelsstrømme mellem USA og Kina. For første gang siden 2003 er det nu Mexico, og ikke

Kina, der er USA's største importmarked.¹⁹ Det indikerer, at kinesisk eksport til USA sker ad omveje, fx for at undgå tariffer, der er indført af USA. Et andet eksempel på handelshindringer er den kinesiske eksportrestriktion på grundstofferne gallium og germanium, som har været gældende siden sommeren 2023.²⁰ Gallium og germanium bruges blandt andet i avancerede mikrochips.

I den nye geopolitiske virkelighed er globaliseringen ikke aflyst, men under forandring. Det understreger vigtigheden af det europæiske samarbejde og den – i forummets øjne – centrale præmis, at Danmark hverken kan eller skal løse udfordringerne i den nye geopolitiske virkelighed alene. Samtidig skal vi have et helt nyt blik for det globale syd og de muligheder, der befinder sig her.

Klimaforandringer og teknologisk udvikling er game changers

Parallelt med det geopolitiske opbrud ændrer den grønne omstilling og accelereret teknologisk udvikling rammebetingelserne for danske virksomheder. Det skaber nye udfordringer, men rummer samtidig store potentialer for vækst og eksport.

Fremtidens stærkeste lande og eksportvirksomheder bliver dem, der kan tilpasse sig og bedst udnytte de muligheder, der opstår som følge af nye globale hovedtendenser.

Klimaudfordringer kræver enorme investeringer

Klimaforandringerne er en realitet, og en anseelig del af verdens største økonomier begynder at bekende sig til en dagsorden med ambitiøse CO₂-reduktionsmål – på en måde som forandrer helt grundlæggende vilkår for at drive forretning både herhjemme og i udlandet. For eksempel har Det Internationale Energiagentur (IEA) vist, at den nuværende globale kapacitet af vedvarende energi skal mere end ottedobles frem mod 2050 for at nå målet om en klimaneutral verden, jf. figur 1.9.

Ud over en gennemgribende omstilling af energisektoren bliver der nu og i fremtiden et massivt fokus på klimatilpasning og bæredygtige løsninger, både til dekarbonisering og til at sikre adgangen til

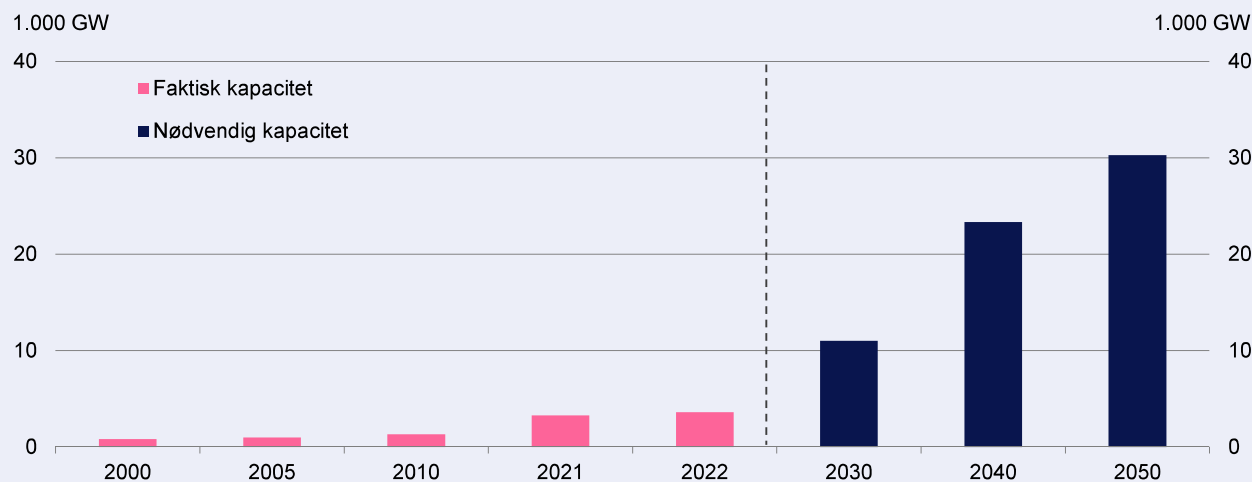
ressourcer som fx vand og fødevarer. Alt dette forudsætter den største reallokering af kapital set i generationer.²¹ Ikke mindst drevet af en stadig større efterspørgsel efter grønne teknologier. IEA skønner, at de årlige globale investeringer i vedvarende energi skal stige fra omkring 1.800 mia. dollars i 2023 til 4.500 mia. dollars årligt fra begyndelsen af 2030'erne for at vi skal kunne nå målet om klimaneutralitet i 2050.²²

Med styrkepositioner blandt andet på det energiteknologiske område har vi i Danmark gode muligheder for at levere til den stigende efterspørgsel. Danmark har den tredjestørste andel eksport af grønne varer og tjenester i EU (6 pct. i 2021).²³ Det kan være udviklingen af PtX-teknologier til fx at producere grønne brændstoffer, som kan anvendes i den tunge industri eller i den grønne omstilling af den internationale skibsfart eller luftfart. Det forudsætter, at Danmark ikke mister momentum på ellers konkurrencedygtige grønne styrkepositioner, eksempelvis som følge af andre landes sektorspecifikke tiltag på det grønne område.

Figur 1.9

Klimaneutralitet stiller krav om massiv udbygning af vedvarende energi på globalt plan

Anm.: Kapaciteten af vedvarende energi er opgivet på globalt plan. Data for årene 2030, 2040 og 2050 er baseret på Det Internationale Energiagenturs (IEA) "Net Zero by 2050"-scenarie. Det vil sige et fremskrivningsscenarium, hvor de globale udledninger (fratrukket CO₂-fangst) falder til nul i 2050.

Kilde: Det Internationale Energiagentur (IEA), World Energy Outlook 2023.

Accelereret teknologiudvikling skaber nye forretningsmuligheder

Samtidig accelererer den teknologiske udvikling og anvendelsen af ny teknologi med voldsom fart. Fra udgivelsen af den første mobiltelefon tog det 12 år at nå 50 mio. brugere. For at nå det dobbelte antal brugere brugte TikTok ni måneder, mens ChatGPT opnåede 100 mio. aktive brugere blot to måneder efter sin lancering.²⁴ Udviklingen og anvendelsen af ny teknologi giver mulighed for nye gennembrud, der kan levere løsninger på globale udfordringer inden for fx grøn omstilling og sundhed.

Den hastige udvikling ses særligt inden for nye digitale teknologier som AI og kvanteteknologi, der rummer potentialer for at accelerere forskning og udvikling på adskillige områder. Særligt kvantecomputeren vurderes at have revolutionerende potentiale for at styrke vores regnekraft og dermed udviklingsmuligheder inden for fx klima, sundhed og sikkerhed. Hvor Googles kvantecomputer i 2019 på få minutter kunne løse beregninger, som førende supercomputere løste på flere uger, vil det i dag tage en eksisterende supercomputer årtier at udføre beregninger, som de nyeste kvantecomputere kan løse på få sekunder. Altså er regnekraften på bare fire år blevet 241 mio. gange kraftigere.²⁵

Men konkurrencen er benhård. Enorme investeringssummer kastes efter nye teknologier i et intenst internationalt teknologikapløb, som ser ud til at blive en central del af fremtidens geopolitiske konkurrence. For eksempel er investeringerne i kunstig intelligens steget markant i de seneste år. I 2022 investerede amerikanske virksomheder fire gange så meget i kunstig intelligens som virksomhederne i EU og Storbritannien tilsammen.²⁶ Samtidig investerer lande verden over massivt i kvanteteknologi. Ser man på annoncerede offentlige investeringer, ligger Kina i front med mere end 15 mia. USD efterfulgt af EU med mere end 8 mia. USD.²⁷ Udover at disse teknologier frembyder store forretningsmuligheder og forventes at bidrage til store produktivetsgevinster, er de også karakteriseret ved såkaldt *dual-use*, dvs. at de også vil kunne anvendes militært.

Manglende teknologisk udvikling kan sætte Europas sikkerhed og evne til at handle selvstændigt i fare i en tid med nye geopolitiske vinde og mere polarisering. Af de ti største virksomheder, der investerer i kvantecomputere, er disse alle hjemmehørende i USA eller Kina – ikke i Europa.²⁸ Samme billede tegner sig inden for de grønne teknologier, hvor der investeres massivt i teknologiproduktion i særligt Kina med formålet at blive verdensførende inden for de nye, grønne teknologier.

Danmark skal stadig gøre sin rolle gældende, blandt andet via partnerskaber på tværs af det offentlige og private og med vores allierede. Senest er en af verdens førende AI-supercomputere fra det amerikanske firma NVIDIA annonceret til Danmark, og NATO har valgt at placere sit kvanteforskningscenter i tilslutning til Niels Bohrs gamle institut på Københavns Universitet.

Den teknologiske udvikling rummer store nye vækstmuligheder samtidig med at det nødvendigvis gør hurtig omstilling og omskoling af arbejdskraft. Automatiseringspotentialet i ny teknologi kan fx være med til at afhjælpe udfordringer med mangel på arbejdskraft, øge kvaliteten og understøtte øget arbejdsvelfærd. Samtidig kan automatiserede produktionslinjer og kunstig intelligens gøre det mere rentabelt at hjemtage produktion til Danmark og geografiske nærområder (såkaldt reshoring og nearshoring), hvilket kan bidrage til at reducere danske virksomheders eksponering og sårbarhed over for globale risici.

Generativ kunstig intelligens har potentiale til at automatisere 20 pct. af danskernes arbejdstid og kan give de største faggrupper et automatiseringsløft på 19-35 pct.-point.

Kilde: McKinsey (2023): *Det økonomiske potentiale af GenAI i Danmark.*

Den teknologiske udvikling indebærer dog også nye arbejdsopgaver og nye krav til kompetencer. Et område som kunstig intelligens bliver en større del af vores hverdag, og senest er verden taget med storm med udviklingen af generativ kunstig intelligens, som i høj grad understøtter automatisering. Teknologien anvender maskinlæring og sprogbehandling til at assistere med eller udføre en lang række opgaver, som indtil nu har krævet menneskelig intelligens, som fx illustreret i chatbots som ChatGPT eller Google Bard. Snarere end at overflødiggøre jobs vurderes det dog, at generativ kunstig intelligens først og fremmest vil assistere med opgaver.²⁹

Den teknologiske udvikling stiller nye krav til virksomhedernes evner til at omstille sig hurtigt. Tilsvarende stiller udviklingen store krav til lovgivning

gen, som, hvis den ikke kan følge med virkeligheden, bliver til en hæmsko for dansk og europæisk produktion, som vores konkurrenter i andre lande ikke skal forholde sig til. EU har netop vedtaget verdens første AI-lovgivning, der har til formål at sikre ensartede og bedre forhold for sikker udvikling og brug af kunstig intelligens. Den næste og vigtige fase bliver i den forbindelse at sikre en effektiv – og mindst mulig byrdefuld – udrulning og implementering i virksomhederne, så lovgivningen får gennemslag hurtigt og bliver til gavn for europæisk erhvervsliv, ikke det modsatte.

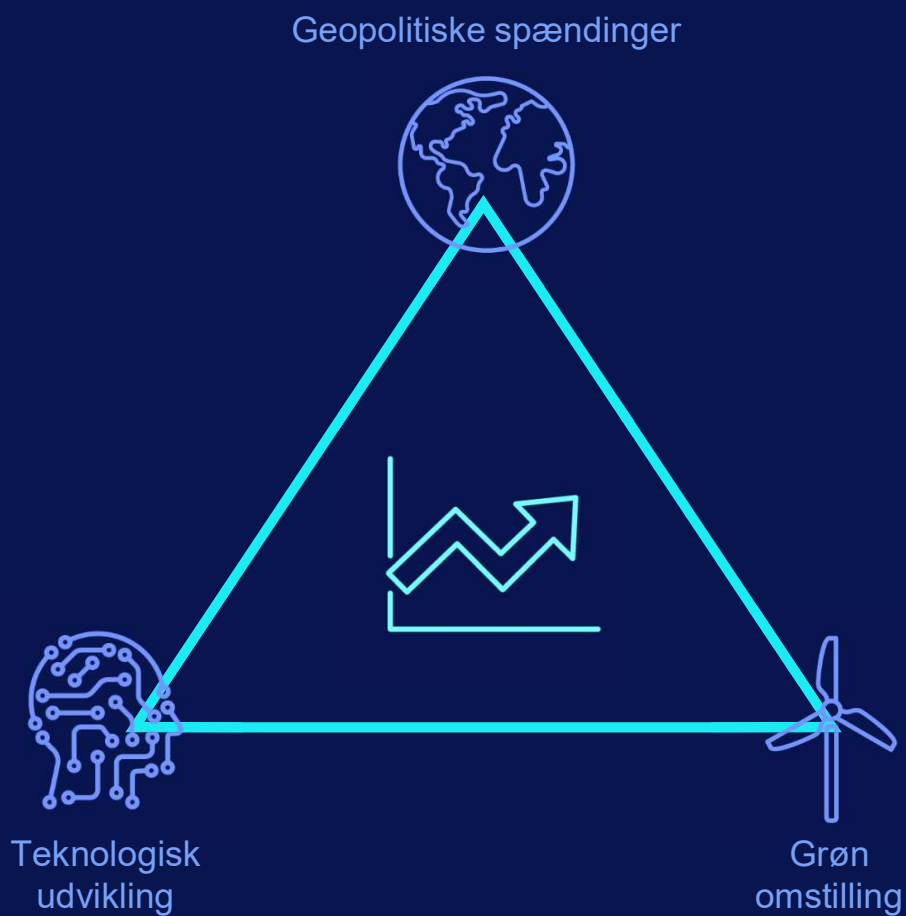
Adgangen til og udnyttelsen af den nyeste teknologi er central for vores samfund og muligheden for fortsat at skabe vækst. Men udviklingen kommer ikke uden risici. Som følge af de geopolitiske spændinger fylder cyberrisici og risikoen for, at dansk teknologi kopieres, stjæles eller overføres til forkerte hænder, mere end nogensinde og gør virksomhederne sårbare. Cyberangreb er blevet hverdag for danske virksomheder. I 2021 oplevede 9 pct. af de danske SMV'er og 20 pct. af de store danske virksomheder ondsindede it-sikkerheds-hændelser såsom ransomware- eller phishingangreb.³⁰ Konsekvenserne af sikkerhedsbrud er alvorlige. For virksomheder i Skandinavien koster et it-sikkerhedsbrud i gennemsnit 14 mio. kr. og kan derudover medføre fx tab af immaterielle rettigheder, tabt omsætning mv.³¹

Det stiller krav om at finde den rette balance. Hvis teknologier overbeskyttes, kan det skade dansk konkurrenceevne unødigt, da det kan være med til

at hæmme innovation og incitament til at investere. Omvendt vil der uden kontrol være risiko for, at kritisk dansk teknologi ender i de forkerte hænder. Det kan ligeledes påvirke konkurrenceevnen og i sidste ende vores autonomi som nation negativt.

Bagtæppet taler sit tydelige sprog. Verden er under hastig forandring, og vi står ved en historisk milepæl i globaliseringen. ”Bermuda-trekanten” af hastige forandringer, se næste side, medfører, at spillereglerne er ændret, og den globale magtbalance forskydes. Hastigheden på disse ændringer er uhørt høj, og EU og Danmark udfordres i dag både sikkerhedspolitisk, industripolitisk og økonomisk af vækstlande med voksende befolkninger, store globale ambitioner og evnen til at handle hurtigt og resolut. Det skal vi forholde os til, før det er for sent, så danske og europæiske virksomheder kan stå stærkt i den nye globale virkelighed og udnytte mulighederne i blandt andet den grønne omstilling og den teknologiske udvikling. EU og Danmark må forstå, at vores position og relevans i verden i dag er svækket, og vi skal øjeblikkeligt skifte gear for ikke at blive kørt helt agterud i den globale konkurrence.

"BERMUDA-TREKANTEN": HASTIGE FORANDRINGER

I spændingsfeltet mellem disse tre hovedtendenser opstår nye udfordringer, men også nye vækstmuligheder for danske virksomheder

Strategi for Danmark

Den nye geopolitiske virkelighed betyder, at de vilkår, der har tjent danske virksomheder godt de seneste 50 år, er under forandring. Det stiller nye krav til ikke alene virksomhederne, men også til myndighederne og de erhvervspolitiske rammer, som udformes fra politisk side.

Vores analyse er, at geopolitiske spændinger, behovet for grøn omstilling og nye teknologiske gennembrud kræver et markant retningsskifte i Danmark. Det er nødvendigt, hvis vi skal bevare vores konkurrenceevne og samtidig være i stand til at gribe nye muligheder for vækst, som allerede nu findes i en verden under forandring, og som vil opstå i fremtiden. Erhvervs- og industripolitikken skal gentænkes.

Vi fremlægger derfor vores oplæg til en langsigtet strategi for "virksomheden Danmark" – en kulturændring blandt myndigheder og beslutningstagere, hvis overordnede mål er at muliggøre, at danske virksomheder står stærkt i globaliseringens nye tidsalder. Både her og nu og de næste 25 år frem

mod 2050. Ambitionen er at skabe vækst og velstand – gøre "samfundskagen" større – og på den måde bidrage til finansieringen af vores fantastiske velfærdssamfund i mange år frem.

I de følgende afsnit præsenterer vi først vores SWOT-analyse af Danmark og dansk erhvervsliv i lyset af globaliseringens nye tidsalder. Med afsæt i SWOT-analysen præsenterer vi en ny strategi for Danmark, som indebærer et markant retningsskifte i beslutningstagernes og myndighedernes tilgang til virksomhederne. Endelig forklarer vi vigtigheden af, at strategien favner bredt og gøres relevant for alle typer virksomheder i dansk erhvervsliv.

Hvor står Danmark i globaliseringens nye tidsalder?

Vores afsæt for at formulere de strategiske mål er en overordnet analyse af de vilkår, der gør sig gældende for virksomhederne i Danmark i dag og i fremtiden.

Danmark har et stærkt udgangspunkt. Således placeres Danmark konsistent inden for top 10, når internationale organisationer opgør graden af konkurrencedygtighed målt på centrale rammevilkår for erhvervslivet.³² I OECD's opgørelse over, hvor konkurrencevenlig og fleksibel erhvervsreguleringen er, placeres den danske blandt de mindst konkurrencebegrænsende.³³ Blandt andet af den grund er Danmark i dag blandt verdens mest velstående lande.

Men det gode danske udgangspunkt må ikke blive en sovepude. På verdensplan er virksomheder kontinuerligt udsat for konkurrence fra nye, mere effektive virksomheder og teknologier. Blandt andet af den grund er det centralt at erkende, at de rammevilkår, som har medvirket til at bringe Danmark til det velstandsniveau, som vi har i dag, ikke nødvendigvis vil være tilstrækkelige i globaliseringens nye tidsalder.

Vi anbefaler et retningskifte, der bygger på vores analyse af, hvilke styrker og svagheder der i særligt høj grad kendetegner dansk erhvervsliv i dag, og hvilke afgørende muligheder og trusler, som – set med forummets øjne – især vil påvirke virksomhederne i de kommende årtier.

Danmark og dansk erhvervsliv er først og fremmest karakteriseret ved en række **styrker**, som over tid har medvirket til, at økonomien i dag står

stærkt med en konkurrenceevne og et produktivtetsniveau, der er med i toppen globalt set. Produktiviteten har i årtier været højere i Danmark end i resten af EU, og siden 2013 sågar højere end i USA.

Den gunstige produktivitetsudvikling er et resultat af mange forhold, som hver især har medvirket til at gøre Danmark rigt. I globaliseringens nye tidsalder er det vores vurdering, at især tre styrker vil vise sig afgørende.

For det første muliggør et fleksibelt arbejdsmarked med et højt arbejdsudbud og høj jobmobilitet, at arbejdskraften let kan flytte sig, så ressourcer og kompetencer udnyttes bedst muligt til gavn for produktiviteten. Samtidig er befolkningen veluddannet, dvs. en høj andel af voksne danskere har en erhvervskompetencegivende uddannelse, og der er gode efteruddannelsesmuligheder. Det bidrager til, at virksomhederne har adgang til kvalificerede medarbejdere med de rette kompetencer.

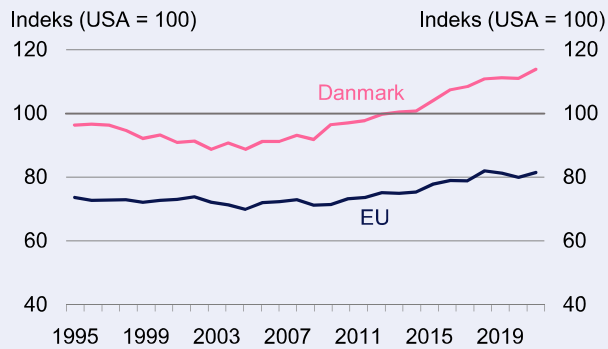
For det andet er en høj grad af digitalisering og anvendelse af ny teknologi i både den offentlige sektor og i private virksomheder med til at vi kan arbejde smartere, udvikle nye løsninger og frigøre ressourcer, som dermed kan anvendes mere effektivt andre steder i samfundet.

For det tredje understøtter stabile og konkurrencedygtige vilkår for at drive virksomhed samt stærke samfundsinstitutioner, som virksomheder og borgere har en høj grad af tillid til, at virksomheder trygt kan foretage investeringer, også med lang tidshorizont.

STYRKER

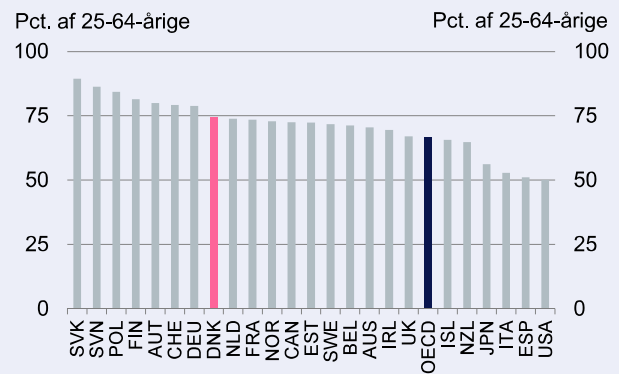
➤ **Figur 2.1**

Højt produktivetsniveau

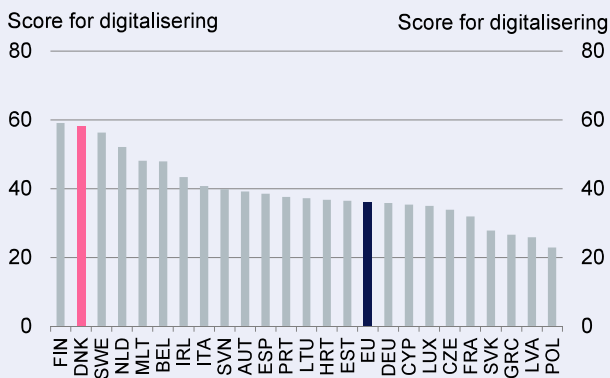
➤ **Figur 2.2**

Veluddannet arbejdsstyrke

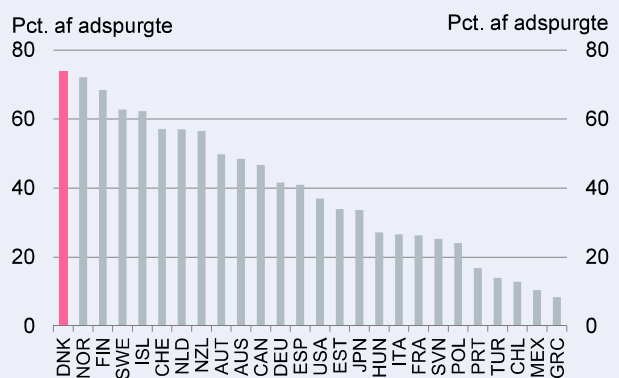
➤ **Figur 2.3**

Høj grad af digitalisering

➤ **Figur 2.4**

Høj social tillid

Anm.: Figur 2.1: Arbejdsproduktiviteten er opgjort som BNP pr. arbejdstime.

Figur 2.2: Figuren viser andelen af 25-64-årige med en erhvervskompetencegivende uddannelse, 2022.

Figur 2.3: Scoren er baseret på EU-kommissionens samlede digitaliseringsindeks, der blandt andet måler indvending og anvendelse af digital infrastruktur, befolkningens digitale færdigheder, udbredelsen af digitale offentlige tjenester mv., 2022.

Figur 2.4: Figuren viser andelen af adspurgte i en international spørgeskemaundersøgelse, som har svaret ja til spørgsmålet "Most people can be trusted", 2017-2022.

Kilde: Figur 2.1: OECD.

Figur 2.2: OECD.

Figur 2.3: EU-Kommissionens Digital Economy and Science Index.

Figur 2.4: World Values Survey Wave 7: 2017-2022, spm: Most people can be trusted.

De nye globale hovedtendenser kan i samspil med dansk erhvervslivs styrker skabe nye **muligheder** for danske virksomheder. Og vi har gode forudsætninger for at omstille os hurtigt, når spillepladen ændrer sig. Dem skal vi blive ved med at udnytte.

Danske virksomheder har igennem årtier udviklet styrkepositioner inden for fx life science, skibsfart og grøn energi, som har bidraget stort til værdiskabelsen de sidste 15 år. Vi har specialiseret os i erkendelse af, at vi ikke kan være gode til alt, men at der er centrale områder, hvor vi kan *punch above our weight*. Den tradition for at opdyrke solide styrkepositioner skal vi bygge videre på. En central forudsætning er et omstillingsparat og dynamisk erhvervsliv, hvor innovative virksomheder nemt og hurtigt kan opstå og vokse. Med Danmarks høje virksomhedsdynamik, som ligger over OECD-gennemsnittet, er dansk erhvervsliv i en gunstig position til at gribe nye vækstmuligheder.

Dertil kommer specifikke forudsætninger for at tage del i nye muligheder. Eksempelvis har klimaforandringerne skabt et akut behov for grøn omstilling, som både erhvervslivet og politikerne allerede har reageret på med ambitiøse mål og konkret handling, fx i form af danmarkshistoriens største

havvindudbud, som skal sikre grøn energi til elektrificeringen af Danmark.

Det kan give muligheder for at tiltrække udenlandske virksomheder, som søger mod lande som Danmark, der med sin høje andel af vedvarende energi i energisystemet kan tilbyde erhvervslivet bæredygtige rammer for produktion sammenlignet med andre lande. Den grønne omstilling er således ikke kun en global udfordring, men også en enestående mulighed for Danmark og danske virksomheder, der kan være med til at levere fremtidens grønne løsninger.

En række danske virksomheder er stærkt positioneret til at drage nytte af de grønne og digitale tendenser, som ser ud til at drive væksten fremadrettet, både herhjemme og globalt. Danske virksomheder er således blandt de førende i produktion af grønne teknologier, som sker effektivt sammenlignet med andre europæiske lande. Det har også ført til, at Danmark har den tredjestørste grønne eksportandel i EU.

Endelig har Danmark potentiale til at opdyrke nye styrkepositioner. Det gælder især inden for tværgående teknologiområder som fx biosolutions, kvanteteknologi, kunstig intelligens og robotteknologi.

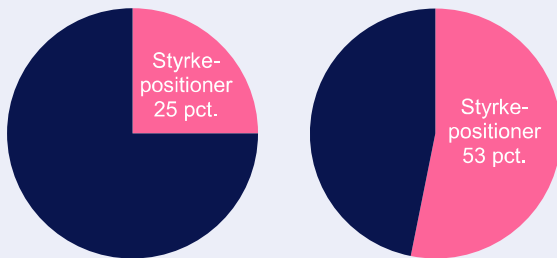

MULIGHEDER

Figur 2.5

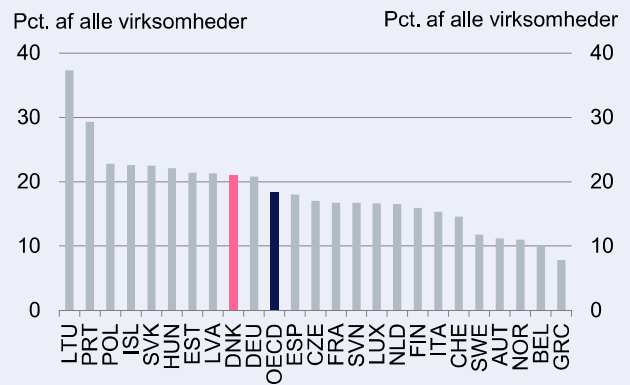
Internationalt konkurrencedygtige styrkepositioner driver væksten

Styrkepositioner står for 1/4 af Danmarks værdiskabelse i 2019 ... og tegner sig samtidig for halvdelen af væksten i 2005-2019

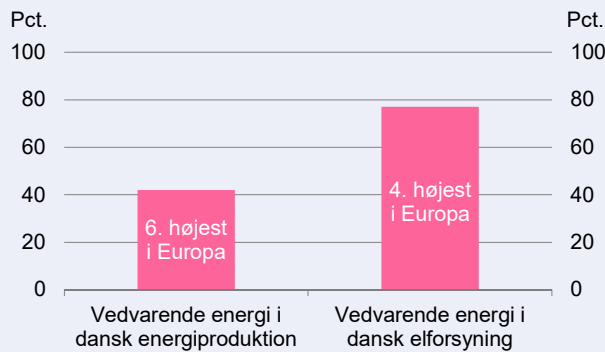
Figur 2.6

Omstillingsparat erhvervsliv med høj virksomhedsdynamik

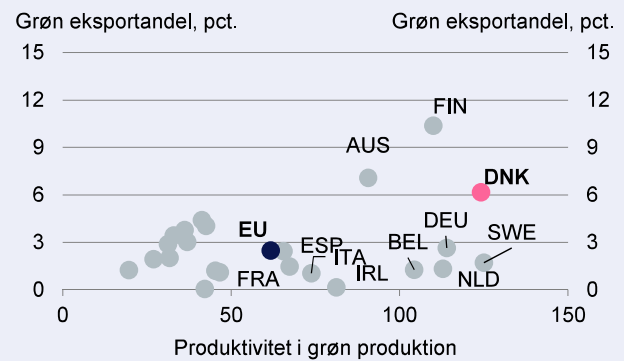
Figur 2.7

Et bæredygtigt energisystem i høj grad baseret på vedvarende energi

Figur 2.8

Høj produktivitet og eksport af grønne varer og tjenester

Anm.: Figur 2.5: Værdiskabelse er opgjort som andel af BVT og væksten er opgjort i 2010-priser, kædede værdier. Styrkepositioner er defineret som brancher, der har en høj eksportandel i Danmark relativt til i de øvrige OECD-lande.
 Figur 2.6: Figuren viser summen af nyetablerede og ophørte virksomheder ud af det samlede antal virksomheder (ekskl. holdingselskaber), 2019.
 Figur 2.7: Figuren viser andelen af vedvarende energi i dansk energiproduktion og elforsyning, 2022.
 Figur 2.8: Grøn eksportandel er opgjort som grønne varer og tjenesters andel af samlet eksport. Produktivitet i grøn produktion er opgjort som BVT pr. fuldtidsansat. Data er for 2020.

Kilde: Figur 2.5: Danmarks Statistik og egne beregninger.
 Figur 2.6: OECD.
 Figur 2.7: Eurostat.
 Figur 2.8: Eurostat og egne beregninger.

Selvom Danmark grundlæggende står stærkt i forhold til at udnytte de muligheder, som opstår i den ny geopolitiske virkelighed, er der også **svagheder** ved de rammevilkår, som virksomheder i Danmark opererer under. Svaghederne indebærer, at danske virksomheder på en række områder står dårligt i forhold til at realisere deres potentiale og vinde den globale konkurrence om markedsandele.

For det første er der væsentlige regulatoriske og bureaukratiske byrder, der begrænser danske virksomheders vækstpotentiale. Meget af den regulering, som danske virksomheder møder, bliver til i EU. Grundlæggende er det indre marked en betydelig fordel for danske virksomheder, som får et markant større hjemmemarked. EU-regler kan fjerne nationale regler og gøre det nemmere at være virksomhed på tværs af grænser. Men det er vigtigt, at reguleringen ikke tager overhånd, og viser tegn på, at der er en dynamik, som trækker i den retning.

Det har betydet, at særligt SMV'er er underlagt betydelige ekstra omkostninger fra byrder, hvilket forringer deres konkurrenceevne sammenlignet med virksomheder uden for EU.³⁴ På blot fem år har i alt 80 forordninger og 36 direktiver pålagt europæiske virksomheder hele 850 nye administrative forpligtelser, og fra 2015 til 2023 er de administrative byrder for erhvervslivet steget med 4,5 mia. kr.

Det tal forventes at stige som følge af en stor mængde ny regulering i de kommende år særligt på det digitale og grønne område, hvilket understreger vigtigheden af, at der både i udformningen og implementeringen af regulering er fokus på at gøre det lettest muligt for virksomhederne at efterleve. Fokus bør navnlig være på de små- og mellemstore virksomheder, der har mere begrænsede ressourcer til at håndtere ny regulering.³⁵ Det er en helt forkert udvikling, når virksomheder på tværs af EU oplever, at regulering udgør en begrænsning i forhold til at udvikle og drive forretning.³⁶

For det andet mangler danske virksomheder kvalificeret arbejdskraft. Danske virksomheders vækst og potentiale bygger først og fremmest på menneskelige kompetencer. Virksomhedernes vækstmuligheder bliver dog begrænset, når adgangen til de rette kompetencer ikke er der. Det er både en aktuel udfordring og en udfordring, som virksomhederne forventer vil fortsætte frem mod 2030.

Mange danske virksomheder oplever betydelige udfordringer med at tiltrække udenlandsk talent, og Danmark rangerer dårligere end flere sammenlignelige lande som Sverige, Norge og Holland, når der måles på attraktivitet for udenlandske borgere.³⁷ Der er desværre mange triste eksempler på dygtige forskere mv., der ender med at fravælge Danmark, fordi det er for besværligt.

I lyset af de danske styrkepositioner inden for grøn energiteknologi, life science mv. ligger der en særlig udfordring i, at studerende på STEM-uddannelser kun udgør ca. en fjerdedel på de videregående uddannelser, hvilket er blandt de laveste andele i Europa (i Tyskland er det knap 40 pct.).³⁸

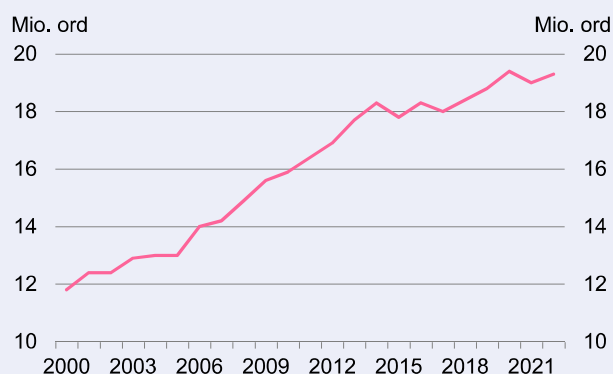
For det tredje har Danmark ikke gode nok rammevilkår til at understøtte, at fremtidens vækstvirksomheder vokser sig store og fastholder fx deres hovedkvarter i landet. Danmark har fostret nogle af verdens største virksomheder, og det understreger, at det med de rette rammer er muligt at blive verdensførende i Danmark.³⁹ Men samtidig er de fleste af Danmarks mest værdifulde virksomheder grundlagt for mere end 40 år siden.

Over de seneste ca. 10 år har Danmark både produceret færre unicorns og fastholdt færre af dem sammenlignet med Sverige.⁴⁰ Selvom der har været en betydelig vækst i det danske venture- og vækstmarked, har Sverige også overhalet Danmark, når det kommer til mængden af venture- og vækstkapital. Det tyder på, at Sverige i højere grad end Danmark har et attraktivt miljø for investeringer og et iværksættermiljø med større fremgang.

SVAGHEDER

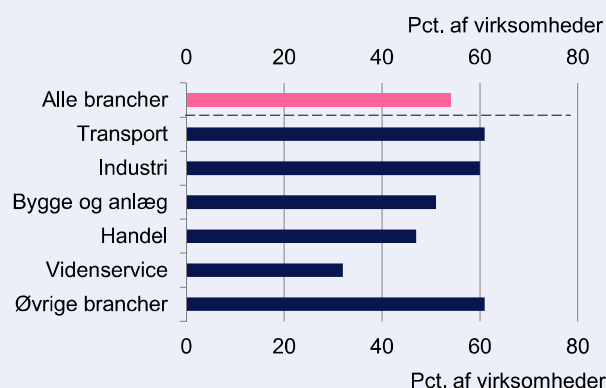
Figur 2.9

Markant stigning i omfanget af love og regler i Danmark målt som antal ord

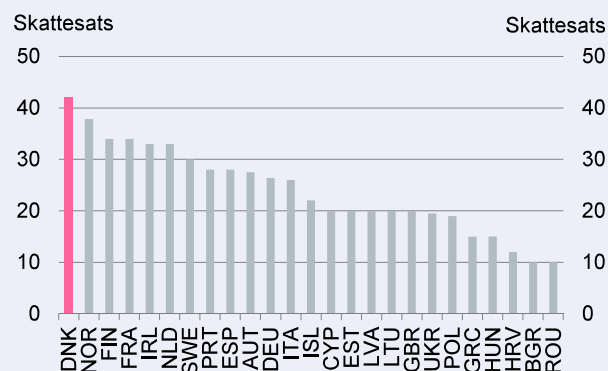
Figur 2.10

Virksomhederne forventer stor mangel på arbejdskraft frem mod 2030

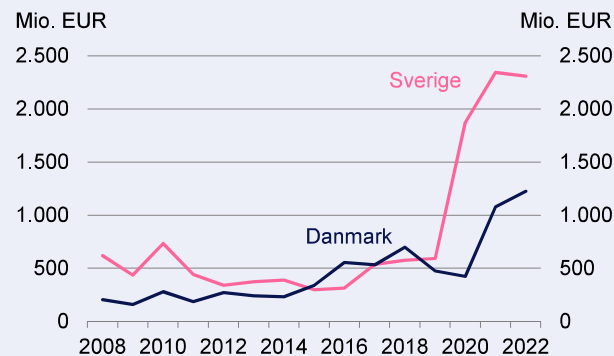
Figur 2.11

Kapital- og aktiebeskatningen i Danmark er den højeste i Europa

Figur 2.12

Sverige har overhalet Danmark i forhold til vækstkapital

Anm.: Figur 2.9: Figuren viser udviklingen i regelmængden målt som antal ord i gældende love og bekendtgørelser i Danmark.

Figur 2.10: Figuren viser andelen af virksomheder i Dansk Industris virksomhedspanel, der i 2023 forventer at mangle arbejdskraft frem mod 2030.

Figur 2.11: Figuren viser den højeste marginalskattesats på kapitalafkast for personer, der ejer børsnoterede aktier. Satserne er for 2024.

Figur 2.12: Vækstkapital udgøres af venture- og vækstkapital.

Kilde: Figur 2.9: Finansministeriet, DK2030, på baggrund af Herby (2023), november 2023.

Figur 2.10: Dansk Industri, Virksomhederne forventer udfordringer med mangel på medarbejdere frem mod 2030.

Figur 2.11: Tax Foundation Europe.

Figur 2.12: OECD, SME's and Entrepreneurs 2024: An OECD scoreboard, 2024.

Tiltagende geopolitisk rivalisering mellem særligt USA og Kina, de gradvise ændringer i de globale magtbalancer og den stigende usikkerhed som følge af ikke mindst den russiske invasion af Ukraine har bragt erhvervs-, industri- og handelspolitik væsentligt længere frem på landkortet og indebærer en række **trusler** for Danmark.

Den øgede geopolitiske rivalisering har medført et teknologikapløb, hvor et land som Kina ser ud til at kunne vinde kapløbet inden for kritiske teknologier som batteriteknologi og adgangen til en række avancerede materialer. I flere tilfælde i en sådan grad, at landet kan opnå en monopolstatus.

Derudover er truslen fra cyberspionage og -kriminalitet i de senere år steget til de højeste trusselsniveauer ifølge Center for Cybersikkerhed. Flere af de største danske virksomheder som Mærsk og Vestas har været påvirket af cyberangreb, og Danske Bank udsættes dagligt for 1.000 angreb.

Det ses samtidig i tiltagende grad, at handels- og industripolitiske værktøjer anvendes som redskaber i den nye geopolitiske virkelighed. Statsstøtte, import- og eksportrestriktioner mv. anvendes i stigende grad på globalt plan med det formål at understøtte en hjemmeproduktion, hvilket i praksis fungerer som en handelshindring for andre lande. Den udvikling ændrer rammerne for åbne markeder og global samhandel, som i årtier har tjent Danmark godt. Og der er ingen forventning om, at tendensen vil aftage – tværtimod.

Særligt statsstøtte er de facto blevet et nyt globalt konkurrencevilkår. Det er en udvikling, der især er ledt an af Kina og nu også USA (blandt andet via Inflation Reduction Act), men også inden for EU trækker flere lande i den retning. Det udgør en udfordring for en lille åben økonomi som Danmarks,

idet danske virksomheder risikerer at konkurrere på ulige vilkår.

I kølvandet på den tiltagende geopolitiske rivalisering er der kommet et væsentligt større fokus på forsyningskæder og kritiske afhængigheder. Covid-19-pandemien og Ruslands invasion af Ukraine er eksempler på, at udefrakommende faktorer pludselig kan sætte forsyningskæder under pres. Oftest er forstyrrelser i forsyningskæderne midlertidige og ikke kritiske af karakter, men i nogle tilfælde er der sårbarheder af mere strukturel karakter. En efterhånden velkendt kritisk afhængighed er i forhold til sjældne jordarter, hvor Kina over de seneste 30 år har udviklet alle dele af værdikæderne for sjældne jordarters metaller – fra udvinding og forarbejdning til endelig anvendelse i avancerede færdigprodukter. I dag har Kina de facto monopol ikke bare på sjældne jordartsmetaller, de er også dominerende på produkter, der indeholder sjældne jordartsmetaller. Det gælder fx permanente magneter, som anvendes i en lang række teknologier, herunder vindmøller.

Endelig er Danmarks geografiske placering i Europa en potentiel udfordring for danske virksomheder, idet euroområdet har nedslående vækstudsigter sammenlignet med blandt andet USA. Det er kort sagt svært for Danmark at være en vinder i en taberregion. Produktiviteten er vokset hurtigere i USA over de seneste ca. 25 år, hvor blandt andet de offentlige investeringer i forskning og udvikling samt investeringerne i blandt andet informations- og kommunikationsudstyr har været markant højere end i euroområdet.⁴¹ Når ca. 60 pct. af Danmarks handel med udlandet sker med euroområdet, er der derfor risiko for, at danske virksomheders traditionelle eksportmarkeder ikke vil være i stand til at bidrage til den velstandsudvikling i Danmark, som danske virksomheder blandt andet skaber via eksporten.

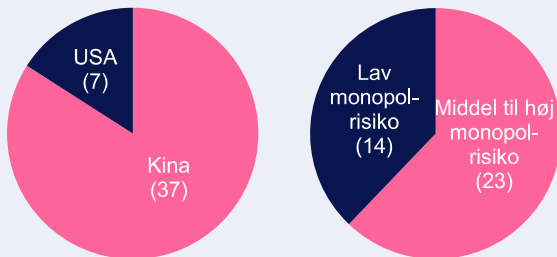

TRUSLER

➔ **Figur 2.13**

Kina står til at blive global teknologisk supermagt

Kina er førende inden for 37 ... og der er monopolrisiko ud af 44 kritiske teknologier, hvor Kina er førende

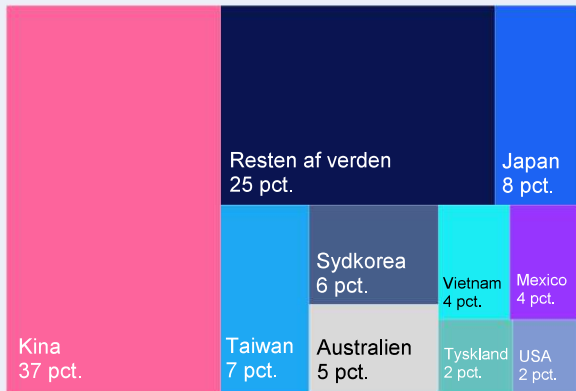
➔ **Figur 2.14**

Vurdering af cybertrusselsniveau for Danmark

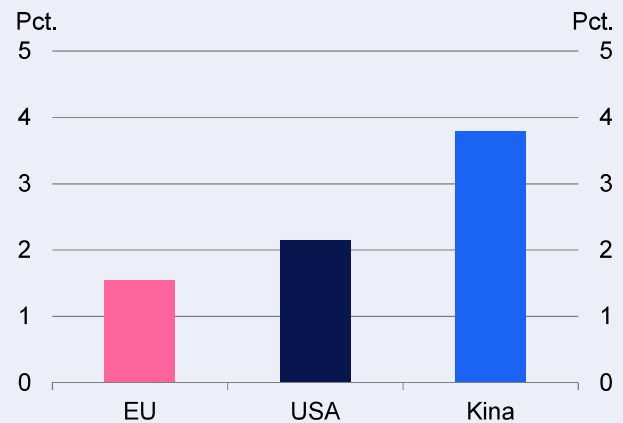
➔ **Figur 2.15**

Danmarks kritiske importafhængigheder er især over for Kina

➔ **Figur 2.16**

Vækstudsigterne frem mod 2029 er lavere i EU end i USA og Kina

Anm.: Figur 2.13: Det teknologisk førende land inden for de 44 kritiske teknologier er baseret på et mål for publiceret og citeret forskning i anerkendte tidsskrifter. Risikoen for teknologimonopol er baseret på en sammensat indikator for koncentrationen af teknologisk ekspertise.

Figur 2.14: Trusselsvurderingerne er udarbejdet af Center for Cybersikkerhed, 2023.

Figur 2.15: Kritiske importafhængigheder er defineret som varer, Danmark er afhængig af at importere fra udlandet, og som kun nettoeksporteres af få lande, målt ved Herfindahl-Hirschman-indeks over 0,3. De kritiske importafhængigheder er opgjort ift. vares handelsværdi.

Figur 2.16: Figuren viser gennemsnit af skøn for real BNP-vækst i 2023-2028 for hhv. EU, USA og Kina.

Kilde: Figur 2.13: Australian Strategic Policy Institute, Policy brief: ASPI's Critical Technology Tracker: the global race for future power, februar 2023.

Figur 2.14: Center for Cybersikkerhed, Cybertruslen mod Danmark 2023, maj 2023.

Figur 2.15: Erhvervsministeriet baseret på BACI-databasen 2019.

Figur 2.16: IMF, World Economic Outlook, Oktober 2023.

Ny Strategi for Danmark

Danmark står i en gunstig, men uforløst position til fortsat at være et førende land i den nye geopolitiske virkelighed. Vores analyse viser, at Danmark rummer et stort potentiale, men også, at der er brug for et **retningskifte**, hvis vi ikke skal gå glip af de nye muligheder, der allerede nu tegner sig inden for nye teknologiområder og grøn omstilling. Retningsskiftet handler om at bygge på vores eksisterende styrker, men i lige så høj grad også om at adressere de svagheder og trusler, der også kendetegner Danmark i dag. Det gælder særligt inden for regulatoriske og bureaukratiske byrder, mangel på arbejdskraft og adgangen til kapital.

Hovedformålet med en ny Strategi for Danmark er derfor at sætte retningen for en vedvarende indsats, som udnytter vores styrker, forbedrer konkurrenceevnen for danske virksomheder i globaliseringens nye tidsalder og iværksætter et markant retningskifte særligt inden for regulering og byrdeletelser. Det gælder her og nu og som en langsigtet ambition i mange år fremover.

Vi anbefaler en ny Strategi for Danmark i form af et markant retningskifte, som går på fire ben. Det gælder for det første i forhold til myndighedernes tilgang til virksomhederne (mindre kontrol, mere service) og for det andet tilgangen til implementering af nye regler og indsatser (mindre perfektionskultur, mere risikovillighed). For det tredje er der brug for at eksekvere på tiltag, som slipper det private erhvervslivs innovationskraft løs til gavn for vækst, velstand og jobskabelse på den lange bane. Endelig skal Danmark bruge vores slagkraft i EU, fordi vi er fælles om mange af de udfordringer, som følger med en ny global æra.

Afgørende for strategiens succes er, at erhvervslivet indgår i et tæt samarbejde med myndighederne om **implementeringen**. Vi kommer med vores konkrete anbefalinger til rammerne for succesfuld implementering af strategien i kapitel 4.

Retningskifte på fire områder

Fra kontrol til service

Mindre nulfejls- og perfektionskultur

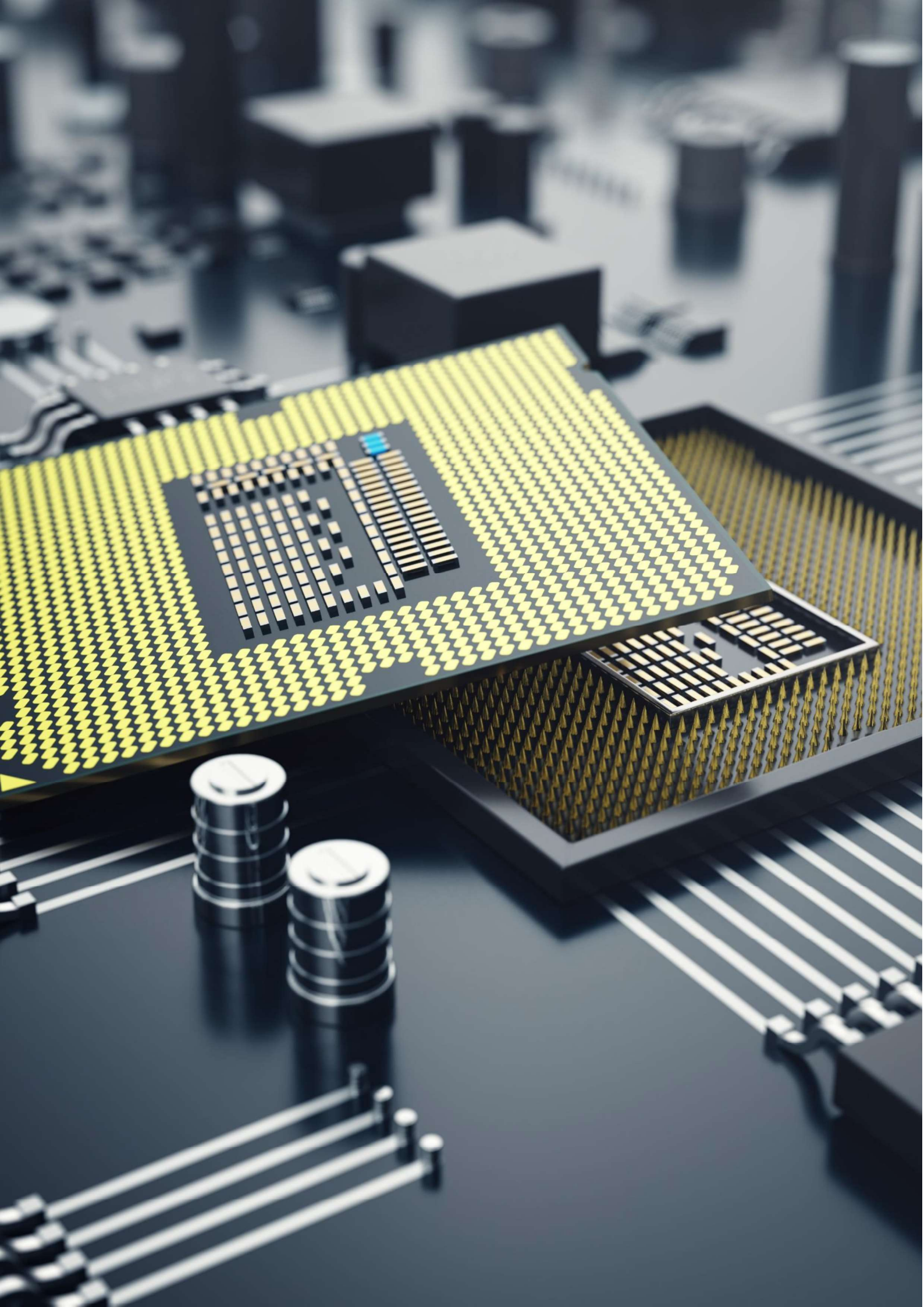

Slip de innovative kræfter løs

Mere slagkraft i EU

Fra kontrol til service

Der er behov for et helt nyt *mindset*, hvor myndighederne er deciderede medspillere, som bidrager med kreative løsninger til gavn for virksomhederne, frem for først og fremmest at se sig selv som kontrolmyndigheder.

Overordnet skal myndighederne gå fra kontrolorganer

til servicevendende medspillere for virksomhederne. Det indebærer, at myndighedernes formålsbeskrivelse vendes 180 grader. Med deres nye formål

som fundament skal myndighederne fremover målrettet hjælpe virksomheder til at leve op til regler og indgå i et proaktivt, vedholdende samarbejde med virksomhederne om nye muligheder for udvikling og vækst.

Hvis målet skal nås, kræver det, at myndighederne har de rette incitamenter til at servicere virksomhederne bedst muligt og minimere byrder. Med andre ord skal myndighedernes arbejde løbende vurderes på, hvor let de gør det for virksomhederne at leve op til de regler og krav, ikke på fx hvor meget kontrol de udfører. Det skal bane vejen for, at myndighederne indretter deres arbejdsgange og indsats ud fra virksomhedernes behov og forretningsmodeller frem for at have fokus på egen organisering og egne arbejdsgange.

” Når virksomheder skal producere eller forhandle produkter til kontakt med fødevarer, stilles der krav til en række certifikater og godkendelser af råmaterialer og endeligt produkt. Myndigheden bistår i den forstand, at den gør virksomheden bekendt med navnet på de EU-forordninger, der regulerer området. Derudover påhviler det virksomhederne at identificere relevante bestemmelser i forordningerne, udlede hvordan reglerne anvendes hos virksomheden, fremskaffe godkendelserne fra underleverandører og indsende dokumentation til myndighederne. Forordningerne indeholder en række formkrav til de certifikater og den dokumentation, der skal fremskaffes.

Virksomheden kan ikke få en forhåndsgodkendelse eller anden rådgivning i den forbindelse, så virksomheden må forsøge sig med at udarbejde nævnte dokumentation og derefter se, om myndigheden kan godkende det foreslåede. I tilfælde af, at virksomheden har forretninger fordelt i landet, sker der ikke en ensartet behandling af sagen på tværs af myndighedens afdelinger. Dialogen foregår derfor individuelt med myndighedens afdeling i den pågældende del af landet, og der er ikke mulighed for at aftale ensartet proces med myndigheden.

- Creative Space

Mindre nulfejls- og perfektionskultur, mere risikovillighed

Både på det politiske niveau og i embedsværket i Danmark hersker en perfektionskultur i spørgsmålet om implementering af nye regler og indsatser. Vi skal i stedet høste gevinsterne af, at Danmark er et tillidspræget samfund, hvilket vi også kan takke politi-

kere og embedsværk for, hvor de grundlæggende rettigheder for virksomheder og personer i form af fx arbejdsmiljøregler er sikre – dem skal vi ikke gå på kompromis med. Men især når der kommer ny regulering fra EU, går Danmark i dag for langt og for nidkært til værks, hvilket sætter sig i overdreven kontrol og for høje krav.

” Klare retningslinjer og vejledning for brug af moderne cloud-infrastruktur er en afgørende forudsætning for, at virksomheder investerer i og implementerer diverse AI-løsninger. Danske myndigheder har i denne sammenhæng anlagt en nulrisiko-tilgang, som er strengere end i lande som Holland, Finland, Norge og Belgien. I den sammenhæng er det i øvrigt værd at bemærke, at selv EU og NATO's egne institutioner anvender cloud-løsninger.

- Danske Bank

” Uforudsigelige rammevilkår i form af uklare vejledninger fra Datatilsynet og manglende rådgivning om compliant brug af cloud-infrastruktur er i den grad u hensigtsmæssigt for danske offentlige myndigheders og danske virksomheders lyst og evne til at investere i moderne cloud-løsninger, da virksomhederne risikerer bøder og skader på deres omdømme.

- Danske Bank

Beslutningstagere og myndigheder skal i langt højere grad turde noget mere. Og embedsværkets gode kræfter og fokus skal i højere grad rettes mod at understøtte et frugtbart samarbejde mellem det offentlige og private virksomheder.

Det stiller krav om en kulturændring, hvor der er mere fokus på målet, og hvor der skrues ned for ambitionsniveauet, når det kommer til efterlevelse. Der skal være et spillerum for virksomhederne, som sikrer, at de ikke sækker bagud i konkurrencen som følge af overimplementering, men i stedet kan regne med en vis risikovillighed fra forvaltningen.

Særligt skal virksomhedernes konkurrenceevne bringes helt frem som central målestok for politikere og beslutningstagere. Hvor der er usikkerhed eller tale om gråzoner i forhold til rammer for implementering, skal tvivlen til enhver tid komme virksomhedernes konkurrenceevne til gode.

Slip de innovative kræfter løs

Vi skal i langt højere grad skabe incitamenterne til, at innovative løsninger udvikles og omsættes til nye væksteventyr, som kan løfte den økonomiske velstand og jobskabelse i Danmark på den lange bane. Vi skal fortsat være en verdensførende videnskonomi. Og iværksætteri, risikovillighed og vækstpotentiale skal stå over fordelingspolitik, så vi i højere grad opmuntrer til iværksætteri frem for at hæmme det.

” Det handler ikke kun om at skabe flere enhjørninger – det handler om at beholde dem, der allerede er her. Danmark er et godt land at starte en virksomhed i, men desværre ikke et godt land at opbygge et stort selskab i. (...) Personligt ville jeg ikke børsnotere et selskab i Danmark under de nuværende regler.¹

- Trustpilot

” I dag gør reglerne for warrants (tegningsretter) det vanskeligt at gøre medarbejdere til medejere. Det presser virksomheder til at skaffe betydelige mængder kapital for at kompensere medarbejdere i kontanter. Dette betyder blandt andet, at danske virksomheder er tvunget til at udvide deres ejerbase til udenlandske kapitalfonde tidligere, end hvis reglerne for tegningsretter var anderledes. At ændre dette kunne gøre en kæmpe forskel.¹¹

- Trustpilot

Vi skal hylde og bakke op om det innovative drive – også når det betyder, at nogen ender med at tjene mange penge. Formålet er, at vi kan bevare virksomhedernes hovedsæder i Danmark, sikre fremtidige arbejdspladser og skabe indtjening til samfundet. Det stiller krav om, at vilkårene for at starte virksomhed og for at skaffe finansiering og foretage investeringer i Danmark tages op til revision, herunder ikke mindst vores skatteforhold, som skal være attraktive for iværksættere og udenlandske investorer.

Mere slagkraft i EU

Det er afgørende for den gode løsning på de udfordringer og risici, som globaliseringens nye tidsalder skaber, at de ses i en europæisk sammenhæng. I mange tilfælde er de udfordringer og globale risici, dansk erhvervsliv står overfor, i lige så høj grad fælles-europæiske udfordringer.

Det gælder blandt andet forsyningen af kritiske varer og teknologier, handelsrestriktioner og sårbarheder. Samtidig er mange af løsningerne også fælleseuropæiske. For eksempel på spørgsmål som egenproduktion af kritiske varer som mikrochips, der kan og bør besluttes fælles i Europa.

Derfor er det centralt, at Danmark bidrager til at trække EU i en retning, hvor der er fokus på at løse de store udfordringer og undgå politisk detailregulering af virksomhederne. Vi må ikke være naive og holde os selv og hinanden fast i forestillingen om, at høje standarder og stramme regler i sig selv gør EU globalt førende. Der er behov for, at vi i EU flytter os fra intensiv regulering til en højere grad af kommercialisering. Danmark skal gennem en proaktiv og ambitiøs indsats i EU være med til at sætte den offensive dagsorden, der sikrer, at EU er gearret til den nye geopolitiske virkelighed. Alle steder, hvor vi kan, skal vi bide os fast og præge diskussionerne i EU, så beslutningerne falder ud til fordel for virksomhedernes konkurrenceevne. Det handler blandt andet om at robustgøre europæiske virksomheder og at styrke det indre marked, herunder i forhold til det finansielle indre marked, også kendt som kapitalmarkedsunionen, og ved at mindske eksisterende barrierer for virksomhederne gennem harmoniserede regler og standarder. Det indre marked er en stor styrke for hele Europa, særligt hvis vi formår at udnytte det i endnu højere grad, end det er tilfældet i dag.

Derfor anbefaler forummet en politisk dedikeret opmærksomhed til at eksekvere på disse dagsordener i EU, især frem mod en ny EU-Kommission, og når Danmark overtager EU-formandskabet i 2025.

EU og Danmarks rolle i EU spiller også en stor rolle for industripolitikken og dermed spørgsmålet om statsstøtte, som fylder mere og mere og har relevans for flere af strategiens ben. Forummet er i udgangspunktet af den overbevisning, at ingen bliver rigere af statsstøtte. Statsstøtte kan føre til både ineffektiv anvendelse af midler og unfair konkurrence, og vi deler bekymringerne om, at et statsstøttekapløb i EU kan stille mindre økonomier i EU dårligere. Man bør som udgangspunkt derfor bekæmpe anvendelsen af statsstøtte.

Når det er sagt, er det blevet tydeligt, at vi befinder os i en ny global virkelighed. Industripolitik 2.0 står centralt på dagsordenen globalt såvel som i EU, og strategisk statsstøtte er tilbage på bordet i flere og flere landes erhvervspolitik. I Danmark kan vi ikke bare ignorere de tendenser, for det kan komme til at koste dyrt i forhold til danske virksomheders konkurrenceevne og modstandsdygtighed. Danmark skal derfor nøje overveje ikke bare at tillade, at andre landes statsstøtte udkonkurrerer eller fører til udflytning af veletablerede danske virksomheder.

Statsstøtte optræder i forskellige former og kan i visse begrænsede tilfælde være et relevant instrument til at skubbe på vigtige dagsordener for virksomhederne og for samfundet. For eksempel inden for udvikling af nye teknologier til den grønne omstilling, hvor målrettet statsstøtte både kan være katalysator for udvikling, skalering og kommercialisering af nye løsninger og samtidig skabe grobund for nye danske erhvervseventyr. Men støtten skal, hvis den anvendes, være midlertidig og bruges klogt. Det vil sige, at støtten skal være målrettet tilfælde med markant betydning for danske styrkepositioner og vigtige samfundsprioriteter, hvor der kan påvises et konkret og midlertidigt behov, og hvor eksisterende regulering samt støtte-muligheder ikke er tilstrækkelige.

Strategien skal favne bredt

Dansk erhvervsliv består af myriader af forskelligartede virksomheder. Iværksættervirksomheder med vækstambitioner, små og mellemstore virksomheder samt etablerede globale styrkepositioner. For at sikre dansk vækst og velstand i fremtiden skal strategien favne bredt med ambitiøse mål og indsatser for alle typer virksomheder og for det gode samarbejde med myndighederne.

Iværksættervirksomheder er afgørende for den fremtidige vækst, særligt i en tid med store teknologiske gennembrud, hvor alt går hurtigere. Vi skal skabe det mest attraktive iværksætttermiljø i Europa med de bedste muligheder for at rejse kapital, modne og skalere, så Danmark skaber nye iværksættervirksomheder, der bevarer hovedsædet i Danmark.

Rygraden i dansk erhvervsliv er **små og mellemstore virksomheder**, der udgør 99 pct. af alle danske virksomheder og står for to tredjedele af den samlede private beskæftigelse. Vi skal understøtte udvikling af SMV'er ved fx at fritage dem for ikkeværdiskabende byrder, støtte deres indtog på nye markeder, understøtte dem i at beskytte sig mod cyberangreb og med implementering af ny teknologi og nye forretningsmodeller.

Det er vores **styrkepositioner**, der driver væksten i dag og i fremtiden. Vi skal arbejde for gode rammer for vores styrkepositioner ved fx at øge adgang til talent og arbejdskraft, understøtte investeringer i forskning og udvikling, accelerere kommercialiseringen af nye produkter og services og forbedre adgangen til *cutting edge*-teknologi som kvanteteknologi og AI. Samtidig skal vi arbejde for at fremme europæiske styrkepositioner. EU skal op i gear og arbejde proaktivt med at fremme egne industrier frem for at gøre sin stilling op på bagkant af, hvad andre gør. Det handler om adgang til fælles finansiering, om at nedbringe byrder og sagsbehandlingstider samt om en målrettet tilgang til teknologibeskyttelse.

For at realisere strategiens langsigtede mål har vi inden for fem tværgående indsatsområder formuleret anbefalinger om vigtige første trædesten i form af indsatser på nationalt og EU-plan, der på den korte bane adresserer dansk erhvervslivs udfordringer. De fem indsatsområder præsenteres i kapitel 3.

Danmark i front – fem første indsatsområder

Danske virksomheder skal stå stærkest muligt i globaliseringens nye tidsalder – både her og nu og de næste 25 år frem mod 2050. For at skabe de rette rammebetingelser for at lykkes med dette kræver det på den lange bane et markant retningskifte blandt myndigheder og beslutningstagere. Rammerne for retningskiftet udgøres af ny *Strategi for Danmark*, der er beskrevet i kapitel 2.

Også på den korte bane er der dog brug for handling for at tage de første skridt mod vores langsigtede vision. Der er en række konkrete barrierer, der aktuelt hæmmer virksomhedernes muligheder og konkurrencekraft, og som skal nedbringes, for at vi kan realisere strategiens langsigtede mål.

På de følgende sider præsenteres en række konkrete anbefalinger inden for fem centrale indsatsområder med hver sin vision.

Anbefalingerne udgør i forummets øjne de **første vigtige skridt** til at bane vejen for styrkede rammebetingelser for virksomhederne i en ændret global verden. Anbefalingerne er således alle tænkt til at flytte Danmark i den rigtige retning inden for hver af de centrale indsatsområder. Der vil dog over tid blive behov for, at anbefalingerne suppleres af yderligere tiltag for nå helt i mål med de langsigtede visioner for Danmark og dansk erhvervsliv.

Hovedparten af vores anbefalinger har snitflader til EU, særligt dem der adresserer de mest komplekse udfordringer vedrørende afhængigheder og sårbarheder. Som beskrevet i kapitel 2 mener vi, at en fælles europæisk indsats er den bedste – og i nogle tilfælde eneste – mulighed for at adressere de udfordringer, Danmark står overfor.

-
- I. **Skab smidig regulering og tilsyn – hurtigt**
  - II. **Kvalificeret arbejdskraft – og nok af den**
  - III. **Styrket adgang til kapital, finansiering og investorkultur**
  - IV. **Sikre vores modstandsdygtighed**
  - V. **Udnyt vækstmuligheder**
-

I. Skab smidig regulering og tilsyn – hurtigt

Lange sagsbehandlingstider, bureaukratisk bøvl og uigennemskuelige regler, som tager tid fra driften og udviklingen af den enkelte virksomhed, er en hæmsko for vækst.

For en lille, åben økonomi som den danske er det en stor fordel at være med i det indre marked. Vores medlemskab gør det nemmere at sælge vores varer og services til andre lande, fordi vi ikke skal forholde os til 27 forskellige regelsæt. Men samtidig ser vi også en stigning i antallet af rapporteringskrav som følge af EU-regler. Det risikerer at kvæle fremskridt.

I fremtiden skal Danmark derfor have den mest dynamiske lovgivning i verden, som fremmer virksomhedernes udvikling og vækst og understøtter implementeringen af blandt andet den grønne og digitale omstilling.

Lovgivningen skal på den ene side være smidig og simpel – og dermed nem for danske virksomheder at leve op til. På den anden side skal lovgivere udvise større agilitet og konstant opmærksomhed på at korrigere regler og krav, når spillepladen ændres, fx som følge af geopolitiske opbrud eller teknologiske gennembrud. Endelig skal der ske en acceleration af sagsbehandling og udstedelse af tilladelser – særligt inden for den grønne omstilling. Tager regeringen ikke denne udfordring alvorligt, risikerer vi ikke alene, at eksisterende styrkepositioner forvitrer, men også, at nye virksomheder og investorer fravælger Danmark.

Først som sidst er der behov for et opgør med status quo, hvor danske virksomheder i stadig stigende grad pålægges nye administrative byrder som følge af regulering, især fra EU.

Det er i sig selv slemt nok, at vi som følge af løbende implementering af EU-initiativer og national lovgivning fra 2015 til 2023 har tilladt en stigning i administrative byrder for erhvervslivet på 4,5 mia. kr. Men hvis vi ikke gør noget, er der grund til at tro, at udviklingen vil fortsætte i den gale retning.

” Mens Danmark tog flere landvindmøller ned i 2023, end der blev sat op, fik Tyskland installeret 1,6 GW ny landvind i første halvår af 2023, hvilket var en stigning på 35 pct. i forhold til samme periode i 2022.

Det skete ved at smidiggøre godkendelsesprocesserne og ved at give vedvarende energi forrang i planlægningen. Nu går de videre med at reducere trinene i godkendelsesprocedurerne .^{III}

- *Alliancen vedvarende energi*

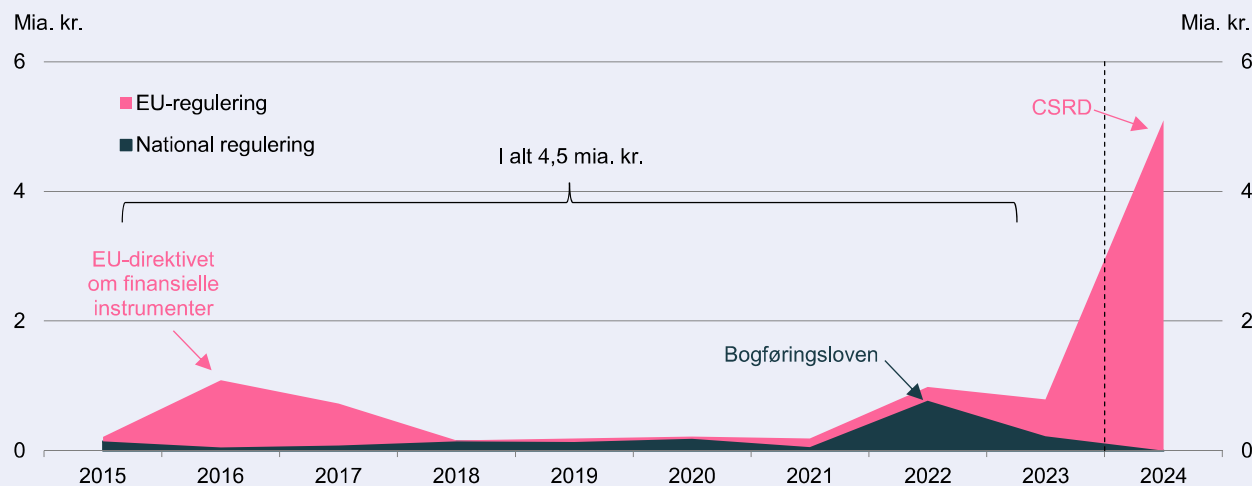
I år har den største erhvervsøkonomiske byrde nogensinde således ramt danske virksomheder, idet EU's krav om bæredygtighedsrapportering (CSRD) er trådt i kraft, *jf. figur 3.1*. Dette på trods af, at skiftende regeringer har haft ambitioner om det modsatte, når det gælder erhvervsøkonomiske byrder.

Ud over de løbende omkostninger vil implementeringen af ny bæredygtighedsrapportering fra EU (CSRD) medføre omstillingsomkostninger for virksomhederne på ca. 6 mia. kr. og afledte konsekvenser i forhold til EU's taksonomiforordning, der er et fælles klassifikationssystem for bæredygtige økonomiske aktiviteter, for yderligere knap 5 mia. kr. i omstillingsomkostninger for de omfattede virksomheder.⁴² Det bliver omkostningsfuldt og bøvl, men på sigt kan bæredygtighedsrapporteringen blive en fordel for det indre marked, idet det bidrager til at standardisere rapporteringen og øger transparensen og ansvarligheden hos virksomhederne. De massive omstillingsomkostninger afspejler, at virksomhederne som følge af EU-direktivet vil være nødt til at investere i at omstille deres medarbejderes kompetencer, ændre virksomhedernes arbejdsgange og investere i nye IT-systemer for at kunne leve op til de nye regler.

Figur 3.1

Markant stigning i løbende erhvervsøkonomiske konsekvenser

Anm.: Opgørelsen i 2024, efter den stiplede linje, repræsenterer alene de forventede erhvervsøkonomiske konsekvenser fra EU's krav om bæredygtighedsrapportering: Corporate Social Responsibility Directive (CSRD). Der er dermed tale om et underkantskøn for de samlede erhvervsøkonomiske konsekvenser af national regulering og EU-regulering i 2024. Opgørelsen medregner ikke (delegerede og implementerende) forordninger, men fokuserer på EU-initiativer, som bliver gennemført i dansk ret (gennem love eller bekendtgørelser). De erhvervsøkonomiske konsekvenser vil dermed være større, hvis forordningerne medregnes.

Kilde: Erhvervsstyrelsen og Erhvervsministeriet: Redegørelse om bedre regulering for erhvervslivet og høring over måling af erhvervsøkonomiske konsekvenser ift. udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andrelove (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)

Det stopper ikke der. Oveni kommer løbende omkostninger fra både CSRD og taksoniforordningen i størrelsesordenen 7,5 mia. kr. årligt, som afspejler, at virksomhederne fremover – år efter år – skal indhente oplysninger fra egne systemer, dataterselskaber og hele værdikæden samt bruge tid på at bearbejde disse oplysninger for at kunne rapportere dem til det offentlige.⁴³ Alt sammen gode kræfter, som går til rapportering og regelefterlevelse frem for at blive kanaliseret i retning af virksomhedens drift og udvikling samt investeringer i reelle reduktioner af CO₂-udledninger.

Konsekvenserne fra CSRD fordrer et nationalt modsvar, som kan bidrage til at sikre, at danske virksomheder efterlever reglerne så effektivt som muligt og dermed fastholder deres grønne konkurrenceevne. For at levere markante byrdelettelser er det ikke nok at luge ud i mængden af regler, der skal også skubes kraftigt på for at digitalisere og automatisere virksomhedernes dataindsamling, bearbejdning og indberetninger. Opsummerende er der behov for handling for at stoppe byrdernes

himmelflugt. Udviklingen går stærkt, og det vil koste på vores virksomheders evne til at konkurrere globalt, hvis vi lader stå til og ser tiden an.

Derfor anbefaler vi et grundlæggende retnings-skifte i Danmark og EU, hvor byrdelettelser skal allerøverst på dagsordenen. Et sådant retnings-skifte må og skal – for at være tilstrækkeligt ambitiøst – udgøre en langsigtet ambition, som kun kan indfris med en vedholdende indsats på den længere bane. Men netop fordi det haster, har forummet også udpeget en række første vigtige trædesten, som kan og bør implementeres på den korte bane.

” Bundlinjen er, at vi med pincetten i venstre hånd fjerner byrder i EU, mens vi med højre hånd skovler nye byrder i hovedet på erhvervslivet.^{IV}

- SMV Danmark

Vores anbefalinger

1

Målsætning om færre byrder for erhvervslivet

Det skal være mindre byrdefuldt at drive virksomhed i Danmark. Derfor skal der indføres et konkret, bindende mål om at nedbringe byrder for 20 mia. kr. netto i 2030 fra såvel national regulering som EU-regulering. Det kræver først og fremmest oprydning af nuværende regulering, men også strukturerede konsekvensvurderinger af ny erhvervsregulering. Målet skal være let at opføre, og det skal forankres politisk ved en ansvarlig minister, fx erhvervsministeren, som kan stille sig i spidsen for at føre målet ud i livet.

2

Lettere at leve op til erhvervsrapportering

Virksomhederne skal opleve en mere ensartet og let rapportering til myndighederne gennem Automatisk Erhvervsrapportering – et værktøj, som gennem automatisering reducerer virksomheders administrative opgaver og indberetningsbyrder til det offentlige. Det skal nedbringe byrder og frigive tid til virksomhedernes kerneforretning.

3

EU-indsats for byrdelettelse

Danmark skal arbejde aktivt i EU for, at byrder for europæiske virksomheder nedbringes. Der skal herunder arbejdes for en ny kommissær dedikeret til byrdelettelse, og at det fra start tænkes ind, at det skal være så let som muligt at efterleve nye rapporteringskrav som følge af (især) ny bæredygtighedsregulering – gennem digitalisering, standardisering og automatisering af rapportering og datahåndtering.

4

Lettere vej for hjemtag af EU-støttemidler

Danske virksomheders hjemtag af EU-midler skal styrkes ved: 1) en samlet og styrket national indsats og 2) at der arbejdes for, at EU-Kommissionen gør virksomhedernes ansøgningsproces lettere og hurtigere.

5

Smidigere myndighedsprocesser og bedre adgang til egnede arealer ved investering i produktionsfaciliteter

Det skal være lettere at investere i produktion i Danmark. Derfor skal der etableres en one-stop-shop for myndighedsgodkendelser ved etablering og udvidelse af produktionsfaciliteter samt etableres parker med attraktive beliggenhedsmuligheder for produktionsvirksomheder for at skabe mere attraktive rammevilkår for produktion.

6

Kortere sagsbehandlingstid for opstilling af vedvarende energi

Sagsbehandling for opstilling af vedvarende energi (VE) i Danmark skal gå hurtigere. Det kan opnås gennem blandt andet en bedre vejledningsindsats på miljøområdet, bedre proces for hjemviste VE-sager og større myndighedskompetencer.

7

Regulatoriske sandkasser

Brug regulatoriske sandkasser til at understøtte, udvikle og teste innovative teknologier og løsninger, herunder via dispensationer.

II. Kvalificeret arbejdskraft – og nok af den

Danske virksomheders vækst og potentiale for fortsat fremgang bygger først og fremmest på menneskelige kompetencer. Et centralt grundlag for virksomhedernes innovation og produktivitetsudvikling er derfor uddannelse og adgang til arbejdskraft.

Skal danske virksomheders innovationskraft styrkes, er det en forudsætning, at arbejdsstyrken har den fornødne viden og formår at omsætte den til praksis. Det kræver, at uddannelsessystemet er gearret til at skabe den viden og de kompetencer, som skal omsættes til nye idéer, produktionsmetoder og løsninger i virksomhederne. Særligt er det vigtigt med et vedholdende fokus på tilstrækkeligt med tekniske kompetencer, herunder flere STEM-uddannede, idet vores fremtidige vækst især skal ske inden for højteknologiske områder.

Samtidig er det helt centralt, at der er nok kvalificeret arbejdskraft. Frem mod 2030 vil store årgange forlade arbejdsmarkedet, mens mindre årgange træder ind. Det betyder, at andelen af befolkningen, der er i de aldersgrupper, som er mest aktive på arbejdsmarkedet, falder i de kommende år, mens andelen af personer over 67 år stiger, *jf. figur 3.2*.

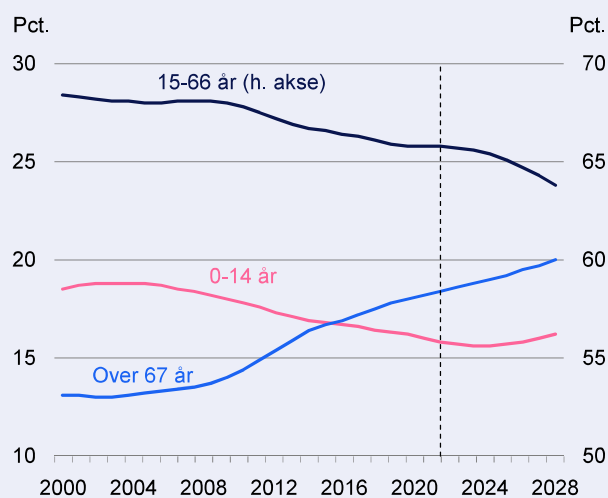
Danske virksomheders vækstmuligheder begrænses, når adgangen til de rette kompetencer og nok af dem ikke er der. Det er både en aktuell udfordring og en udfordring, som virksomhederne forventer vil fortsætte frem mod 2030. Det er derfor helt afgørende, at danske virksomheder let og smidigt kan rekruttere fra den lokale og globale talentpulje. Ved at rekruttere højtuddannet international arbejdskraft udbygger vi også relationerne til lande, som uddanner mange talenter, hvilket kan åbne døre til investerings- og handelsrelationer til de pågældende lande.

Samtidig med at den demografiske udvikling isoleret set gør arbejdsstyrken mindre, har udenlandsk arbejdskraft bidraget betydeligt til, at virksomhederne har kunnet få de medarbejdere, der er nødvendige for at sikre fremgang. Udenlandske talenter har stået for en betydelig del fremgangen i beskæftigelsen siden det seneste toppunkt i 2008. Omtrent 270.000 flere udenlandske statsborgere, både fra EU og tredjelande, arbejder nu i Danmark, *jf. figur 3.3*.

Figur 3.2

Faldende andel af befolkningen i den arbejdsdygtige alder

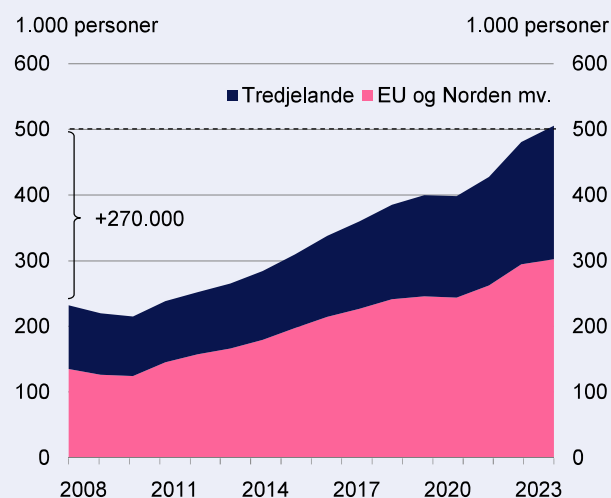
Anm.: Figur 3.2 viser personer i den arbejdsdygtige alder (15-66 år), børn i alderen 0-14 år og ældre over 67 år som andel af befolkningen fra 2000 til 2030. Figur 3.3 viser udviklingen i antallet af udenlandske statsborgere med lønindkomst i Danmark fordelt på statsborgerskab fra henholdsvis EU, EØS, EFTA og Norden samt tredjelande og statsløse.

Kilde: Figur 3.2: Regeringen, *DK2030 – Danmark rustet til fremtiden*, november 2023 og Figur 3.3: Jobindsats.dk.

Figur 3.3

Dobbelt så mange udenlandske statsborgere i beskæftigelse i Danmark siden 2008

” Jo vanskeligere det bliver at komme til Danmark for de rigtige forskere, jo mere vil man flytte til bedre forhold i udlandet.^v

- *Novo Nordisk Fonden*

Udenlandske talenter har bidraget til at styrke dansk økonomi, og derfor er det bekymrende, at der fortsat er for meget bøvl og for mange barrierer for at få internationale nøglemedarbejdere til Danmark – hurtigt.

” Vi er efterhånden blevet europamestre i stram udlændingepolitik, men det kan ikke være et mål i sig selv. Ud over de konkrete regelændringer er der også brug for politiske signaler til Styrelsen for International Rekruttering og Integration, som, efter hvad vi forstår, administrerer de gældende regler meget rigtigt.^{vi}

- *Axcelfuture*

Ud over de komplekse regler, der besværliggør rekruttering af udenlandske talenter, møder danske virksomheder også begrænsninger på, hvilke vilkår de kan tilbyde medarbejdere. Virksomhederne vil gerne kunne tiltrække talenter ved blandt andet at tilbyde aflønning med medarbejderaktier og optio-ner – hvis der altså var lige så gode muligheder for dette i Danmark som i udlandet. Desværre oplever de, at mulighederne, som de er i dag, er utilstrækkelige og besværlige. Det er en særlig udfordring

---

for iværksættervirksomheder, både fordi de ikke altid kan udbetale samme lønninger som mere etablerede virksomheder, og fordi det er en forspildt chance for at udnytte deres særlige muligheder i form af aflønning med substantielle ejerandele i en potentiel vækstvirksomhed.

Endelig mener vi, at der skal være et vedholdende og skarpt fokus på at øge arbejdsstyrken og udvikle uddannelserne i Danmark, så danske virksomheder også i fremtiden primært finder deres talenter i Danmark. Vi kan ikke kun forlade os på, at de talenter, danske virksomheder har brug for, bliver leveret af udlandet. Vi skal være med i front, når det kommer til at uddanne fremtidens talenter med stærke færdigheder inden for forskning, organisering og ledelse. Forummet har dog valgt ikke at komme med specifikke anbefalinger om hverken uddannelsesområdet eller arbejdsudbudsreformer. Det er blandt andet i lyset af det igangværende arbejde i *Kandidatudvalget*, der i september 2023 har fået til opgave at udforme fremtidens kandidatlandskab. Udvalget skal afrapportere i efteråret 2024.

” Vi skal ofte bruge superdygtige personer til forskellige forskningsstillinger. Her er de danske regler nogle gange et problem, [...] fx i et tilfælde, hvor vi gerne ville ansætte en dansker, der havde arbejdet i Australien og havde en hustru, der ikke er en del af EU. Der viser det sig, at være utrolig svært for hustruen at få opholdstilladelse i Danmark, og vi må så ansætte én, der er lidt mindre god til den stilling.^{vii}

- *Novo Nordisk Fonden*

Vores anbefalinger

8

Smidigere regler for at rekruttere udenlandsk talent fra tredjelande

Danske virksomheder skal have bedre muligheder for at rekruttere international arbejdskraft og fastholde internationale specialister. Det skal ske ved at justere reglerne for opholds- og arbejdstilladelser for arbejdskraft fra tredjelande.

9

Bedre muligheder for at anvende medarbejderaktier og optioner som aflønning

Det skal være lettere og mere attraktivt at aflønne ansatte med medarbejderaktier og optioner, især for iværksættervirksomheder og *startups*, så de har bedre mulighed for at dele deres succes med medarbejderne gennem medejerskab. Skattereglerne skal derfor forsimples og forbedres.

III. Styrket adgang til kapital, finansiering og investorkultur

Flere gode idéer skal blive til verdensomspændende virksomheder – både i Danmark og i Europa. Det kræver adgang til finansiering og en stærk investorkultur. Derfor skal vi lette vejen for, at virksomheder kan rejse finansiering, få investorer ombord og investere i forskning og udvikling.

EU fylder for lidt på den globale scene for kapital. Selvom EU tegner sig for knap 20 pct. af den globale produktion, er kun ca. 10 pct. af den globale aktivitet på kapitalmarkederne europæisk.⁴⁴ Og andelen er faldet gennem en årrække.

Virksomheder i EU opnår typisk lånefinansiering via banklån, hvor virksomheder i USA i stedet i høj grad udsteder erhvervsobligationer. Når europæiske virksomheder vil låne penge, går 76 pct. i banken, mens tallet er 27 pct. for amerikanske virksomheder, jf. figur 3.4.

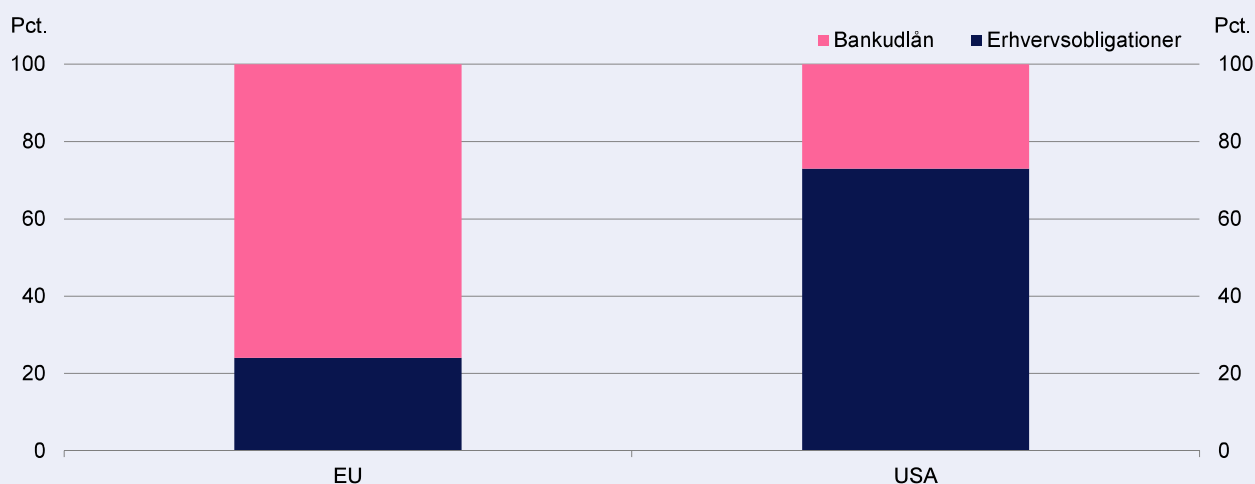
Det peger på, at det europæiske marked for kapital ikke er tilstrækkeligt veludviklet til i samme grad som i USA at sikre finansiering – også til de virksomheder, som ikke har brug for lånekapital, men egenkapital. Risikoen er, at højvækstvirksomheder med behov for løbende kapitaludvidelser ikke kan få finansieret deres vækst i Europa, men i stedet finder investorer i udlandet; og i sidste ende også rykker forretningen til andre lande – fx til USA.

Et velintegreret kapitalmarked på tværs af EU vil bidrage til en bredere investorbase, større likviditet og flere forskellige finansieringsprodukter og dermed et mere velfungerende marked for virksomhederne. Det forudsætter både en finansiel sektor med stærk konkurrence mellem aktørerne og et velfungerende marked, som understøtter flere valgmuligheder.

Figur 3.4

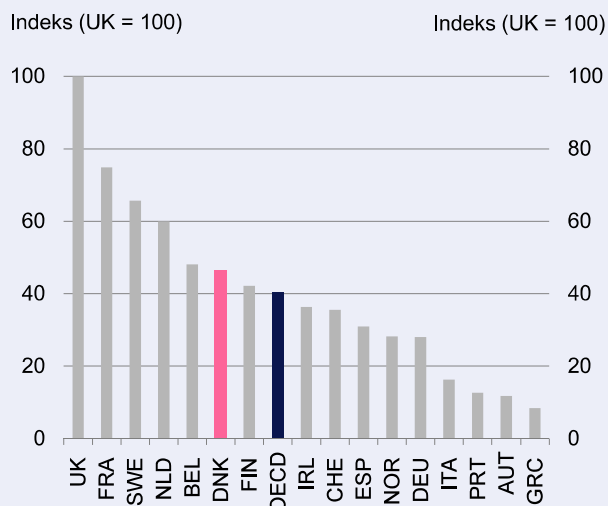
Europæiske virksomheder låner i banken, mens amerikanske udsteder erhvervsobligationer

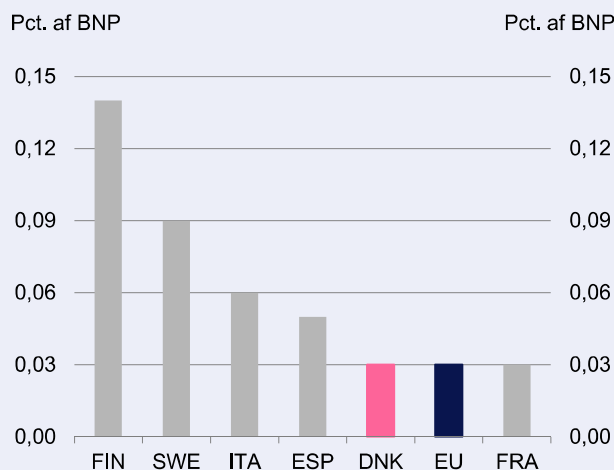
Anm.: Ikke-finansielle virksomheders fremmedkapital opdelt efter beholdning af bankudlån og erhvervsobligationer, 2022.
Kilde: Deutsche Bank og New Financial på baggrund af data fra ECB, BIS, Dealogic, US Treasury og Preqin.

Figur 3.5

Danmark halter efter Sverige på vækstkapital...

Figur 3.6

... og børsnoterede SMV'er

Anm.: Figur 3.5: Accelerationsinvesteringer ("Growth capital") fra både indenlandske og udenlandske investorer og fonde i pct. af BNP, opgjort som et 3-årigt gennemsnit pga. store årlige udsving. Offentligt ejede fondes investeringer er med i opgørelsen. Det førende land (UK) er sat til indeks 100.
 Figur 3.6: Børsnoterede SMV'er angiver værdien rejst gennem SMV'ers IPO's (Initial Public Offering) i pct. af BNP.
 Kilde: Figur 3.5: Invest Europe, Eurostat og OECD.
 Figur 3.6: EU-Kommissionen ud fra data fra FESE IPO database.

Det er samtidig væsentligt, at der er et velfungerende marked for risikovillig vækstkapital, hvor investorer med særlige kompetencer kan investere i højvækstvirkksomheder. Danmark bør lade sig inspirere af Sverige, som placerer sig højt i internationale sammenligninger, både når det kommer til accelerationsinvesteringer og børsnoteringer af små- og mellemstore virksomheder, *jf. figur 3.5 og 3.6.*

I Sverige rejser SMV'erne over dobbelt så meget kapital gennem børsnoteringer som danske SMV'er. Sverige udmærker sig blandt andet ved, at det svenske investeringsmiljø formår at kanalisere kapital fra både husholdninger og store etablerede investorer til at understøtte fremtidens vækstvirksomheder.

Særligt er det vigtigt, at der er de rette incitamenter for virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling. Forskning og udvikling er gavnlige for samfundet, fordi en virksomheds forskning kan have værdi for andre virksomheder. Danmark skal være med i front på investeringer i forskning, udvikling og innovation. Derfor skal incitamenterne forbedres, så flere virksomheder tilskyndes til at kaste sig ud i forskning, udvikling og innovation.

Og der skal være større forudsigelighed om rammevilkårene.

Det er bydende nødvendigt, at vi øger incitamentet til at investere risikovilligt og rydder op i den omgang kluddermor, der tynger som et sæt rødglødende bremseklodser om iværksætterne.^{VIII}

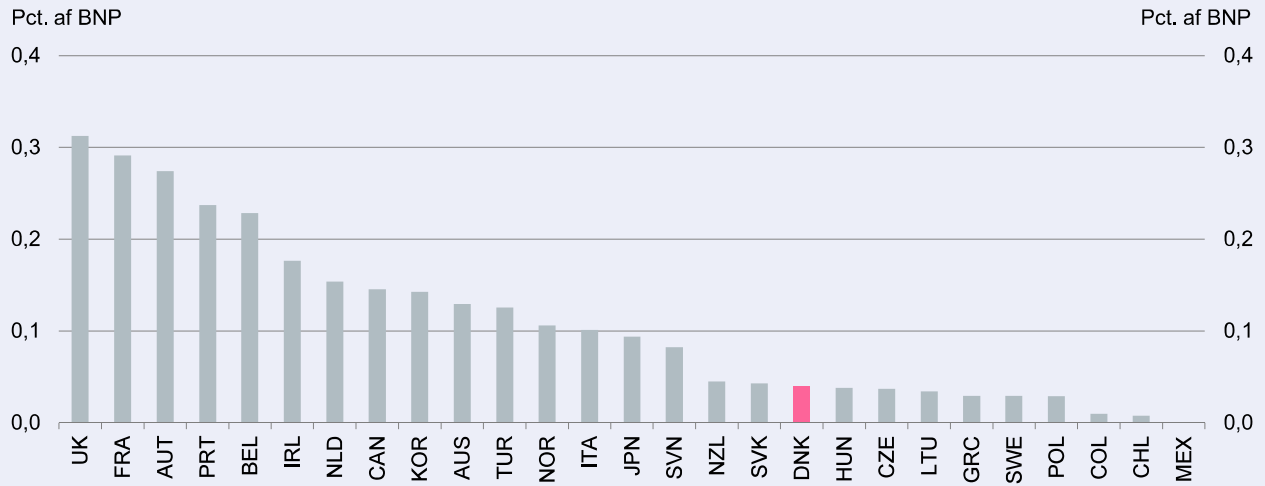
- Dansk Industri

Danmark ligger i den lave ende i en international sammenligning af, om skattepolitikken understøtter erhvervslivets FoU-aktiviteter, *jf. figur 3.7.* Sammenligningen blev endda lavet på data for 2020, og i de seneste år har mange OECD-lande forbedret forholdene for forskning og udvikling. Danmarks forholdsvis ringe placering skal dog blandt andet ses i lyset af, at Danmark yder en betydelig direkte støtte til forskning via de offentlige bevillinger til universiteter, forskningsinstitutioner mv.

Figur 3.7

Lav skattebegunstigelse til erhvervslivets forsknings- og udviklingsaktiviteter i Danmark

Anm.: Skattebegunstigelser dækker over FoU-fradrag, skattekreditter for FoU, mere gunstige afskrivningsregler mv. Der er forskel på, hvordan begunstigelserne er sammensat i de enkelte lande, hvorfor det kan være vanskeligt at give et retvisende sammenligningsgrundlag på tværs af landene. Danmarks internationale placering skal ses i lyset af, at Danmark også yder direkte støtte til forskning via de offentlige bevillinger til universiteter, forskningsinstitutioner mv. Tallene er for 2020 og foreløbige for enkelte lande.

Kilde: OECD.

Vores anbefalinger

10

Udbyg kapitalmarkedet i Europa

Private investeringer er nøglen til vækst. Danmark skal derfor arbejde for at styrke det finansielle indre marked for alle EU-lande, også kaldet EU's kapitalmarkedsunion, og derigennem skabe vækst og investeringer, herunder i grøn omstilling.

11

Permanent højere fradrag for virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktiviteter

Fradraget for forsknings- og udviklingsaktiviteter (FoU-fradraget) skal forhøjes til 130 pct. og gøres permanent med henblik på at øge private investeringer i forskning og udvikling. Der skal samtidig indføres et loft over udgifter, hvor det høje fradrag kan benyttes, så det særligt kommer *startups* og nye vækstvirksomheder til gavn. Dertil skal det undersøges, om der kan anlægges en mere simpel definition af FoU-fradraget.

12

Et mere attraktivt investorfradrag

Investorfradraget skal gøres mere attraktivt gennem to ændringer. For det første skal fradragsværdien øges fra 15 pct. til 25 pct. af det investerede beløb. For det andet skal den maksimale beløbsgrænse for investeringsbeløbet, der er fradragberettiget, øges til 800.000 kr. årligt (fra 400.000 kr. i dag). Dette skal også gælde for investeringer via fonde.

13

Forhøjet loft over aktiesparekontoen

Loftet for indskud på aktiesparekontoen hæves for at styrke den danske aktiekultur. Det kan lette adgangen for små og nystartede virksomheder til at tiltrække privat, risikovillig kapital og derigennem understøtte udviklingen på kapitalmarkederne.

14

Mulighed for at vælge realisationsbeskatning i forbindelse med børsnotering

Ved et selskabs børsnotering skal det være muligt at vælge realisationsbeskatning i stedet for lagerbeskatning med henblik på at styrke rammevilkårene for iværksættere og incitamenterne til at lade virksomheder vokse sig store i Danmark.

15

Forøget loft for skattekreditordningen

Loftet over skattekreditter for udgifter til forskning og udvikling (FoU) skal hæves for at styrke incitamentet til at investere i forskning og udvikling, herunder blandt andet i nye grønne teknologier.

IV. Sikre vores modstandsdygtighed

Globalt udsyn og internationalisering er nøglen til vækst. Men vi må ikke være naive. Tiltagende geopolitiske spændinger medfører nye risici, som øger behovet for at styrke modstandsdygtigheden i dansk erhvervsliv.

Vores globale aktiviteter er særligt eksponerede over for handelshindringer og forstyrrelser i forsyningskæderne. Og vores kritiske afhængigheder kan bruges imod os i geopolitiske konflikter på en måde, som kan skade danske virksomheders produktionsmuligheder og vanskeliggøre centrale politiske prioriteter såsom den grønne omstilling. Dertil kommer, at stigende geopolitiske spændinger har medført et teknologikapløb, hvor også illegitime og illegale metoder bringes i spil. Cyberangreb er blevet noget, enhver virksomhed skal forholde sig til, og som i værste tilfælde kan have omfattende konsekvenser.

Danske virksomheder skal kunne navigere i denne nye geopolitiske virkelighed. Vi skal blive ved med at handle og interagere med omverdenen, og det er vigtigt, at danske virksomheder fortsat tør at tage chancer. Samtidig skal vi mindske vores eksponeringer og beskytte dansk teknologi, viden og knowhow, så vi forhindrer misbrug af fremmede magter. Der skal være mulighed for, at virksomhederne kan dele erfaringer, især om fejl.

” **Vi holder et særligt øje på det kinesiske indtog i Afrika, fx potentielle geopolitisk motiverede investeringer i havne.**

- Danske Rederier

Alle disse udfordringer er kendetegnet ved, at Danmark hverken kan eller skal finde løsningerne alene. Det kræver fælles europæisk handling. Danmark skal have musklerne til at præge dialogen i EU, så danske virksomheders interesser afspejles bedst muligt, men vi skal ikke gå enegang. Vi skal også fortsat have blik for verden uden for EU og blive ved med at arbejde for, at virksomhederne har de rette rammer for at etablere modstandsdygtige netværk og samarbejder bredt internationalt.

En præmis for arbejdet herhjemme og i EU er i forrummets optik, at virksomhederne selv bedst ved,

hvordan deres forretning drives mest effektivt. Med andre ord er det virksomhederne selv, som har det bedste overblik over den konkrete afvejning mellem egne forsyningsrisici og omkostninger ved fx diversificering af forsyningskæder, og hvordan der kan korrigeres for at optimere driften og minimere risici i lige præcis deres virksomhed.

”

Det er kun 3 pct. af de commodities, vi anvender i Europa, der kommer fra europæisk minedrift. Resten er importeret – særligt fra Kina.

- FLSmidth

Det er imidlertid ikke alle virksomheder, som har ressourcerne og forhandlingsmusklerne til i tilstrækkelig grad at kortlægge forsyningsrisici og sikre forsyningskæder. En særlig udfordring for danske virksomheder er i den forbindelse, at industrien i Danmark primært fremstiller varer på basis af importerede komponenter eller råmaterialer. Danske virksomheders eksport har således et højere importindhold end OECD-gennemsnittet, og vi er dermed mere sårbare over for forstyrrelser end sammenlignelige lande. Samtidig indløber en væsentlig del af denne import via grossister, hvilket bidrager yderligere til begrænset transparens og dermed en relativt høj grad af kompleksitet i danske virksomheders forsyningskæder.

Alt dette spiller en vigtig rolle, ikke kun for den enkelte virksomheds drift og økonomi, men også for samfundets som et hele. Robuste værdikæder inden for strategisk vigtige områder har således betydning for hele samfundet og samfundsøkonomien, hvilket på visse områder kan være et argument for, at myndighederne bør spille en rolle i at understøtte, at særligt små og mellemstore virksomheder rustes bedre.

Når det kommer til nye teknologier, er det afgørende at sikre mod misbrug. Samtidig skal de reguleres præcist og ikke unødigt restriktivt i forhold til det reelle trusselsbillede. Misforståelser såvel som manglende eller langsom afklaring af, om en teknologi eller et produkt falder inden for reglerne for eksportkontrol eller investeringsscreening, kan be-

tyde, at virksomhederne mister konkrete eksportmuligheder, eller at investeringer går til udenlandske konkurrenter.

Endelig er det en hovedprioritet at øge cybersikkerheden i hele erhvervslivet og især blandt SMV'erne, som er mest udfordrede. Mange virksomheder oplever, at de ikke kan rekruttere de it-specialister, der er afgørende for at højne sikkerhedsniveauet. Udfordringen gør sig gældende for både SMV'er og store virksomheder, idet SMV'erne dog halter særligt efter, når det kommer til sikkerhedsniveau.⁴⁵ Således har 35 pct. af SMV'erne et for lavt digitalt sikkerhedsniveau set i forhold til deres risikoprofil. SMV'er kan også ligge inde med fortrolige oplysninger om større virksomheder, de samarbejder med og leverer til. Hermed

bliver cybersikkerheden kun så stærk som det svageste led.

Sikkerhedsbrud kan både have direkte finansielle konsekvenser i form af tabt omsætning og betyde tab af kritiske immaterielle rettigheder med langvarige konsekvenser for konkurrenceevnen til følge. Dertil kommer de væsentlige samfundsøkonomiske konsekvenser, som kan være forbundet med angreb rettet mod kritisk infrastruktur og virksomheder, der leverer kritiske ydelser. Også af disse grunde anbefaler vi en række indsatser, som skal medvirke til at sikre vores modstandsdygtighed og robustgøre dansk erhvervsliv i årene fremover.

Vores anbefalinger

16

Robuste forsyningskæder gennem øget dansk indsats i EU

EU er hovedmotoren for at nedbringe danske og europæiske kritiske afhængigheder og robusthedssikre forsyningskæderne. Danmark skal understøtte, at der arbejdes på EU-plan med at nedbringe danske og europæiske kritiske afhængigheder og robustgøre forsyningskæderne. Derfor skal danske prioriteter i endnu højere grad sikres gennem tidlig og løbende interessevaretagelse i EU. Disse prioriteter skal blandt andet afdækkes gennem tæt dialog med dansk erhvervsliv.

17

Center for kritiske afhængigheder

Der skal etableres et Center for Kritiske Afhængigheder til at understøtte virksomhedernes arbejde med at robustgøre deres forsyningskæder.

18

Ny tilgang til teknologibeskyttelse

En ny partnerskabsmodel mellem myndigheder, virksomheder og forskningsmiljøer skal samtænke og udvikle den danske tilgang til teknologibeskyttelse. Partnerskabet skal sikre, at dyb teknisk indsigt i kritiske teknologer fra virksomheder og forskningsmiljøer inddrages i myndighedernes arbejde.

19

Virksomheders adgang til energi i den grønne omstilling

Virksomhederne skal sikres adgang til rigelige og stabile mængder af grøn energi – hurtigt.

20

Styrket cybersikkerhed i SMV'er

Vi støtter op om Digitaliseringspartnerskabets anbefaling om at styrke cybersikkerheden i SMV'er ved at oprette et overvågnings- og videncentret (SMV-CERT) og anbefaler, at dette sker hurtigst muligt. Centeret skal oprettes i forlængelse af den nyoprettede varslingstjeneste for danske SMV'er og vil i tillæg til varsling om aktuelle trusler opbygge SMV'ernes evne til at forebygge og reagere på angreb gennem oplysning og vejledning om cybersikkerhed.

21

National teknologistrategi for kritiske nøgleteknologier

Der skal udarbejdes en national teknologistrategi, som skal styrke Danmarks position i det internationale teknologiske kapløb til gavn for sikkerhed og konkurrenceevne.

V. Udnyt vækstmuligheder

Danmark kan og skal ikke være førende på alt. Men der er områder, hvor vi er blandt de bedste i verden, og hvor nye muligheder opstår. Dem skal vi satse på.

Gennem årtier har danske virksomheder specialiseret sig og udviklet styrkepositioner inden for specifikke sektorer og teknologier, som har bidraget stort til vores velstand i dag.

Men i en verden i opbrud er fortidens vindere ikke nødvendigvis også fremtidens. Kort sagt anbefaler vi derfor, at politikere og myndigheder vedholdende og målrettet arbejder for, at virksomhederne – og dermed det danske samfund – får mest muligt ud af de særlige forudsætninger for vækst og jobskabelse, som gør sig gældende i dansk erhvervsliv i dag og i fremtiden. Vi skal bygge videre på eksisterende styrkepositioner og med erhvervs- og forskningspolitikken aktivt arbejde for at opdyrke nye.

” **Danske virksomheder er noget nær verdensmestre i at gøre forhindringer til forretninger, hvilket de bl.a. har demonstreret på energi- og vandområdet.^{IX}**

- *Dansk Erhverv og Dansk Industri*

Det kræver, at vi tør satse og understøtte prioriterede brancher og teknologier med særlige potentialer – både på dansk og europæisk plan. Byrder og langsom sagsbehandling må ikke blive en stopklods for, at virksomheder etablerer og udvikler sig i Danmark. Virksomheder skal derimod belønnes for at tænke nyt og være *first movers*, fx på det grønne område.

Vi skal have tempoet op i implementeringen af banebrydende teknologier som fx kvanteteknologi og

kunstig intelligens til gavn for blandt andet vores eksisterende styrkepositioner. Og vi skal have verdensklasse forskning omsat til verdensførende virksomheder, som kan skabe fundamentet for nye styrkepositioner. Det fordrer tæt samarbejde mellem videninstitutioner, virksomheder og myndigheder om innovation, finansiering og internationalisering.

Det stiller også krav til vores handelspolitiske indsatser. På globalt plan skal Danmark fortsat være en konstruktiv og ansvarlig samarbejdspartner. Men vi skal ikke være naive. Handelspolitikken og EU's industripolitik skal understøtte danske virksomheders interesser og styrker, så der opdyrkes nye markeder og fokuseres på samhandelslande med eksportpotentiale, ligesom der skal være blik for at diversificere forsyningskæder og dermed styrke danske virksomheders modstandsdygtighed.

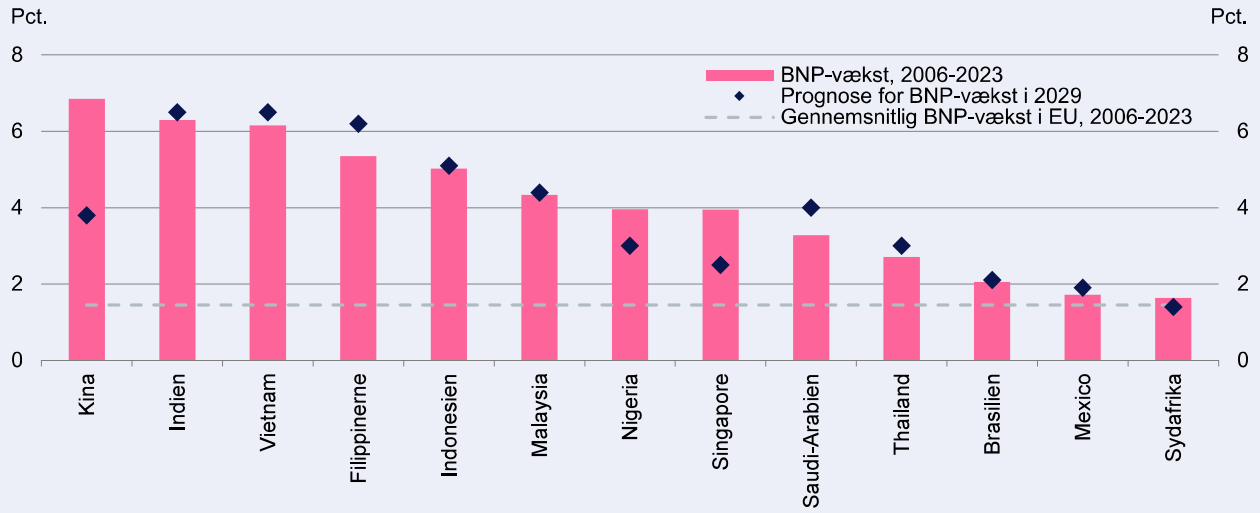
En vigtig forudsætning er i den forbindelse et styrket samarbejde med lande i det globale syd, især i Afrika og Asien. For eksempel har Kina, Vietnam og Indien gennem de seneste knap 20 år haft en BNP-vækst, der overstiger 6 pct. årligt i gennemsnit, mens Filippinerne, Singapore, Indonesien, Nigeria og Malaysia har haft årlige vækstrater på omkring 4-5 pct. i gennemsnit siden 2006, *jf. figur 3.8*. Til sammenligning har væksten i samme periode ligget på gennemsnitligt 1,4 pct. i EU.

Sidst men ikke mindst skal også udviklingspolitikken anvendes strategisk som vej til nye vækstmuligheder. Den skærpede geopolitiske konkurrence stiller nye krav til, at Danmark fokuserer på partnerlandenes interesser, samtidig med at der skabes viden om og efterspørgsel efter danske løsninger ude i verden. Målet skal være, at Danmark positioneres som en troværdig og ligeværdig partner, der er villig til og i stand til at levere løsninger, der er tilpasset partnerlandenes behov. Det vil styrke virksomhedernes adgang til vækstmarkeder.

Figur 3.8

Høj BNP-vækst i vækstøkonomier i det globale syd

Anm.: Gennemsnit af årlige real BNP-vækst for perioden 2006-2023. IMF's prognoseskøn for real BNP-vækst i 2029.
Kilde: IMF og egne beregninger.

Vores anbefalinger

22

Vækstplaner som strategisk redskab

Vækstplaner, som kommer 360 grader rundt om udfordringer og muligheder for erhvervsområder med potentiale, skal være et strategisk supplement til generelle rammevilkår. Regeringen bør begynde med vækstplaner for biosolutions og grøn energiteknologi. Derefter kan følge vækstplaner for andre erhverv.

23

Varetagelse af danske virksomheders interesser i EU

Varetagelsen af danske virksomheders interesser i EU skal styrkes, så vi er i stand til at sætte en offensiv dagsorden. Det skal ske gennem styrket forhandlingskapacitet og tidlig interessevaretagelse, systematisk og tværgående fokus på at gøre det lettere at drive virksomhed samt strategiske landealliancer.

24

Fra offentlige data til kommercielle løsninger

Offentlige data skal gøres mere tilgængelige, så iværksættere, forskere og virksomheder i højere grad kan finde og anvende dem til gavn for vækst og innovation.

25

Styrkede muligheder for eksportfinansiering på nye vækstmarkeder

Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO) skal have styrkede muligheder for at afdække sine risici i forbindelse med eksportkreditfinansiering i højrisikolande for at understøtte dansk eksport på nye vækstmarkeder.

26

Opdyrkning af nye markeder og samhandelslande i det globale syd

Samhandlen med lande i det globale syd skal styrkes gennem tilførsel af nye eksport- og værdikæderådgivere på danske repræsentationer.

27

Udvidelse og udnyttelse af EU's netværk af handelsaftaler

Danske myndigheder skal arbejde for at udvide EU's net af handelsaftaler og andre økonomiske samarbejder med tredjelande.

28

Sektorfokuserede myndighedssamarbejder

Danmarks kommercielle myndighedssamarbejder inden for energi, vand, fødevarer, biosolutions, sundhed og life science samt det maritime område skal styrkes og udbredes. Indsatsen skal bidrage til at positionere danske styrkepositioner offensivt og skabe gunstige vilkår for afsætning af danske løsninger og produkter på udvalgte eksportmarkeder.

Implementering

Vi befinder os i en ny verden. Globaliseringen har bragt vækst og velstand, men er nu under hastig forandring. Særligt tre globale hovedtendenser vil påvirke Danmark og danske virksomheder de kommende årtier: geopolitiske spændinger, grøn omstilling samt accelererende teknologisk udvikling. I spændingsfeltet mellem disse hovedtendenser opstår en række muligheder for danske virksomheder, men også nye og udfordrende vilkår, som kan presse vores konkurrenceevne.

Med denne rapport foreslår vi regeringen et markant og ambitiøst retningskifte for Danmark. Hvis værdien af retningskiftet skal realiseres, kræver det en stærk eksekverings- og forandringskraft. Som nævnt tidligere haster det med en ny kurs, og bevægelsen fra anbefalinger til konkret implementering af retningskiftet bør igangsættes snarest.

Det er vores vurdering, at dansk erhvervsliv har et enormt potentiale for at blive vindere i den nye globale virkelighed. Virksomhederne – store som små – er i fuld gang med den grønne omstilling og med at udvikle og gøre brug af nye teknologier. Vi har verdensførende virksomheder med styrkepositioner inden for alt fra fødevarer og logistik til avanceret grøn teknologi og life science. Det, de har brug for nu, er, at forudsætningerne er på plads for, at de kan omsætte det igangværende globale opbrud til kommerciel succes.

Ved at nedsætte *Virksomhedsforum for Globale Risici* har regeringen endnu en gang understreget

sin vilje til at løse store samfundsudfordringer i samspil med erhvervslivet. Det vil vi gerne kvittere for. Vi har givet vores bud på svar på de udfordringer med strategien i kapitel 2 og konkrete anbefalinger i kapitel 3. Med dette kapitel ønsker vi at lægge kimen til et fortsat tæt samspil mellem erhvervslivet og de politiske beslutningstagere om at gøre strategi til virkelighed. Ligesom vi – også af hensyn til at sikre anbefalingernes implementerbarhed – giver vores besyv med om finansieringen af vores anbefalinger.

Resolut handling er nødvendig. Konkurrencen er skærpet, når det kommer til at tilbyde de bedste erhvervsvilkår til vækstvirksomheder, og andre lande rykker hurtigt. Vi håber med vores indspark at kunne bidrage til, at Danmark fortsat kan ligge i front, når det gælder konkurrencedygtige erhvervsvilkår. Vi har alle nydt godt af, at danske virksomheder har haft gode muligheder for at vokse og trives i Danmark – og vi vil gerne gøre vores til, at det kan fortsætte i mange år frem.

I dette kapitel skitserer vi derfor til videre inspiration, hvordan vi ville gå til implementeringsopgaven, hvis Danmark var en virksomhed, samt hvordan eksekveringen af vores anbefalinger kan finansieres. Hjørnестenen i vores tilgang er en **implementeringsmodel** med et organisatorisk set-up, der skal bidrage til et vedholdende fokus på eksekvering.

Fra strategi til virkelighed

Det er en kompleks opgave at eksekvere hurtigt og effektivt, når en ny strategi skal implementeres og fæste rod. Det kræver samspil på tværs af mange fagligheder og aktører – uanset om det er i en virksomhed eller i et land som Danmark.

Vores erfaring er, at hvis en ny strategi skal implementeres succesfuldt, så skal (mindst) tre forudsætninger være til stede.

For det første skal beslutningstagerne have hånden på kogepladen, når det kommer til at flytte visioner fra tegnebrættet til virkeligheden. Og der skal være en klar ansvarsfordeling.

For det andet er der brug for en vis grad af risikovillighed, når man betræder ny grund. Risikoen er, at man ellers i alt for høj grad falder tilbage på forsigtighedsprincippet og handlingslammes ved tilstedeværelsen af selv små risici.

For det tredje og sidste er der behov for at kunne tænke og handle på tværs af organisatoriske enheder. Silotænkning skal undgås.

Vores forslag til en implementeringsmodel

Når vi skal eksekvere på et markant retningskifte, forudsætter det en tydelig ansvarsfordeling, også på det politiske niveau. Det bør fra start gøres klart for alle, hvem der har opgaven og det overordnede ansvar for implementeringen af den nye strategi såvel som anbefalingerne.

Konkret anbefaler vi, at der nedsættes et ministerudvalg – en **styrekomité** – med ansvar for implementering af vores strategi og anbefalinger. Det bør ske med det samme. Styrekomitéen ledes af en minister, der har det overordnede ansvar. Erhvervsministeren vil være et oplagt valg. Øvrige deltagere, når man ser ned over oversigten over vores anbefalinger, vil naturligt være udenrigsministeren, skatteministeren, økonomiministeren, uddannelses- og forskningsministeren samt klima-, energi- og forsyningsministeren. Vi anbefaler videre, at styrekomitéen fx månedligt gør status på, om vi bevæger os frem mod de overordnede strategiske mål for retningskiftet (kapitel 2), og om implementeringen af de første konkrete skridt er på sporet (kapitel 3).

Formålet med styrekomitéen er at få succesfuld implementering helt frem som politisk topprioritet. Og at få tilstrækkelig kraft til at træffe de nødvendige beslutninger undervejs for at sikre implementeringen af retningskiftet. Såfremt styrekomitéen viser sig at have den forventede gennemslagskraft og eksekveringsevne, kan det overvejes, om styrekomitéen på sigt skal have ansvar for implementering af alle nye tiltag, der vedrører dansk konkurrenceevne og styrkepositioner.

For styrekomitéen bliver en første vigtig opgave at nedbryde implementeringen af strategien og anbefalingerne i en række *workstreams* med hver sin ansvarlige *workstream leader*, der løbende afrapporterer til styrekomitéen. Hver *workstream* udarbejder et *charter* med mål, milepæle og en ambitiøs tidsplan for implementering af strategien og de konkrete anbefalinger, som vælges håndteret sammen i en given *workstream*. Særligt skal tidsplanen have blik for de "vinduer", som kan udnyttes klogt til at speede processen op. Et sådant vindue er eksempelvis Danmarks EU-formandskab i efteråret 2025, som i forummets optik udgør en unik mulighed for at rykke på de EU-dagsordener, der også er vigtige for implementeringen af dette forums oplæg til en ny strategi for Danmark.

Styrekomitéen betjenes af et uafhængigt tværgående sekretariatet – et *project management office*

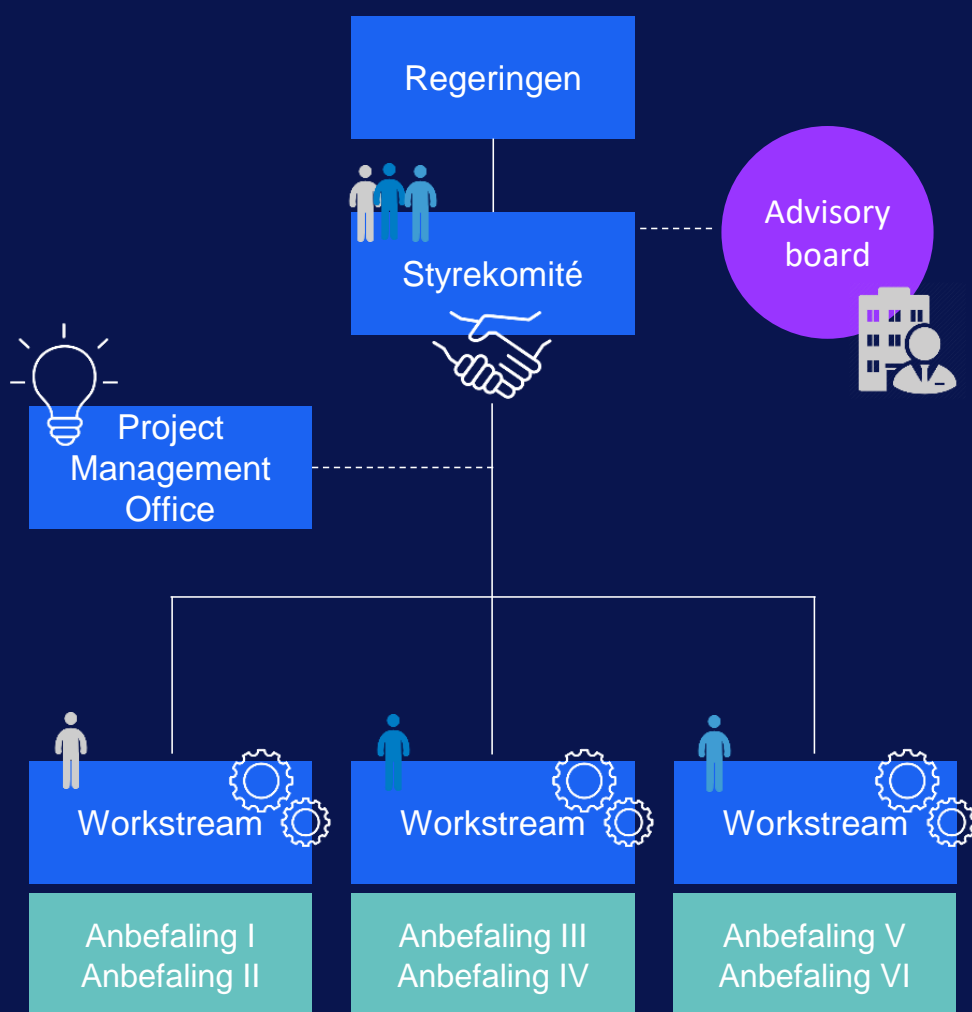
(PMO). PMO'et sikrer, at alle *workstreams* har blik for det overordnede strategiske retningskifte og holder tidsplanen for implementering af de konkrete anbefalinger. Derudover har PMO'et en vigtig rolle i at facilitere den transformation, som er nødvendig, når virksomheder og myndigheder sammen skal eksekvere på et markant retningskifte for Danmark. Med sin tværgående rolle skal PMO'et således skubbe på et kulturelt forandringskifte, hvor både det offentlige og det private bevæger sig fra en tankegang om "vi og dem" til "os".

Det at komme i mål med et kulturelt forandringskifte er ikke let. Vi er således stærkt bevidste om, at vores anbefalinger kræver meget af myndighederne, som skal gøre sig store bestræbelser for at tænke og handle anderledes for at virkeliggøre retningskiftet. Derfor anser vi det også som en nøgleopgave at gøre forandringen operationel. For at sikre den operationalisering, som skal gøre implementeringen af strategien mulig, anbefaler vi, at der opstilles en række konkrete målepunkter – eller **KPI'er**. KPI'erne skal være rammesættende for arbejdet i de enkelte *workstreams*, ligesom styrekomitéen løbende skal følge op på udviklingen målt ved KPI'erne.

Vi anbefaler konkret, at der opstilles 3-4 gennemgående KPI'er, som alle de nedsatte *workstreams* måles på. Det kan omfatte ensrettede statusopgørelser for, om tidsplaner overholdes. Og målepunkter, som opgør, om forandringskiftet er på rette vej, fx opgjort med udgangspunkt i målsætningen om at nedbringe byrder for erhvervslivet med 20 mia. kr. inden 2030, *jf. anbefaling 1 om målsætning om færre byrder for erhvervslivet*. Ud over de gennemgående KPI'er, som finder anvendelse bredt set, kan der for udvalgte *workstreams* arbejdes med specifikke målepunkter relevant herfor. Forummet anbefaler, at PMO'et – så snart opgaven er nedbrudt i *workstreams* – påtager sig ansvaret for at konstruere disse KPI'er.

Implementeringen af strategien og tilpasninger til den fortsatte dynamiske udvikling af den nye geopolitiske virkelighed vil ud over en stærk operationalisering i *workstreams* og konkrete KPI'er kræve fortsat tæt dialog og samarbejde med erhvervslivet. Derfor bør der nedsættes et Advisory Board med få og nøje udvalgte virksomheds- og organisationsrepræsentanter, som med et stærkt mandat i ryggen løbende skal give feedback og et reality check på strategiens fremdrift og effekter.

ORGANISATORISK SETUP

Finansiering

Virksomhedsforummet skal ifølge kommissoriet pege på forslag til finansiering af vores anbefalinger, såfremt de indebærer øgede offentlige udgifter.

En række af vores konkrete anbefalinger til nye initiativer, der styrker danske virksomheder i den nye geopolitiske virkelighed, vil i sagens natur være forbundet med udgifter eller – rettelig – investeringer, der først i senere år genererer et afkast, som i betydeligt omfang vurderes at overstige investeringen. Det skal derfor gentages, at det overordnede strategiske mål er at sikre virksomhedernes konkurrenceevne i den markant forandrede geopolitiske virkelighed, sikre gode vellønnede job i fremtiden, gøre os rigere som nation og i sidste ende finansiere vores samfund.

Som vi viser i vores analyse af Danmarks stilling i globaliseringens nye tidsalder, er der et markant behov for at sætte gang i et retningskifte. Når vi ser på effekten af hvert af de initiativer, vi anbefaler, er det vores klare overbevisning, at de ganske hurtigt vil gøre Danmark rigere som nation.

Det er ofte lettere at opgøre de statslige omkostninger ved de nye initiativer, end det er præcist at estimere størrelsen og timingen af gevinsterne. Vi har valgt at prioritere udgivelsen af anbefalingerne, så vi som samfund kan komme i gang med at implementere disse tiltag, frem for en detaljeret kvantificering af indtægterne. Dette også i lyset af de gavnlige effekter, man har kunnet observere i andre lande med tilsvarende ordninger.

For eksempel anbefaler vi, at grundlæggere af en (vækst)virksomhed skal have mulighed for at vælge realisationsbeskatning frem for lagerbeskatning, når de børsnoterer deres virksomhed. Under de nuværende regler risikerer grundlæggerne nemlig at ende i en likviditetsklemme, hvis de bliver lagerbeskattet af deres virksomheds værdi, som i øvrigt kan variere meget fra år til år. Skatte reglerne er på den måde med til at gøre det mindre attraktivt at børsnotere sin virksomhed i Danmark. Vi mener, at eksekvering på vores anbefalinger vil bidrage til, at flere i fremtiden vil starte deres virksomhed i Danmark, men også lade den virksomhed vokse sig stor og bevare et hovedkontor i Danmark, svarende til hvad man ser blandt andet i Sverige. Det kan have en kæmpe betydning for "virksomheden Danmarks" fremtidige indtjening og jobskabelse – og dermed også for statskassen.

Der findes dog ikke umiddelbart et entydigt empirisk grundlag for at kvantificere størrelsen af de positive gevinster. Til gengæld vil sådan et initiativ umiddelbart medføre udgifter for staten, fordi staten går glip af en renteindtægt, når beskatningstidspunktet udskydes under realisationsbeskatning. Dermed bliver der i vores konkrete eksempel i praksis tale om, at et godt initiativ, der kan medføre vækst og indtægter for staten, paradoksalt nok fremstår som en udgift både nu og på sigt. Og hovedfokus bliver på, at initiativet skal finansieres frem for potentielt og på sigt at være en kilde til fremtidig velstand.

Givet den dramatiske udvikling, vi er vidne til, er det vigtigt, at vi kommer i gang med at implementere anbefalingerne i denne rapport og derefter på baggrund af de første års erfaringer tilpasser og justerer størrelsen af indsatserne i takt med, at de positive finansielle og andre virkninger indtræffer. Vi vil dog samtidig også gerne pege på konkret finansiering.

Vi vurderer, at de 28 initiativer, vi har anbefalet, vil kræve i størrelsesordenen 2 mia. kr. i finansiering.

For de fleste af vores anbefalinger er det vores overbevisning, at man kan komme langt med at anvende få midler klogt, herunder at mange indsatser kan prioriteres inden for nuværende økonomiske rammer.

En række anbefalinger vedrører hovedsageligt ændringer af regler eller påvirkning af processerne i EU. Der er naturligvis omkostninger forbundet med fx at ændre en lov eller at varetage danske interesser i EU, men vi vurderer ikke, at der skal afsættes særskilt finansiering til det. Det drejer sig om anbefaling 1 om målsætning om færre byrder for erhvervslivet, anbefaling 3 om byrdelettelser gennem effektiv regelefterlevelse i EU, anbefaling 8 om smidigere at rekruttere udenlandsk arbejdskraft fra tredjelande, anbefaling 10 om udbygning af kapitalmarkedet, anbefaling 16 om robuste forsyningskæder gennem øget dansk indsats i EU, anbefaling 23 om varetagelse af danske virksomheders interesser i EU og anbefaling 27 om udvidelse og udnyttelse af EU's netværk af handelsaftaler.

Herudover peger vi på en styrket eksportfremmeindsats med anbefaling 26 om opdyrkning af nye markeder og samhandelslande, hvor det er vores anbefaling, at det bør undersøges, hvordan de foreslåede indsatser i videst muligt omfang kan brugerfinansieres.

Der er samtidig initiativer, hvor vi ikke på nuværende tidspunkt kan sige præcist, hvor store omkostninger de vil være forbundet med. Fordi de endnu ikke er tilstrækkeligt konkretiserede. I denne kategori ligger fx anbefaling 21 om national teknologistrategi for kritiske nøgleteknologier og anbefaling 22 om vækstplaner som strategisk redskab. Der kan vise sig at være behov for særskilt finansiering til indsatser i en vækstplan, men det er endnu for tidligt at sige præcist.

Men der er selvfølgelig anbefalinger, som vil kræve, at der prioriteres midler.

Hovedparten af finansieringsbehovet kan henføres til enkelte større anbefalinger. Glædeligvis har langt de fleste af dem snitflader til aktuelle arbejdsplaner i regeringen og kan få en naturlig plads dér i forhold til finansiering.

Flere af vores anbefalinger om at forbedre vilkårene for iværksætteri, herunder at styrke investorkulturen og adgangen til kapital, kan oplagt finansieres som en del af den kommende iværksætterstrategi, hvortil regeringen har annonceret i sin 2030-plan, at den vil prioritere 1 mia. kr. årligt i 2030. Her ligger nogle af vores mest udgiftskrævende anbefalinger, men også nogle af dem, vi tror vil have størst betydning for fremtidig vækst. Det drejer sig om anbefaling 7 om regulatoriske sandkasser, anbefaling 9 om øget mulighed for at anvende medarbejderaktier som aflønning, anbefaling 12 om et mere attraktivt investorfradrag, anbefaling 13 om forhøjet loft over aktiesparekontoen, anbefaling 14 om mulighed for at vælge realisationsbeskatning i forbindelse med børsnoteering, anbefaling 15 om forøget loft for skattekreditordningen og anbefaling 24 om fra offentlige data til kommercielle løsninger. Vores forslag er, at anbefalingerne hurtigst muligt implementeres som led i den kommende iværksætterstrategi.

Derudover bakker vi med vores anbefaling om at gøre forsknings- og udviklingsfradraget permanent, *jf. anbefaling 11 om permanent højere fradrag for virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktiviteter* op om regeringens egen udmelding herom, som fremlagt i regeringsgrundlaget og 2030-planen. Det vil skønsmæssigt medføre omkostninger i størrelsesordenen ½ mia. kr. Regeringen har lagt op til at finansiere blandt andet dette ved at spare 2 mia. kr. på erhvervsstøtten.

En del af den tilbageværende besparelse på erhvervsstøtten kan gå til at finansiere andre af forrummets anbefalinger, eventuelt i regi af regeringens planlagte globaliseringsstrategi. Det drejer

sig om anbefaling 2 om lettere at leve op til erhvervsrapportering, anbefaling 4 om lettere vej for hjemtag af EU-støttemidler, anbefaling 5 om smidigere myndighedsprocesser og bedre adgang til arealer ved investering i produktionsfaciliteter, anbefaling 17 om Center for Kritiske Afhængigheder, anbefaling 18 om ny tilgang til teknologibeskyttelse, anbefaling 20 om styrket cybersikkerhed i SMV'er, anbefaling 25 om styrkede muligheder for eksportfinansiering til nye vækstøkonomier samt anbefaling 28 om sektorfokuserede myndigheds-samarbejder.

Endelig anbefaler vi at øge hastigheden i den grønne omstilling med anbefaling 6 om kortere sagsbehandlingstid for opstilling af vedvarende energi og at styrke elforsyningsikkerheden med anbefaling 19 om virksomhedernes adgang til energi i den grønne omstilling, hvor sidstnævnte særligt i implementeringsperioden er forbundet med udgifter. På sigt er det imidlertid med til at sikre grundlaget for, at den grønne omstilling kan gennemføres hurtigst muligt. Vi mener, at dette bør finansieres som led i regeringens øvrige prioriteringer af den grønne omstilling.

Samlet set er der altså med de 28 anbefalinger tale om en markant investering i fremtidens Danmark, som i vid udstrækning kan implementeres hurtigt ved at anvende allerede kendte finansieringskilder eller ved anvendelse af en meget lille del af det forøgede økonomiske råderum.

Vores anbefalinger

I dette kapitel uddybes vores i alt 28 anbefalinger inden for de fem prioriterede indsatsområder. Anbefalingerne udgør vigtige første skridt til at udfolde forumets langsigtede strategi for Danmark, der er beskrevet i kapitel 2.

Virksomhedsforum for globale risici lægger vægt på, at vores anbefalinger er gennemarbejdede og kan implementeres. I kapitlet uddybes således motivation og potentiale for hver enkelt anbefaling, ligesom der fokuseres på de konkrete handlinger, som vurderes nødvendige for at realisere anbefalingerne.

Derudover har det også været væsentligt for Virksomhedsforum for globale risici, at anbefalingerne ikke kun er målrettet en bestemt gruppe

af virksomheder, men at der er anbefalinger, der gavner både startups, SMV'er og styrkepositioner med henblik på at styrke alle dele af dansk erhvervsliv.

Oversigten på næste side giver dels et samlet overblik over de 28 anbefalinger og dels, hvem der vurderes at være målgruppen for de enkelte anbefalinger. Derefter præsenteres anbefalingerne én for én.

Kompendium med anbefalinger

Tema	Nr.	Anbefaling	Anbefalingens målgruppe		
			Start-ups	SMV'er	Styrkepositioner
I Skab smidig regulering og tilsyn - hurtigt					
	1	Målsætning om færre byrder for erhvervslivet	☒	☒	☒
	2	Lettere at leve op til erhvervsrapportering	☒	☒	☒
	3	EU-indsats for byrdelettelser	☒	☒	☒
	4	Lettere vej for hjemtag af EU-støttemidler	☒	☒	☒
	5	Smidigere myndighedsprocesser og adgang til egnede arealer ved investering i produktionsfaciliteter	☐	☒	☒
	6	Kortere sagsbehandlingstid for opstilling af vedvarende energi	☒	☒	☒
	7	Regulatoriske sandkasser	☐	☐	☒
II Kvalificeret arbejdskraft – og nok af den					
	8	Smidigere regler for at rekruttere af udenlandsk talent fra tredjelande	☒	☒	☒
	9	Bedre muligheder for at anvende medarbejderaktier som aflønning	☒	☐	☐
III Styrket adgang til kapital, finansiering og investorkultur					
	10	Udbyg kapitalmarkedet i Europa	☒	☒	☒
	11	Permanent højere fradrag for virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktiviteter	☒	☒	☒
	12	Et mere attraktivt investorfradrag	☒	☐	☐
	13	Forhøjet loft for aktiesparekontoen	☒	☒	☐
	14	Mulighed for at vælge realisationsbeskatning i forbindelse med børsnotering	☒	☒	☐
	15	Forøget loft for skattekreditordningen	☒	☐	☐
IV Sikre vores modstandsdygtighed					
	16	Robuste forsyningskæder gennem øget dansk indsats i EU	☒	☒	☒
	17	Center for Kritiske Afhængigheder	☐	☒	☐
	18	Ny tilgang til teknologibeskyttelse	☒	☒	☒
	19	Virksomhedernes adgang til energi i den grønne omstilling	☒	☒	☒
	20	Styrket cybersikkerhed i SMV'er	☐	☒	☐
	21	National teknologistrategi for kritiske nøgleteknologier	☒	☒	☒
V Udnyt vækstmuligheder					
	22	Vækstplaner som strategisk redskab	☐	☐	☒
	23	Varetagelse af danske virksomheders interesser i EU	☐	☒	☒
	24	Fra offentlige data til kommercielle løsninger	☒	☒	☐
	25	Styrkede muligheder for eksportfinansiering på nye vækstmarkeder	☐	☒	☒
	26	Opdyrkning af nye markeder og samhandelslande i det globale syd	☐	☒	☒
	27	Udvidelse og udnyttelse af EU's handelsaftaler	☐	☒	☒
	28	Sektorfokuserede myndighedssamarbejder	☐	☒	☒

**Skab smidig
regulering og
tilsyn – hurtigt**

1. Målsætning om færre byrder for erhvervslivet

Anbefaling

Det skal være mindre byrdefuld at drive virksomhed i Danmark. Derfor skal der indføres et konkret, bindende mål om at nedbringe byrder for 20 mia. kr. netto i 2030 fra såvel national regulering som EU-regulering. Det kræver først og fremmest oprydning af nuværende regulering, men også strukturerede konsekvensvurderinger af ny erhvervsregulering. Målet skal være let at opføre, og det skal forankres politisk ved en ansvarlig minister, fx erhvervsministeren, som kan stille sig i spidsen for at føre målet ud i livet.

Motivation og potentiale

Efterlevelse af komplekse regler kræver for meget tid fra danske virksomheder, som i stadig stigende grad møder ny lovgivning fra blandt andet EU. Det gælder blandt andet nye krav og regler, der skal understøtte den grønne omstilling, men som samtidig medfører væsentlige erhvervsøko-

nomiske byrder. Det trækker ressourcer fra virksomhedernes kerneopgaver og hæmmer virksomhedernes produktivitet og konkurrenceevne.

De stigende byrder inviterer til et retningskifte, så rammevilkårene for dansk erhvervsliv kan sikres på sigt. Samtidigt er en skærpet indsats en nødvendighed for at leve op til EU's målsætning om at mindske byrder fra rapportering med 25 pct., som EU-Kommissionens formand, Ursula von der Leyen, har proklameret. En national politisk målsætning kan løfte den igangværende byrdelettelsesindsats til nye højder og imødekomme fælles europæiske ambitioner.

Byrdelettelser for erhvervslivet kan danne grundlag for et stort vækstbidrag. Forventningen er, at en reduktion af byrder på ca. 20 mia. kr. kan levere et positivt bidrag til BNP på ca. 41 mia. kr., svarende til fire gange vækstbidrag til BNP af at sløjfe en helligdag.

Handlinger

Et konkret byrdereduktionsmål skal forpligte regeringen til at sikre byrdelettelser i eksisterende lovgivning. Præmissen er, at konkrete måltal etablerer en brændende platform, som politikerne er forpligtede til at eksekvere på. Indsatsen har to ben:

- 1. Målsætning om at nedbringe byrder for 20 mia. kr. i 2030**, som skal være drivende for regeringens arbejde, dels når der besluttes nye tiltag, dels når der tilvejebringes byrdereduktioner med udgangspunkt i gældende regler for erhvervslivet. Et byrdemål på 20 mia. kr. svarer til mere end to gange de byrdelempelser, som er indfriet siden 2015. Målet skal være bindende og let at opføre, så der kan følges op på, om vi overholder målsætningen, og så der kan korrigeres, hvis fremskridtene udebliver.

I forummets optik er der tale om en ambitiøs, men realistisk målsætning frem mod 2030. Lattelserne skal for det første udspringe fra videre automatisering af virksomhedernes administrative processer, *jf. anbefaling 2 om lettere at leve op til erhvervsrapportering*. For det andet skal der være et skærpet fokus på EU-Kommissionen, hvor vi skal arbejde for mere effektiv regelefterlevelse, *jf. anbefaling 3 om EU-indsats for byrdelettelser*. For det tredje skal der ske en systematisk konsekvensvurdering af al ny regulering. Vi når ikke i mål, hvis vi kun rydder op i gammel lovgivning. Konsekvensvurderingerne skal være et "virkelighedstjek", hvor der systematisk tages stilling til implementerbarhed og mulige alternativer, inden man fra lovgiverside fastlægger en kurs med betydning for danske virksomheders konkurrenceevne. Det anbefaler OECD og EU. Sverige, Norge, Finland, Tyskland, Holland, Storbritannien og Tjekkiet gør det allerede i dag.

- 2. Stærk politisk og ministeriel forankring** er en forudsætning for at nå i mål med at indfri et konkret byrdereduktionsmål. Nogen skal have hånden på kogepladen, fx med et byrdemål fastsat ved lov. Implementeringen stiller imidlertid krav til indsats på tværs af ministerområder, og blandt andet af den grund kan der være behov for at koordinere regeringens indsats og følge op på, at der sker fremskridt i en bredere kreds med mange involverede parter.

2. Lettere at leve op til erhvervsrapportering

Anbefaling

Virksomhederne skal opleve en mere ensartet og let rapportering til myndighederne gennem Automatisk Erhvervsrapportering – et værktøj, som gennem automatisering reducerer virksomheders administrative opgaver og indberetningsbyrder til det offentlige. Det skal nedbringe byrder og frigive tid til virksomhedernes kerneforretning.

Motivation og potentiale

Danske virksomheder bruger for meget tid på at efterleve komplekse regler, ikke mindst fordi de i stadig stigende grad møder ny EU-lovgivning, som stiller store krav til efterlevelse og rapportering. Det gælder blandt andet nye grønne krav og regler, som skal understøtte den grønne omstilling, men som samtidig medfører væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser. De administrative processer trækker ressourcer fra kerneopgaven og hæmmer dermed virksomhedernes produktivitet og konkurrenceevne.

Danmark skal være blandt de bedste i verden til at sikre rammevilkår, som forener ambitiøse grønne mål med hensigtsmæssig regulering, der minimerer byrderne for erhvervslivet. Det vil styrke danske virksomheders grønne konkurrenceevne og dermed grøn eksport. Tid sparet på administration er tid, som kan investeres i driften og udviklingen af virksomheden. Derfor skal det være mindre tidskrævende for virksomheder at fakturere køb og salg, afstemme bogføring og indberette årsregnskab og moms. Det skal blandt andet ske via øget automatisering og overbliksskabende værktøjer, som reducerer administrative byrder for virksomhederne.

Dertil kommer, at nye rapporteringskrav – ikke mindst på det grønne område – kun vil fylde mere i fremtiden. Potentialet for fremtidige byrdelettelser gennem digitalisering og automatisering af eksempelvis bæredygtighedsrapportering er derfor betydeligt.

Handlinger

Regeringens udrulning af Automatisk Erhvervsrapportering, der skal automatisere virksomheders administrative processer og forventes at indfri byrdelettelser for ca. 2,9 mia. kr., er et godt første skridt. Men potentialet i Automatisk Erhvervsrapportering er langt større, særligt når man tager de nye bæredygtighedskrav fra EU i betragtning. Derfor skal indsatsen accelereres for at udbrede Automatisk Erhvervsrapportering endnu mere, ligesom der skal arbejdes for digitalisering og automatisering af indberetninger af bæredygtighedsdata. Konkret lægges der op til at:

- Øge udbredelsen af Automatisk Erhvervsrapportering (første fase)** for at sætte fart på brugen af digitale bogføringssystemer og andre digitale værktøjer til at automatisere administrative processer i virksomhederne. Det kunne eksempelvis være ved at bygge videre på offentlig-private partnerskaber, der kan bidrage til at udbygge og understøtte brugen e-fakturering, e-kvitteringer, e-kataloger og e-ordre.
- Automatisere processen med indberetning af bæredygtighedsrapportering (næste fase)**, der bliver et krav til virksomhederne fra EU. Det skal ske ved at udbygge den fælles digitale infrastruktur, så den kan håndtere grønne data, som skal bruges til at understøtte virksomhederne i deres indberetninger af klimaregnskaber.

3. EU-indsats for byrdelettelser

Anbefaling

Danmark skal arbejde aktivt i EU for, at byrder for europæiske virksomheder nedbringes. Der skal herunder arbejdes for en ny kommissær dedikeret til byrdelettelser, og at det fra start tænkes ind, at det skal være så let som muligt at efterleve nye rapporteringskrav som følge af (især) ny bæredygtighedsregulering – gennem digitalisering, standardisering og automatisering af rapportering og datahåndtering.

Motivation og potentiale

Virksomheder oplever et stigende byrdepres som følge af ny og kommende EU-regulering. De seneste ni år er 63 pct. af de nye byrder for det danske erhvervsliv kommet fra EU-regulering. Særligt bæredygtighedsdagsordenen har

medført mange nye krav. Ofte bidrager EU-lovgivning til at løse globale udfordringer, men det er afgørende for virksomhederne, hvordan den konkret udformes.

For at lette byrderne for virksomhederne skal EU have fokus på digitale løsninger og på at automatisere en række administrative processer. Der er behov for klarere standarder for data, dataformater og datadeling. Automatiseringen vil særligt hjælpe SMV'er, da de oplever relativt store byrder forbundet med forskellige formater, krav og digitale systemer. Det vil også styrke det indre marked, understøtte EU's konkurrenceevne og være en fordel for de danske virksomheder, der generelt har en høj digitaliseringsgrad.

Handlinger

Der skal fra dansk side leveres en proaktiv indsats i EU, så erhvervsøkonomiske byrder kommer øverst på dagsordenen i Bruxelles. Digitalisering, standardisering og automatisering skal være en væsentlig del af indsatsen for byrdelettelser i mandatet for 2024-2029. Konkret består anbefalingen af to dele:

- 1. Ny lovgivning i EU skal vurderes ud fra virksomhedernes behov**, så den er koordineret på tværs, og virksomheder ikke pålægges dupliserede krav. Derfor skal fokus rettes mod at styrke redskaberne i EU-Kommissionen til at sikre større klarhed om konsekvenser af og omkostninger forbundet med EU-retsakter. Konkret skal der arbejdes for at udpege en ny kommissær dedikeret til byrder, konsekvensvurderinger og implementering for at give opgaven mere tyngde i EU-Kommissionen.
- 2. Fokus på byrdelettelser i EU gennem digitalisering, standardisering og automatisering.** *For det første* er den papirløse fremtid betinget af, at al lovgivning er digital-by-default, såvel som at der ikke laves ny lovgivning, som skaber unødige manuelle rapporteringskrav. Der skal laves en vurdering af eksisterende krav for at kunne modernisere lovgivning til en digital tidsalder. Det skal baseres på standarder som fx eDelivery, eInvoicing, og EUDI Wallet, som kan medvirke til smidig kommunikation mellem europæiske virksomheder.

For det andet skal der ske en standardisering på det indre marked i forhold til digitale standarder, digital infrastruktur, dataformater og digitale netværk. Det digitale landskab for rapportering og datadeling er fragmenteret, hvilket medfører unødigt besværlig handel på tværs af grænser. Der skal derfor leveres en bredt forankret indsats for at fremme standardisering af finansielle og bæredygtighedsrelaterede data.

For det tredje skal der fokus på automatisering, hvor Danmark har vist vejen og med rette kan pege på bogføringsloven, der vil medføre nationale byrdelettelser på 2,9 milliarder kr. årligt ved hjælp af automatisering. Et endnu større potentiale kan opnås, når fx standardiseret e-fakturering bliver udbredt blandt alle vores handelspartnere i EU. Det samme gælder for de datakrav, der findes på fx bæredygtighedsdagsordenen.

4. Lettere vej for hjemtag af EU-støttemidler

Anbefaling

Danske virksomheders hjemtag af EU-midler skal styrkes ved 1) en samlet og styrket national indsats, og 2) at der arbejdes for, at EU-Kommissionen gør virksomhedernes ansøgningsproces lettere og hurtigere.

Motivation og potentialer

Danske videninstitutioner klarer sig relativt godt i forhold til at hjemtage EU-støttemidler sammenlignet med andre lande, når det gælder tilskud fra EU's rammeprogram inden for forskning og innovation. Virksomhederne halter omvendt efter. Det er særligt midler inden for klima og miljø – der søges via LIFE-programmet – hvor der er potentiale for, at virksomhederne kan øge deres hjemtag. Der er også potentiale for at øge danske virksomheders hjemtag fra andre EU-fonde.

Virksomhederne peger på, at ansøgningsprocessen for at søge EU-støttemidler er unødigt byrdefuld, kompleks og tidskrævende, da der stilles store krav til fx dokumentation, og at afgørelsesprocessen er meget langsommelig. Hertil kommer, at et muligt tilsagn om støtte ofte er dårligt timet med en virksomheds konkrete investeringsbeslutning. Virksomheder er også udfordrede af manglende overblik og viden om programmerne samt vejledning og støtte til ansøgning. Ansøgningsprocessen bør i stedet så vidt muligt tilrettelægges med samme simple udgangspunkt, som kendes fra den amerikanske Inflation Reduction Act (IRA). Dette indebærer bedre overblik, færre dokumentationskrav samt vejledning, der kunne øge danske virksomheders hjemtag af EU-støttemidler.

Handlinger

Konkret består anbefalingen af to dele:

- 1. Etablering af et styrket centralt organ i Danmark, der understøtter en virksomhedsrettet hjemtagsindsats for danske virksomheder på tværs af EU-støtteordninger.** Indsatsen skal hjælpe virksomhederne med screening og vejledning om deres ansøgninger, så de let kan få indsigt og viden om de forskellige EU-fonde, herunder se eksempler på *best practise cases* fra andre lande og en overordnet guide til selve ansøgningsprocessen. Det skal sikre koordinering, samarbejde med internationale aktører og støtte til innovation samt bidrage til, at flere virksomheder kommer i gang med at søge støttemidler. Derudover skal virksomheder, som ikke har de rette forudsætninger for at hjemtage midler, have tidlig afklaring, så de ikke bruger unødvendige ressourcer på ansøgningsprocessen. Etableringen skal ske under hensyntagen til allerede eksisterende indsatser.
- 2. En EU-rettet del, hvor EU-Kommissionen påvirkes til at indføre en lettere og hurtigere ansøgningsproces.** Det skal i sidste ende gøre, at ansøgningsprocessen for virksomhederne bliver mindre byrdefuld, og at et evt. støttetilsagn kommer hurtigere. Konkret skal kravene til dokumentation ned, der skal kommunikeres tidligt og tydeligt om det kommende fokus ved ansøgningsrunder, og tiden i *Time-to-Grant* skal reduceres. Derudover skal der arbejdes for at indføre et centralt kontaktpunkt for rådgivning om ansøgninger til større programmer hos EU-Kommissionen. Dette vil også kunne skabe større ejerskab hos EU-Kommissionen over den proces, de selv opstiller. Ligeledes bør EU-Kommissionen tilbyde prækvalifikationsrunder for at sikre, at virksomhederne opfylder basale krav i ansøgningsrunden og undgår at bruge unødige ressourcer. Indsatsen skal ses i sammenhæng med en generelt styrket varetagelse af danske virksomheders interesser i EU, jf. anbefaling 23 om varetagelse af danske virksomheders interesser i EU.

5. Smidigere myndighedsprocesser og adgang til egnede arealer ved investering i produktionsfaciliteter

Anbefaling

Det skal være lettere at investere i produktion i Danmark. Derfor skal der etableres en *one-stop-shop* for myndighedsgodkendelser ved etablering og udvidelse af produktionsfaciliteter samt etableres parker med attraktive beliggenhedsmuligheder for produktionsvirksomheder for at skabe mere attraktive rammevilkår for produktion.

Motivation og potentialer

De geopolitiske spændinger og det grønne teknologikapløb betyder, at den internationale konkurrence om gode rammevilkår for produktion skærpes. I blandt andet USA og Kina investeres massivt i at tiltrække og fastholde produktion af afgørende teknologier, og den tid det tager at opnå de fornødne godkendelser er blevet et centralt konkurrenceparameter i virksomhedernes investeringsbeslutninger.

Life Science Rådet har anbefalet, at der tages initiativ til at sikre hurtigere og smidigere tilladelsesprocesser, samt at der udpeges nye industrialzoner med egnede og attraktive arealer til life science-produktion. Den skærpede konkurrence om produktionsinvesteringer gør sig imidlertid også gældende i andre sektorer, fx ved produktionen af grønne teknologier, hvilket taler for, at disse initiativer også skal omfatte andre produktionsfaciliteter i Danmark.

Når danske og internationale virksomheder skal investere i etablering af ny produktion eller udvidelser af eksisterende i Danmark, står virksomhederne i udgangspunktet alene med ansvaret for at indhente de forskellige tilladelser på tværs af myndighederne, og det er vanskeligt at opnå et overblik over sagsforløbene. Det gør, at processen opleves som langvarigt og bøvlet, og at Danmark kan gå glip af produktionsudvidelser og nye investeringer.

Handlinger

Der skal tages initiativer for at sikre, at Danmark er et attraktivt land for både danske og internationale aktører, hvor de tages i hånden, så de kommer smidigt og hurtigt igennem de nødvendige tilladelsesprocesser, og hvor der er let adgang til at etablere nye produktionsfaciliteter. Det skal understøtte, at virksomheder placerer deres produktion i Danmark til gavn for vækst og velstand. Tiltagene skal videre ses som en del af et retningsskifte, hvor myndighederne i højere grad tilrettelægger regulering og sagsbehandling på en måde, som understøtter virksomhederne og minimerer byrder.

Det foreslås konkret, at der skabes mere attraktive vilkår for placering og udvidelse af produktionsvirksomheder i Danmark. Indsatsen har to dele:

- 1. One-stop-shop for myndighedsgodkendelser** ved etablering og udvidelse af produktionsfaciliteter, som skal sikre, at virksomheder, som ønsker at investere i produktion i Danmark, kun skal henvende sig til én myndighed og her får én samlet og koordineret service. Det skal give virksomhederne et mere smidigt og hurtigt forløb i forhold til tilladelse til etablering og udvidelse af produktionsfaciliteter. Samtidig kan der laves et servicetjek af lovgivningen med henblik på at understøtte hurtigere godkendelsesprocesser.
- 2. Etablering af nye parker for produktionsvirksomheder** med adgang til den nødvendige erhvervs-mæssige infrastruktur blandt andet el og vand. For at skabe attraktive beliggenhedsmuligheder for produktionsvirksomheder kan der udpeges et antal større geografisk sammenhængende områder, hvor der let kan etableres adgang til nødvendig erhvervs-mæssig infrastruktur, herunder el, vand, afledning af spildevand samt transportinfrastruktur mv. Det vil samtidig give mulighed for at placere produktionsvirksomheder uden for de større byer.

6. Hurtigere sagsbehandling for opstilling af vedvarende energi

Anbefaling

Sagsbehandling for opstilling af vedvarende energi (VE) i Danmark skal gå hurtigere. Det kan opnås gennem blandt andet en bedre vejledningsindsats på miljøområdet, bedre proces for hjemviste VE-sager og større myndighedskompetencer.

Motivation og potentialer

Strøm fra vedvarende energi (VE) er vigtigt for Danmarks grønne omstilling, ligesom adgang til billig grøn strøm er et vigtigt konkurrenceparameter for mange virksomheder, fx PtX-producenter. Hurtigere udbygning af VE kan også understøtte Europas forsyningsikkerhed i en mere usikker fremtid.

Processen fra idé til endelig opstilling af solceller og vindmøller i Danmark kan imidlertid være lang. Det skyldes blandt andet, at projekterne skal igennem en række myndighedsprocesser som fx miljøvurderinger og lokalplanlægning, før VE-anlæggene kan etableres. Da miljølovgivningen, der hovedsageligt kommer fra EU, er kompleks, kan det være vanskeligt for kommuner, bygherrer og rådgivere at vurdere, hvornår der er gennemført tilstrækkelige undersøgelser mv. til, at der kan gives tilladelse til et VE-projekt. Det kan føre til lange sagsbehandlingsprocesser og afgørelser behæftet med fejl. Hvis der klages over afgørelser, risikerer de at blive hjemvist til fornyet behandling i kommunen. Tal fra Nævnenes Hus viser, at ca. 25 pct. af de påklagede afgørelser vedrørende opstilling af solceller og vindmøller blev hjemvist i perioden 2021-2023.

Handlinger

Sagsbehandlingsprocessen for VE-anlæg fremskyndes med følgende tiltag. Tiltag 1-6 er også anbefalet af den nationale energikrise stab (NEKST):

1. **Øget brug af de undtagelses- og fravigelsesmuligheder**, der findes i EU-reguleringen på miljøområdet, og som i dag anvendes meget sparsomt i Danmark.
2. **Mere og bedre vejledning** om natur- og miljøregler til myndigheder, rådgivere og bygherrer, der kan øge kvaliteten i blandt andet miljøvurderinger og afgørelser.
3. **Forkort høringsperioder** til EU's minimum på 30 dage for miljøvurderinger af VE-anlæg for at forkorte den samlede sagsbehandlingstid. I dag er høringsperioden otte uger.
4. **Styrkelse af VE-rejseholdet**, som understøtter kommunerne i deres arbejde med at behandle VE-projekter gennem fx gode eksempler, vejledning og faglig sparring.
5. **Tillad fleksible kommunale samarbejdsformer**, som kan give kommunerne bedre muligheder for blandt andet at deles om de nødvendige sagsbehandlervet kompetencer om VE-projekter.
6. **Flere og bedre prioriteringskriterier** i myndighedsbehandlingen, som i højere grad kan understøtte en koordineret prioritering af VE-projekter på tværs af de involverede myndigheder (fx kommuner, Energinet og Energistyrelsen).
7. **Dispensation fra nationale arealbeskyttelsesregler** ved opstilling af VE (fx sø- og åbeskyttelses-, skovbygge- eller fortidsmindebeskyttelseslinjer).
8. **VE skrives ind i lovgivning som afvejningssyn**, så det tydeliggøres som en vægtig interesse, som skal prioriteres på lige fod med eller over andre nationale interesser.
9. **Udvidelse af sagsbehandlingsloft i Nævnenes Hus** til at gælde for andre typer VE og investeringer relateret hertil (fx PtX, biogas, brintinfrastruktur, udbygning af elnet, CO₂-fangst og lagring mv.). I dag gælder det kun for sol- og vindenergi projekter.

Ovenstående holder sig inden for den nuværende organisering af myndighedsprocessen, hvor kommunerne varetager myndighedsbehandlingen. Alternativt kan det overvejes, at de mest komplekse tilladelsesprocesser for VE-projekter samles i en central enhed med henblik på at skabe et fagligt miljø, der potentielt kan løfte opgaven med større kvalitet end i dag.

Det bemærkes, at andre grønne projekter også vil kunne have gavn af en række af de foreslåede tiltag.

7. Tidssvarende og forenklede regulatoriske rammer gennem sandkasser

Anbefaling

Brug regulatoriske sandkasser til at understøtte, udvikle og teste innovative teknologier og løsninger, herunder via dispensationer.

Motivation og potentialer

Utidssvarende regulering kan være en barriere for innovative teknologier og forretningsmodeller, som ikke nødvendigvis passer ind i eksisterende regulatoriske rammer. Der er eksempler på, at manglende eller forældet regulering spænder ben for produktudvikling og -udrulning, fx inden for fødevarerområder som *novel foods* og nye genomteknikker. Afklaring i forhold til lovkrav og standarder er vigtig for virksomhedernes evne til hurtigt at tilpasse sig markedets krav. Derfor skal Danmark allerede nu i gang med at etablere regulatoriske sandkasser, der kan fremme innovation og potentielt forkorte sagsbehandlingstid.

Regulatoriske sandkasser er et værktøj til at teste innovativ teknologi i et kontrolleret miljø samt give viden om, hvordan regulering påvirker eller hæmmer mulighederne for at komme på markedet. I nogle tilfælde kan det kræve test og demonstration på en konkret lokalitet eller testmark, hvor eksisterende regulering står i vejen for, at dette kan lade sig gøre. Sådanne tilfælde kræver midlertidig dispensation fra regulering. Ofte er der innovationshjemler eller såkaldte testzoner i den eksisterende lovgivning, som muliggør denne type sandkasse på en konkret lokalitet. Et eksempel er Brande Brint, som i regi af Energistyrelsens testzone for energiteknologier fra 2018, demonstrerer fremtidens grønne

energiløsninger med fokus på produktion og udvikling af grøn brint. Der kan også være tilfælde, hvor det er nødvendigt at tilvejebringe en ny dispensations-hjemmel, før sandkassen kan etableres, hvilket evt. kan kræve ændring af EU-forordninger.

I mange tilfælde vil der ikke være behov for en egentlig dispensation, men i stedet vejledning om muligheder inden for eksisterende lovgivning. Her er det i stedet relevant med forløb for virksomheder, som ønsker at teste og udvikle nye teknologier og produkter i samarbejde med myndigheder, som kan vejlede virksomhederne i relevant lovgivning. Dette vil ofte ske forud for en evt. tilvejebringelse af hjemmel til dispensation. Eksempler på vejledningsindsatser er Finanstilsynets FinTech sandkasse (igangsat i 2018), hvor virksomheder kan teste og validere teknologier inden for det finansielle område, eller Digitaliseringsstyrelsens nye sandkasse for AI-teknologier. Et typisk forløb varer op til 6-12 måneder. Forløbet kan fx indeholde hjælp til at identificere konkrete udfordringer vedrørende regulering og standarder, input til aktuelle tekniske og juridiske løsninger på konkrete regulatoriske udfordringer og udforskning af muligheder for at udvikle en teknologi eller et produkt inden for eksisterende regulering.

Regulatoriske sandkasser fungerer desuden som et *feedback loop* til myndighederne, hvor de får indsigt i, hvordan regulering, standarder mv. kan udformes for at skabe gode rammer for innovation, som også imødegår lovgivningens beskyttelseshensyn.

Handlinger

For at udvikle og bevare en dansk styrkeposition inden for produktion og udvikling af teknologier og løsninger anbefales det, at der oprettes regulatoriske sandkasser. En overordnet rettesnor for brugen af regulatoriske sandkasser skal være ambitionen om at understøtte innovation og samtidig at udnytte erfaringerne i de regulatoriske sandkasser som input til ny policyudvikling.

Anbefalingen indeholder for det første, at der oprettes ét kontaktpunkt for regulatoriske sandkasser i en myndighed i staten, hvor virksomheder får mulighed for at henvende sig, hvis de ønsker at etablere en sandkasse, og for det andet etablering af regulatoriske sandkasser, fx på baggrund af henvendelser fra virksomheder med konkrete cases.

Hvis test og demonstration af løsninger eller teknologier i de konkrete sandkasser kræver dispensation, og den eksisterende lovgivning ikke giver mulighed herfor, anbefales det som udgangspunkt, at det relevante ministerium ser positivt på tilvejebringelse af dispensationshjemmel.

Kvalificeret arbejdskraft

8. Smidigere regler for at rekruttere udenlandsk talent fra tredjelande

Anbefaling

Danske virksomheder skal have bedre muligheder for at rekruttere international arbejdskraft og fastholde internationale specialister. Det skal ske ved at justere reglerne for opholds- og arbejdstilladelser for arbejdskraft fra tredjelande.

Motivation og potentiale

Hovedparten af de udenlandske statsborgere, som danske virksomheder har ansat, kommer fra Norden og EU, men efterspørgslen efter arbejdskraft fra tredjelande er stigende. Det er vigtigt, at danske virksomheder let og smidigt kan rekruttere fra den globale talentpulje. Det hænger sammen med to centrale tendenser, som vil gælde de kommende år.

For det første melder virksomhederne allerede nu om mangel på arbejdskraft, og de forventer generelt, at det vil fortsætte frem mod 2030. For

det andet står Danmark og EU over for en demografisk udfordring, fordi der er udsigt til, at andelen af befolkningen i den arbejdsdygtige alder falder. Frem mod 2030 vil store årgange forlade arbejdsmarkedet, mens mindre årgange træder ind. Og netop fordi det er en tværgående europæisk tendens, får danske virksomheders vilkår for at tiltrække og fastholde udlændinge med de rette kompetencer større betydning for konkurrenceevnen og vækstudsigterne.

Hvis erhvervslivet får bedre muligheder for at rekruttere den specialiserede arbejdskraft, de har brug for, vil det på længere sigt kunne bidrage til at øge produktiviteten og velstanden i det danske samfund. Her spiller reglerne for rekruttering af arbejdskraft fra tredjelande en væsentlig rolle. Går det for langsomt, og er det for bøvlet, risikerer vi, at rekrutteringer går i vasken.

Handlinger

Tænketaanken Axcelfuture har på opdrag fra Novo Nordisk Fonden og Lundbeckfonden udarbejdet en rapport med forslag til ændringer af regler for opholds- og arbejdstilladelser. Ændringsforslagene er gengivet i forkortet form på næste slide.

Vi anbefaler, at forslagene, som fremgår af næste side, hurtigst muligt implementeres.

Regler, der hæmmer international rekruttering, samt løsningsforslag

Estimeret effekt

Krav om særskilt arbejdstilladelse ved bibeskæftigelse. Fritagelsen for arbejdstilladelse til bibeskæftigelse udvides til at omfatte positivlisten for personer med en videregående uddannelse, beløbsordningen, den supplerende beløbsordning og hele *fast track*-ordningen. Kravet om, at bibeskæftigelsen skal have en sammenhæng med den beskæftigelse, som danner grundlag for opholdstilladelsen, skal også kunne opfyldes, hvis blot beskæftigelsen har sammenhæng med arbejdstagerens uddannelse

Høj

Krav om ny arbejds- og opholdstilladelse for hvert korttidsophold i Danmark. Kravet om ny opholdstilladelse for hvert ophold fjernes, så arbejdstageren samlet kan opholde sig i Danmark i 90 dage i alt pr. år på den samme tilladelse.

Middel

Krav om fuldtidsbeskæftigelse. Arbejdstagerens samlede arbejdstid i både Danmark og udlandet skal kunne indgå i SIRI's vurdering af fuldtidsbeskæftigelse*.

Lav

Erhvervsordninger begrænser iværksættervirksomheders rekrutteringsmuligheder. Der kan indføres en ny erhvervsordning, der giver udenlandske arbejdstagere adgang til arbejds- og opholdstilladelse ved ansættelse i iværksættervirksomheder under særlige vilkår, eksempelvis med aflønning med ejerandele.

Lav

Restriktive betingelser for opnåelse af permanent opholdstilladelse. Betingelserne for permanent opholdstilladelse lempes, så tilladelsen blandt andet betinges af en årlig indkomst svarende til beløbsordningen og en bacheloruddannelse eller højere

Høj

Koncernreglen begrænser muligheder for at arbejde i samme koncern uden tilladelse. Koncernreglen justeres, så den ikke gælder for medfølgende familiemedlemmer, der selvstændigt opfylder kravene i beløbsordningen.*

Middel

Erhvervskandidatordningen forudsætter beskæftigelse på mindst 25 timer om ugen. Udenlandske studerende på en erhvervskandidatordning skal kunne arbejde op til 30 timer om ugen – mod 20 timer i dag, så de kan deltage i en erhvervskandidatuddannelse.

Lav

Betingelser for familiesammenføring for danske statsborgere. Udlændinge, som har familiemæssig tilknytning til en dansk statsborger skal have mulighed for arbejds- og opholdstilladelse, hvis den danske statsborger opfylder kravene i en erhvervsordning.

Middel

Udbetaling af løn til en udlænding skal ske til en dansk bankkonto. Kravet ophæves. SIRI's kontrolmuligheder kan tilgodeses med mindre indgribende foranstaltninger, fx ved hjælp af oplysninger om løn fra skattemyndighederne.*

Høj

Implicit krav om dansk bopæl. Undtagelsen fra bortfaldsreglerne i udlændinge-loven udvides til at omfatte alle erhvervsordninger og ikke blot *fast track*-ordningen.

Lav

SIRI's vurdering af, om den tilbudte løn er sædvanlig efter danske forhold. Sædvanlige løn- og ansættelsesvilkår udvides til at omfatte vederlag i form af aktieaflønning.*

Lav

Anm.: Axcelfuture hvidbog er baseret på en række interviews med udlændinge og danskere, der er stødt på problemer med reglerne. Den estimerede effekt er mål som påvirkning af antal arbejdstagere og er vurderet af Axcelfuture. Forslag markeret med * angiver overlap til Life Science rådets anbefalinger til regeringens kommende strategi for life science.

Kilde: Hvidbog og løsningsforslag til bedre vilkår for tiltrækning og fastholdelse af internationale højtuddannede talenter og specialister fra lande uden for EU, Axcelfuture, Lundbeckfonden og Novo Nordisk Fonden (2023).

9. Bedre muligheder for at anvende medarbejderaktier som aflønning

Anbefaling

Det skal være lettere og mere attraktivt at aflønne ansatte med medarbejderaktier og optioner, især for iværksættervirksomheder og *startups*, så de har bedre mulighed for at dele deres succes med medarbejderne gennem medejerskab. Skattereglerne skal derfor foresimples og forbedres.

Motivation og potentiale

Iværksættere har, ligesom resten af det danske erhvervsliv, behov for den rette arbejdskraft for at kunne udvikle og drive deres virksomheder. Især vækstiværksættere og *startups* kan have behov for at udvide medarbejderstaben, så der er ressourcer til at udvikle deres forretning og fortsætte vækststrejsen.

Men iværksættervirksomheder og *startups*, der ønsker at tiltrække talenter, kan have svært ved at konkurrere med mere etablerede virksomheder. Her kan medarbejderaktier og optioner

være et relevant alternativ, da der samtidig kan være en forventning fra potentielle nøglemedarbejdere om at deltage i virksomhedens vækstrejse. Muligheden for at tilbyde aflønning med medarbejderaktier og optioner kan derudover spille en vigtig rolle for beslutningen hos iværksættervirksomheder og *startups* om, hvorvidt de vælger at blive i Danmark under deres vækstrejse, hvilket historisk har vist sig at være en udfordring i Danmark, *jf. kapitel 2*.

Erhvervslivet, og særligt iværksættermiljøet, oplever, at mulighederne for at anvende medarbejderaktier og optioner er utilstrækkelige, ikke konkurrencedygtige og besværlige. En forbedring af mulighederne for at aflønne ansatte med medarbejderaktier og optioner vil betyde, at de i højere grad vil kunne anvendes til at tiltrække talenter. Dette vil kunne bidrage til at fastholde flere iværksættervirksomheder og *startups* i Danmark, frem for at de flytter til udlandet for at få adgang til de rette medarbejdere.

Handlinger

Skattereglerne i forbindelse med aflønning med medarbejderaktier og optioner skal foresimples og forbedres. Der findes en række forskellige greb til at opnå dette. Virksomhedsforummet lægger først og fremmest vægt på, at der opnås et mere simpelt og forudsigeligt system.

Vi anbefaler, at den såkaldte 50 pct.-grænse for, hvor stor en andel af lønnen der må udgøres af medarbejderaktier i nye, mindre virksomheder, afskaffes kombineret med et krav om en grundløn på fx omkring 240.000 kr. årligt (svarende til dagpengesatsen) eller 210.000 kr. årligt (svarende til niveauet i den svenske medarbejderaktieordning). Samtidig bør reglerne for nye, mindre virksomheder justeres, så flere virksomheder, herunder lidt større og ældre virksomheder, bliver omfattet af ordningen.

Disse ændringer vil udvide iværksættervirksomheders mulighed for at benytte medarbejderaktier og optioner til at motivere og aflønne medarbejdere gennem medejerskab af virksomheden, herunder tiltrække kvalificeret arbejdskraft og skabe bedre vilkår for at vokse sig store i Danmark.

Forbedring af reglerne om beskatning af medarbejderaktier og optioner skal også ses i sammenhæng med anbefaling om at lette adgang for udenlandsk arbejdskraft *jf. anbefaling 8 om smidigere regler for rekruttering af udenlandsk arbejdskraft fra tredjelande*.

**Styrket adgang
til kapital,
finansiering og
investorkultur**

10. Udbyg kapitalmarkedet i Europa

Anbefaling

Private investeringer er nøglen til vækst. Danmark skal derfor arbejde for at styrke det finansielle indre marked for alle EU-lande, også kaldet EU's kapitalmarkedsunion, og derigennem skabe vækst og investeringer, herunder i grøn omstilling.

Motivation og potentialer

I dag er de europæiske finansielle markeder i høj grad fragmenterede og underudviklede sammenlignet med de store globale markeder.¹ I stedet for ét indre marked er der reelt 27 nationale finansielle markeder i EU.

I Danmark er det finansielle marked relativt stort sammenlignet med resten af EU. Men på globalt niveau sakker EU bagud. Det afspejles blandt

andet i, at EU kun tegner sig for 10 pct. af den globale aktivitet på kapitalmarkederne, på trods af at EU står for knap 20 pct. af produktionen på verdensplan.

De fragmenterede finansielle markeder og manglen på risikovillig kapital risikerer at medføre, at virksomheder søger finansiering uden for EU, særligt i startup- og opskaleringsfasen. Ved at styrke det finansielle indre marked kan vi gøre markedsbaseret finansiering mere tilgængelig og øge den samlede mængde af risikovillig kapital i Europa. Et velintegreret kapitalmarked i EU vil samlet set skabe en bredere investorbase, større likviditet og flere finansieringsmuligheder, hvilket vil understøtte en mere effektiv finansiering for virksomhederne.

Handlinger

Vejen mod et stærkere indre marked for kapital indebærer blandt andet, at der arbejdes for at sikre en smidig finansiell infrastruktur, og at barrierer for investeringer nedbrydes. Det kan fx være i forhold til at understøtte udbuddet af tilgængelige finansielle produkter på tværs af grænser, så det bliver nemmere for investorer at investere i virksomheder i hele EU.

Forummet anbefaler, at Danmark arbejder for en styrkelse og videreudvikling af EU's kapitalmarkedsunion ved i højere grad at harmonisere og integrere de europæiske finansielle markeder i et fælles indre marked for at øge den samlede tilgængelige mængde risikovillig kapital i Europa.

Danmark bør samtidig arbejde for en revision af sekuriseringsreguleringen i EU, der skal skabe et større og mere harmoniseret europæisk marked for sekuriseringsprodukter. Sekurisering kan give finansielle virksomheder mulighed for at frigøre kapital ved fx at frasælge eller forsikre en del af en gruppe af institutets udlån til andre investorer. Et udviklet og velfungerende europæisk sekuriseringsmarked kan dermed øge likviditeten på de finansielle markeder, frigive kapital, tiltrække en bredere investorbase, forbedre mulighederne for risikostyring og øge bankernes udlånskapacitet.

¹ Enrico Letta (2024): *Much more than a market*.

11. Permanent højere fradrag for virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktiviteter

Anbefaling

Fradraget for forsknings- og udviklingsaktiviteter (FoU) skal forhøjes til 130 pct. og gøres permanent med henblik på at øge private investeringer i forskning og udvikling. Der skal samtidig indføres et loft over udgifter, hvor det høje fradrag kan benyttes, så det særligt kommer *startups* og nye vækstvirksomheder til gavn. Dertil skal det undersøges, om der kan anlægges en mere simpel definition af de fradragsberettigede udgifter, der er omfattet af FoU-fradraget.

Motivation og potentiale

Forskning, udvikling og innovation har været centrale faktorer bag nogle af de største erhvervssuccesser i Danmark. Danske virksomheder har været gode til at udvikle og kommercialisere nye innovative løsninger. Det gælder fx inden for life science, hvor Danmark har internationale styrkepositioner. For fortsat at være internationalt konkurrencedygtige i en skærpet global konkurrence skal danske virksomheder altså have gode vilkår for at kaste sig ud i forsknings- og udviklingsaktiviteter.

Ud over at komme den enkelte virksomhed til gavn, har forskning og udvikling i en virksomhed samtidig en positiv afsmittende effekt på andre virksomheder, der får gavn af nye opdagelser.¹ Det fremgår også i rapporten fra Ekspertgruppe om fremtidens erhvervsstøtte Fremtidens erhvervsstøtte – kortlægning, principper og sanering fra februar 2024. Samfundet som helhed får altså et ekstra afkast, når en virksomhed udvikler et nyt produkt eller en ny produktionsmetode.

I de seneste år er den internationale konkurrence om at fastholde og tiltrække forskningsaktiviteter i erhvervslivet steget markant. Mange OECD-lande har i løbet af de seneste år forbedret betingelserne for forskning og udvikling. Danmark ligger i den lave ende internationalt i forhold til understøttelse af erhvervslivets FoU-aktiviteter gennem skattepolitikken² Hvis Danmark ikke skal sakke bagud, er der derfor behov for at forbedre incitamenterne til investeringer i forskning, udvikling og innovation.

Handlinger

FoU-fradraget øges til 130 pct. med et loft over FoU-udgifter på 100 mio. kr. årligt og gøres permanent. Udgifter over loftet skal fortsat kunne fradrages med 110 pct., når stigningen til 110 pct. er fuldt indfaset fra 2026. I 2024 og 2025 udgør FoU-fradraget 108 pct.

Det er en prioritet, at fradraget især kommer mindre virksomheder til gode, ikke de store som i forvejen har betydelige forskningsaktiviteter. Med et loft på 100 mio. kr. er anbefalingen særligt til gavn for de små og mellemstore virksomheder, herunder *startups* og vækstvirksomheder.

Det skal derudover undersøges, hvorvidt der kan anlægges en mere simpel definition af de fradragsberettigede udgifter, der er omfattet af FoU-fradraget, så det bliver mere gennemskueligt for virksomhederne, hvilke investeringer der er omfattet af fradraget, herunder særligt i forhold til investeringer i IT- og softwareudvikling.

¹ Erhvervsministeriet (2023): *Redegørelse om vækst og konkurrenceevne* og Skatteministeriet (2018): *Skatteøkonomisk analyse: Studie af litteraturen om effekter af skatteincitament til private FoU-aktiviteter*.

² OECD (2021): *R&D Tax Incentive Country Profiles*. Skattebegunstigelser dækker over FoU-fradrag, skattecreditter for FoU, mere gunstige afskrivningsregler mv.

12. Et mere attraktivt investorfradrag

Anbefaling

Investorfradraget skal gøres mere attraktivt gennem to ændringer. For det *første* skal fradragsværdien øges fra 15 pct. til 25 pct. af det investerede beløb. For det *andet* skal den maksimale beløbsgrænse for investeringsbeløbet, der er fradragsberettiget, øges til 800.000 kr. årligt (fra 400.000 kr. i dag). Dette skal også gælde for investeringer via fonde.

Motivation og potentiale

Det er ofte en udfordring for mindre, nystartede virksomheder at skaffe kapital, især fordi de ikke har samme adgang til internationale investorer

som større, mere etablerede virksomheder. Derfor er det afgørende for nystartede danske virksomheder, der befinder sig i opstarts- eller vækstfasen, at der eksisterer et velfungerende marked for risikovillig kapital i Danmark. Eksempelvis har Sverige et langt større marked for risikovillig kapital end Danmark og dermed et langt bedre grundlag for vækst.

En vej til at opnå dette på er ved at gøre det mere attraktivt for privatpersoner og fonde at investere. Det vil samtidig fremme iværksætterkulturen i Danmark. Aktuelt bliver investorfradraget imidlertid brugt for lidt, og der er derfor behov for at gøre ordningen mere attraktiv.

Handlinger

Investorfradraget gøres mere attraktivt for personer, der investerer i visse små og mellemstore noterede virksomheder (iværksættervirksomheder). Da investorfradraget lemper beskatningen af de midler, der investeres, bliver det mere attraktivt at investere i de pågældende iværksættervirksomheder, der samtidig får lettere ved at tiltrække kapital. Der foreslås to ændringer til ordningen:

- 1. Fradragsværdien øges fra 15 pct. til 25 pct.** af det investerede beløb. Investorfradraget giver i dag personer mulighed for et fradrag for investeringer i virksomheder, som opfylder betingelserne i investorfradragsloven.
- 2. Den maksimale beløbsgrænse for det fradragsberettigede investeringsbeløb øges.** I dag er det fradragsberettigede investeringsbeløb 400.000 kr. årligt, men det foreslås at øge dette beløb til 800.000 kr. årligt, samtidig med at det også kommer til at omfatte investeringer via investorfradragsfonde. Aktuelt udgør de maksimale beløbsgrænser for investeringsbeløbet, der er fradragsberettiget, 400.000 kr. for direkte investeringer og 125.000 kr. for indirekte investeringer (erhvervelse af andele i investorfradragsfonde).

13. Forhøjet loft over aktiesparekontoen

Anbefaling

Loftet for indskud på aktiesparekontoen hæves for at styrke den danske aktiekultur. Det kan lette adgangen for små og nystartede virksomheder til at tiltrække privat, risikovillig kapital og derved understøtte udviklingen på kapitalmarkederne.

Motivation og potentiale

Adgang til finansiering er en vigtig forudsætning for, at iværksættere og vækstvirksomheder kan udvikle deres virksomhed og få den til at vokse, men de har ofte ikke adgang til at rejse kapital på de finansielle markeder i de indledende faser af virksomhedens vækst.

Aktiemarkedet i Danmark er ikke så velfungerende for mindre virksomheder som fx i Sverige. Det er en udfordring for mindre virksomheder, at de danske børsmarkeder for mange ikke udgør en reel mulighed for at rejse risikovillig kapital.

Der er derfor behov for at styrke og fremme aktiekulturen i Danmark, så flere danskere får incitament til at investere i aktiemarkedet og bliver

medejere af virksomheder. En stærkere investorkultur kan føre til flere investeringer, bidrage til flere nyoteringer og give iværksættere adgang til mere risikovillig kapital. En forhøjelse af loftet for indskud på aktiesparekontoen indebærer de facto en lavere beskatning af aktieafkast, hvilket potentielt vil øge investeringerne i børsnoterede virksomheder, forbedre adgangen til egenkapital for virksomhederne og dermed bidrage til at opbygge og styrke aktiekulturen i Danmark.

Sverige har siden 2012 haft en aktiesparekonto, som danner grundlag for modellen for de aktiesparekonti, der senere blev indført i Danmark samt Norge og Finland. For eksempel adskiller den svenske ordning sig dog fra den danske ved ikke at have et indskudsloft. Beskatningsniveauet i Sverige er også lavere og er knyttet til statslånsrenten, som aktuelt er under 1 pct. I Sverige er der over 3 mio. svenskere med en (svensk) aktiesparekonto. I Finland og Norge er der omkring 2 mio. finner og nordmænd med en aktiesparekonto. I Danmark havde kun godt 300.000 danskere en aktiesparekonto i 2023.

Handlinger

Loftet for indskud på aktiesparekontoen hæves fra de nuværende ca. 136.000 kr. til mindst 300.000 kr. fra og med 2025. Forhøjelsen skal bidrage til at opbygge en aktiekultur i Danmark.

Anbefalingen bringer også den danske aktiesparekonto tættere på de ordninger, der findes i de øvrige nordiske lande, hvor der fx i Norge og Sverige ikke er noget loft over indbetalinger på aktiesparekontoen.

14. Mulighed for at vælge realisationsbeskatning i forbindelse med børsnotering

Anbefaling

Ved et selskabs børsnotering skal det være muligt at vælge realisationsbeskatning i stedet for lagerbeskatning med henblik på at styrke rammevilkårene for iværksættere og incitamenterne til at lade virksomheder vokse sig store i Danmark.

Motivation og potentiale

Iværksættere, nøglemedarbejdere mv. har ofte deres aktier placeret i et holdingselskab. Det giver dem skattefrihed, så længe selskabet, de har ejerandel i, er unoteret. Ved en børsnotering af selskabet, hvor ejerandelen er under 10 pct. efter noteringen, vil der ske en overgang til lagerbeskatning.

Lagerbeskatning kan resultere i betydelige likviditetsudfordringer for visse selskabsinvestorer i den første periode, hvor et selskab er noteret på børsen. Det skyldes, at investorerne før børsnoteringen ofte vil være underlagt en såkaldt *lock-up*, hvor de ikke kan afstå aktier inden for en given periode, fx 1 år, ligesom kursen på aktierne kan være følsom over for frasalg fra den tidligere ejerkreds i en længere periode. Det indebærer,

at det kan være vanskeligt for de oprindelige ejere at sælge aktier med henblik på at betale skatten efter årets udgang. Hertil kommer, at markedsværdien af aktierne i nymoterede selskaber kan svinge betydeligt over de første år, blandt andet som følge af at der ofte vil være en begrænset omsætning af aktierne.

Denne udfordring er blandt andet blevet fremført af Dansk Industri, Dansk Erhverv og en række iværksættere. Desuden har Skatteudvalgets parlamentariske arbejdsgruppe om iværksætteri fremført, at Danmark har færre børsnoteringer end både Norge og Sverige, og at en af årsagerne er, at iværksættere i Danmark ofte skal finansiere store lån for at betale lagerskatten af kursgevinster på noterede aktier, hvis de har en ejerandel på under 10 pct.

Muligheden for at vælge realisationsbeskatning i en periode frem for lagerbeskatning vil betyde, at gevinster kan udskydes til det tidspunkt, hvor fx iværksætteren sælger aktierne (eller til det tidspunkt, hvor aktierne igen overgår til beskatning efter lagerprincippet).

Handlinger

Iværksættere, nøglemedarbejdere mv. skal i en periode på 5 eller 10 år efter børsnotering have mulighed for at vælge realisationsbeskatning af gevinster på noterede porteføljeaktier. Efter periodens udløb vil beskatningen overgå til lagerbeskatning, og der vil ske beskatning af de urealiserede avancer, der er opbygget over perioden med realisationsbeskatning. Dermed skal der ikke betales skat af urealiserede gevinster i den periode, hvor der kan være *lock-up* for aktionæren, og hvor aktiekursen kan være særligt volatil.

Anbefalingen har til formål at øge investeringer i nymoterede porteføljeaktier, herunder iværksættervirksomheder, samt at tilskynde nyopstartede virksomheder til at lade sig børsnotere og vokse sig store i Danmark. Det skal adressere den udfordring, at det historisk har vist sig at være en udfordring at holde virksomheder i Danmark under hele deres vækstrejse, *jf. kapitel 2*.

En justering af reglerne til fx realisationsbeskatning vil skulle gælde for alle selskabers investeringer i nymoterede porteføljeaktier og vil derfor også omfatte selskabers investeringer i store og veletablerede selskaber, i det omfang de bliver børsnoteret, samt investeringer i nymoterede porteføljeaktier i udlandet. Reglerne skal være i overensstemmelse med EU's regler om kapitalens frie bevægelighed og vil skulle gælde for alle selskaber, der handles på et reguleret marked eller en multilateral handelsfacilitet, både i Danmark og i udlandet.

15. Forøget loft for skattekreditordningen

Anbefaling

Loftet over skattekreditter for udgifter til forskning og udvikling (FoU) skal hæves for at styrke incitamentet til at investere i forskning og udvikling, herunder blandt andet i nye grønne teknologier.

Motivation og potentiale

Forskning, udvikling og innovation har været afgørende faktorer bag nogle af de største erhvervssuccesser i Danmark. Investeringer i FoU fra både private virksomheder og den offentlige sektor, skaber viden og læring, hvilket øger produktiviteten og bidrager til økonomisk vækst.

Videnbaserede iværksættervirksomheder, der har store investeringer i forsknings- og udviklingsaktiviteter, har ofte underskud i deres virksomheder, indtil de får et produkt godkendt, sælger et patent eller på anden vis skaber indtægter i virksomheden. Med skattekreditter kan selskaber få udbetalt skatteværdien af den del af deres underskud, der hidrører fra forsknings- og udviklingsaktiviteter. Formålet med skattekreditordningen er at styrke incitamentet til at investere i

forskning og udvikling ved at forbedre særligt små- og mellemstore virksomheders likviditet i perioder, hvor deres forretning er underskudsgivende.

Som reglerne er i dag, kan disse virksomheder maksimalt få udbetalt skatteværdien af 25 mio. kr. årligt, hvilket ved en selskabsskattesats på 22 pct. svarer til, at der kan udbetales op til 5,5 mio. kr. årligt i skattekreditter.

En forhøjelse af loftet over udbetalingen af skattekreditter betyder, at virksomheder med et skattemæssigt underskud – typisk mindre, nystartede virksomheder – hurtigt kan få gavn af en større del af deres investeringer i forskning og udvikling til at styrke likviditeten i virksomheden. Ordningen er et supplement til merfradraget for udgifter til forskning og udvikling (FoU-fradraget), idet den er målrettet virksomheder med underskud, som på kort sigt ikke kan udnytte FoU-fradraget. Anbefalingen skal således ses i sammenhæng med *anbefaling 11 om permanent højere fradrag for virksomhedernes forsknings- og udviklingsaktiviteter*.

Handlinger

For at styrke incitamentet til at investere i forskning og udvikling, herunder i nye grønne teknologier, øges loftet for skattekreditordningen gradvist fra 25 mio. kr. til 100 mio. kr. årligt.

Et forøget loft for skattekreditordningen vil bevirke, at virksomheder med et skattemæssigt underskud, fx videnbaserede iværksættervirksomheder, i højere grad kan udnytte deres fradrag for FoU. Det vil gøre det mere attraktivt for disse virksomheder at foretage investeringer i FoU, ligesom det vil hjælpe deres likviditet og reducere usikkerheden ved afkastet af deres investeringer.

Det er væsentligt for forummet, at skattekreditordningen er særligt til gavn for små og mellemstore virksomheder. Samtidig vil nogle selskaber forventeligt lukke, inden de opnår et overskud. Derfor foreslår vi at fastholde et loft over ordningen, men på et højere niveau.

**Sikre vores
modstands-
dygtighed**

16. Robuste forsyningskæder gennem øget dansk indsats i EU

Anbefaling

EU er hovedmotoren for at nedbringe danske og europæiske kritiske afhængigheder og robusthedssikre forsyningskæderne. Danmark skal understøtte, at der arbejdes på EU-plan med at nedbringe danske og europæiske kritiske afhængigheder og robustgøre forsyningskæderne. Derfor skal danske prioriteter i endnu højere grad sikres gennem tidlig og løbende interessevaretagelse i EU. Disse prioriteter skal blandt andet afdækkes gennem tæt dialog med dansk erhvervsliv.

Motivation og potentiale

Tiltagende geopolitiske spændinger og handelshindringer øger risikoen for forsyningsudfordringer og understreger behovet for et større fokus på kritiske afhængigheder.

EU er afgørende, når det kommer til at adressere afhængigheder af strukturel og særligt kritisk karakter. Det er vigtigt for den europæiske

slagkraft, at sårbarheder nedbringes i fællesskab, og at den fælles EU-koordinering ikke svækkes af intern kamp om at sikre ressourcer medlemslandene imellem. Det er samtidig helt centralt, at Europa ikke lukker sig om sig selv, men har fokus på internationale partnerskaber og en offensiv strategisk handelspolitik – ellers løser vi ikke problemerne.

På EU-plan er der i de senere år indført en række tiltag med det formål at mindske europæiske virksomheders kritiske afhængigheder (fx Critical Raw Materials Act, Chips Act, Critical Entities Resilience Directive og råstofpartnerskaber med tredjelande) samt øge egen produktionskapacitet (fx Net-Zero Industry Act). Det er vigtigt, at kommende tiltag og retsakter på området samtænkes med hinanden og med lovkrav om bæredygtighed og ligeledes får et tydeligt dansk aftryk. Det er også vigtigt, at implementering af EU-reguleringen sker effektivt og i dialog med virksomhederne.

Handlinger

I den kommende kommissionsperiode ventes et fortsat betydeligt fokus på dagsordenen om forsyningskæder og kritiske afhængigheder. Den danske interessevaretagelse i EU skal sikres gennem en styrket dansk repræsentation i Bruxelles, *jf. anbefaling 23 om varetagelse af danske virksomheders interesser i EU*.

Derfor skal Danmark udarbejde en overordnet strategisk plan for interessevaretagelsen i EU og sikre fortsat dansk aftryk blandt andet i udpegning af strategiske sektorer og teknologier samt tiltag til at øge forsyningen af strategisk vigtige varer og teknologier, fx gennem øget produktionskapacitet i EU, handelsaftaler og partnerskaber med tredjelande, fælles indkøbsmekanismer mv. Dertil skal der arbejdes for, at relevante retsakter er strømlinede og harmoniserede fx i forhold til definitioner og afgrænsninger, genanvendelse og *one-stop-shop*-tilgangen.

Tidlig interessevaretagelse skal blandt andet baseres på øget dialog med virksomhederne, fx i regi af Center for Kritiske Afhængigheder *jf. anbefaling 17 om Center for Kritiske Afhængigheder*. Denne dialog skal give aktuel viden om dansk erhvervslivs forsyningskæder og kritiske afhængigheder, og hvordan europæiske initiativer kan bidrage til at nedbringe sårbarheder og skabe nye forretningsmuligheder for danske virksomheder, samt hvordan fremtidige tiltag implementeres hensigtsmæssigt.

17. Center for Kritiske Afhængigheder

Anbefaling

Der skal etableres et Center for Kritiske Afhængigheder til at understøtte virksomhedernes arbejde med at robustgøre deres forsyningskæder.

Motivation og potentiale

Tiltagende geopolitiske spændinger og handelshindringer øger risikoen for forsyningsudfordringer og understreger behovet for et større fokus på sårbarheder i virksomhedernes forsyningskæder.

Det er i udgangspunktet virksomhedernes eget ansvar at indrette deres produktions- og forsyningskæder mest hensigtsmæssigt, herunder afvejning mellem pris og modstandsdygtighed. I blandt andet Tyskland er dette ansvar udmeldt officielt til virksomhederne,¹ og i Danmark bør tilgangen som udgangspunkt være den samme.

Nogle sårbarheder er imidlertid af mere strukturel og særligt kritisk karakter. EU er afgørende, når det kommer til at adressere disse afhængigheder, og derfor skal Danmarks indsats i EU øges, jf. *anbefaling 16 om robuste forsyningskæder gennem øget dansk indsats i EU*.

Indsatsen i EU skal suppleres nationalt gennem øget dialog med og vejledning af virksomheder om forsyningsrisici og kritiske afhængigheder. Når mange virksomheders produktion er sårbar over for forsyningsudfordringer, kan det få større samfundsøkonomiske konsekvenser ved et nedbrud. Vi vurderer derfor, at der er brug for en vejledningsindsats med henblik på at øge virksomhedernes viden om sårbarheder i forsyningskæder, så de bliver bedre i stand til at vurdere risici og kan robustgøre deres produktion. Særligt vurderes der at være et potentiale for vejledning målrettet SMV'er med begrænsede ressourcer til at kortlægge og mitigere de forsyningsrisici, deres produktionsinput er underlagt.

Handlinger

Med inspiration fra Center for Cybersikkerhed skal Center for Kritiske Afhængigheder hjælpe virksomheder med at ruste sig mod de trusler mod forsyningskæder, der følger med en ny global virkelighed med flere kritiske afhængigheder. Centeret skal oplyse og vejlede om forsyningsrisici og mulige tiltag, eksisterende indsatser, lovgivning mv., som virksomhederne kan benytte sig af til at styrke forsyningsikkerheden, fx gennem alternative forsyningskæder, genanvendelse m.m. og med blik for ESG-hensyn.

Samtidigt skal centeret skabe dialog med dansk erhvervsliv om deres forsyningsudfordringer, og hvordan europæiske initiativer kan bidrage til at løse dem og skabe nye forretningsmuligheder for danske virksomheder. Centeret skal trække på faglig viden om forsyningskæder og råstoffer og dets arbejde skal foregå i tæt samarbejde med relevante myndigheder og ministerier, herunder ved at trække på eksisterende indsatser og erfaringer i blandt andet Center for Cybersikkerhed og Styrelsen for Forsyningsikkerhed.

Et særskilt fokus vil være oplysning og vejledning målrettet SMV'er. Vejledningen bør samtænkes med andre SMV-rettede vejledningsindsatser, der skal styrke SMV'ernes modstandsdygtighed, fx vedrørende cybersikkerhed, så de kun skal henvende sig ét sted, for at få hjælp til en strategisk prioritering af mulige modstandsdygtighedsinitiativer og blive sat i kontakt med relevante aktører, der tilbyder mere specialiseret vejledning, fx Center for Kritiske Afhængigheder. En sådan knudepunktsfunktion kunne eksempelvis samtænkes med Erhvervshusene, hvor virksomheder allerede i dag kan henvende sig og komme i kontakt med statslige ordninger så som the Trade Council, EIFO og Innovationsfonden. I erkendelse af at ressource- og kompetenceudfordringer begrænser mange SMV'ers mulighed for at gribe vejledningsindsatsen, kan det være relevant med indledende støtte hertil, fx gennem et pilotprojekt med mulighed for at tilføre ekstra kompetencer i en periode, og tydelig kommunikation om vigtigheden af at øge modstandsdygtigheden.

¹ The Federal Government of Germany (2023): *Strategy on China*.

18. Ny tilgang til teknologibeskyttelse

Anbefaling

En ny partnerskabsmodel mellem myndigheder, virksomheder og forskningsmiljøer skal samtænke og udvikle den danske tilgang til teknologibeskyttelse. Partnerskabet skal sikre, at dyb teknisk indsigt i kritiske teknologier fra virksomheder og forskningsmiljøer inddrages i myndighedernes arbejde.

Motivation og potentiale

Den teknologiske udvikling og det teknologiske kapløb sker i en fart sjældent set før. Danmark er blandt de førende i verden på en række forsknings- og teknologiområder til gavn for dansk konkurrenceevne, vækst og velfærd. Men i en tid med geopolitiske spændinger har flere lande, herunder USA og i EU, i de seneste år øget deres bevidsthed om behovet for at beskytte de mest kritiske teknologier blandt andet mod teknologilækage. EU har allerede skærpet sin tilgang til økonomisk sikkerhed med et strategioplæg fra EU-Kommissionen fra juni 2023.

Tilgangen til regulering af kritisk teknologi ændrer sig altså disse år. EU-Kommissionen har fx i slutningen af 2023 offentliggjort en liste over 10 kritiske teknologier, hvoraf der i første omgang pågår en risikovurdering af fire udvalgte teknologier: avancerede halvledere, kvanteteknologi, kunstig intelligens og bioteknologi.

Hvis teknologier overbeskyttes, kan det skade dansk konkurrenceevne unødigt, da det kan være med til at hæmme innovation og incitament til at investere i produktion med teknologierne. Omvendt vil der uden den nødvendige kontrol være risiko for, at kritisk dansk teknologi ender i de forkerte hænder. Det kan ligeledes påvirke konkurrenceevnen negativt. I dag screener danske myndigheder allerede udenlandske investeringer i Danmark inden for kritisk teknologi for en værdi på mellem 6 og 20 mia. kr. om året, svarende til 2,1 pct. af de samlede indadgående investeringer i Danmark. På EU-plan eksporterer europæiske virksomheder kontrolleret *dual-use* teknologi for ca. 340 mia. kr. om året.

De danske myndigheder formulerer reglerne i Danmark og varetager de danske interesser i EU. De skal derfor have de rette kompetencer og viden om kritisk teknologi, så beskyttelse kan målrettes det særligt kritiske. Samtidig vil styrkede kompetencer gøre myndighederne bedre kvalificerede til at udarbejde nationale og fælles europæiske risikovurderinger af kritisk teknologi. Ekspertisen bør indhentes fra forskningsmiljøerne og virksomhederne, hvor viden om kritiske teknologier konstant opdateres.

Handlinger

En ny partnerskabsmodel mellem myndigheder, virksomheder og forskningsmiljøet skal blandt andet muliggøre, at definitioner, teknologilister og regler løbende opdateres på et solidt analytisk grundlag, så der både nationalt og i Europa kan arbejdes for, at særligt kritiske teknologier reguleres og beskyttes, mens ukritiske kan dereguleres. Samtidig skal initiativet understøtte, at virksomheder og forskningsmiljøer vejledes effektivt og kan få hurtig afklaring af, om deres produkter indeholder kritisk teknologi og potentielt falder under kontrol, såsom eksportkontrol eller investeringsscreening. Endelig skal initiativet understøtte en målrettet varetagelse af danske interesser på internationalt plan, som arbejder for lige konkurrencevilkår samt en effektiv europæisk teknologibeskyttelse.

Arbejdet skal samtænkes med eksisterende indsatser under ansvarlige myndigheder og forankres i Erhvervsstyrelsen, som er ansvarlig myndighed for centrale redskaber til teknologibeskyttelse, herunder eksportkontrol med *dual-use*-produkter og investeringsscreening. Arbejdet forventes at kunne anvendes på tværs af myndigheder, herunder hos PET, Udenrigsministeriet og Uddannelses- og Forskningsministeriet.

19. Virksomhedernes adgang til energi i den grønne omstilling

Anbefaling

Virksomhederne skal sikres adgang til rigelige og stabile mængder af grøn energi – hurtigt.

Motivation og potentiale

Den grønne omstilling betyder, at udledningen af drivhusgasser skal reduceres på tværs af alle sektorer. Omlægningen af energisystemet fra fossile til vedvarende energikilder er i den sammenhæng central.

Med den kommende CO₂-afgift tilskyndes virksomheder i industri mv. til at reducere deres drivhusgasudledninger, fx ved i endnu højere grad at bruge energi fra grønne energikilder. Det er således afgørende for virksomhederne, at der produceres tilstrækkeligt med grøn energi, og at energien effektivt kan transporteres derhen, hvor den er efterspurgt.

Danmark har i dag en meget høj elforsyningsikkerhed sammenlignet med andre lande, og der er i dag strøm i de danske stikkontakter i 99,996 pct. af tiden. I de senere år har elpriserne i Danmark samtidig været forholdsvis lave sammen-

holdt med elpriserne i andre EU-lande. Omlægningen af energisystemet til 100 pct. grøn energi er imidlertid ingen simpel opgave, især hvis man samtidig skal opretholde en stabil energiforsyning. Blandt andre Energistyrelsen, Klimarådet, Energinet og Green Power Denmark peger på, at omlægningen – uden modforanstaltninger – kan medføre en stigning i det gennemsnitlige årlige antal af afbrudsminutter fra omkring 2030.¹

Det skyldes primært ubalance mellem produktion og forbrug (effektutilstrækkelighed). Effektutilstrækkeligheden ventes at stige i takt med dels, at regulerbar, termisk kapacitet (fx kul- og gas-kraftværker) udfases til fordel for sol og vind, dels et forventet stigende elforbrug til elektrificering. Situationer med effektutilstrækkelighed vil først resultere i højere elpriser i de konkrete knaphedssituationer og dernæst øge risikoen for, at virksomhederne ikke har adgang til strøm fra det kollektive elnet i kortere eller længere perioder. Den enkelte virksomhed kan sikre sig mod strøm-afbrud og svingende elpriser ved brug af fx nød-strømsgeneratorer og fastpris aftaler, men det kommer med en pris, som den pågældende virksomhed vil skulle opveje mod fordelene ved den ekstra sikkerhed, som sådanne tiltag vil give.

Handlinger

Hvis Danmark også i fremtiden skal være et attraktivt land at investere og producere i, er der behov for at sikre en fortsat stabil forsyning af rigeligt med energi, hvilket blandt andet er med til at understøtte lave energipriser, også når energiforsyningen bliver helt grøn. Der anbefales derfor en pakke af initiativer i to spor:

- 1. Rigeligt med grøn energi – hurtigt nok.** Myndighedsprocesserne for opstilling af vedvarende energi skal gøres hurtigere, og udbredelsen af PtX skal understøttes. Derudover skal samspillet mellem forskellig energi- og CO₂-infrastruktur styrkes for en omkostningseffektiv udbygning.
- 2. Stabil elforsyning.** Der skal etableres foranstaltninger, som kan sikre elforsyningsikkerheden i tilfælde med effektutilstrækkelighed, samt et offentligt-privat samarbejde med det formål at styrke beredskabet ved risiko for *brownouts*.

Hvert af sporene er uddybet på næste side med eksempler på vigtige første skridt.

¹ Energistyrelsen (2022): *Elforsyningsikkerhed frem mod og efter 2030*, Energinet (2023): *Redegørelsen for elforsyningsikkerhed*, Klimarådet (2023): *Sikker elforsyning med sol og vind* og Green Power Denmark (2024): *Grøn elbalance i fremtiden*.

Rigeligt med grøn energi – hurtigt nok

Hurtigere udbygning af vedvarende energi (VE). Der skal sikres hurtigere myndighedsprocesser for opstilling af VE ved at gøre brug af tiltag, som er beskrevet nærmere i *anbefaling 6 om kortere sagsbehandlingstid for opstilling af vedvarende energi*. Flere af tiltagene anbefales også af NEKST-arbejdsgruppen Mere sol og vind på land, som afleverede sine anbefalinger til regeringen den 26. februar 2024.

Bedre økonomiske vilkår for elnetskabernes investeringer i udbygning af elnettet. Elnetskaberne skal have bedre mulighed end i dag for at indregne forventede omkostninger til investeringer i udbygning af elnettet i deres opkrævninger hos forbrugerne. Formålet er at give netselskaberne større økonomisk sikkerhed ved udbygning af elnettet. Som det første skridt bør den automatiske indikator i elnetreguleringen opdateres, så den også giver tillæg for meromkostningerne til elektrificering². Ændringen af elnetreguleringen skal holdes op imod hensynet til forbrugerbeskyttelse.

Sikre udbredelse af PtX. Danmark skal fortsat sigte efter en elektrolysekapacitet på 4-6 GW i 2030, og derfor skal rammevilkårene for PtX fortsat styrkes, ligesom etableringen af produktionsanlæg og opskalering af PtX i Danmark skal understøttes. Understøttelsen af PtX i Danmark skal fx omfatte adgang til rent vand, bortskaffelse af spildevand og kan også omfatte etableringen af brintinfrastruktur. Endvidere skal der være gunstigere vilkår for placering af PtX-anlæg omkring VE, som fx i de kommende energiparker, samt knudepunkter i udbygningen af brint- og elnetinfrastrukturen.

Der skal arbejdes strategisk med at sikre en effektiv, langsigtet udbredelse og anvendelse af PtX, så PtX kan understøtte den langsigtede afsætning af grøn strøm fra udbygningen af VE både på land og på havet i Danmark samt nye grønne erhvervs- og eksportmuligheder.

Styrket sammentænkning og planlægning af infrastruktur for el og gasser. VE-infrastruktur, brintinfrastruktur og CO₂-infrastruktur skal spille sammen og give synergier, der sikrer en mere optimal og omkostningseffektiv udbygning. Der er allerede gennemført tiltag, som giver incitament til at placere PtX-anlæg og produktion af VE og af rent vand i nærheden af hinanden med henblik på direkte aftag af den grønne strøm uden om det kollektive net (mulighed for private direkte ellinjer og geografisk differentierede tariffer). Derudover vil de kommende energiparker også understøtte sammentænkning af produktion og forbrug af strøm. Regeringen skal følge udviklingen med henblik på at vurdere, om der er behov for yderligere tiltag.

En stabil elforsyning

Etablering af kapacitetsmekanisme. Der skal etableres foranstaltninger, eksempelvis en kapacitetsmekanisme, som kan harmonere med det eksisterende elmarked, og som kan sikre elforsyningssikkerheden i perioder med risiko for effektutilstrækkelighed. Det kan fx lede til en såkaldt *strategisk reserve* i form af kraftværkkapacitet, der som udgangspunkt ikke er i drift, medmindre der opstår en situation med utilstrækkelighed. Sådanne foranstaltninger skal sikre, at den nødvendige produktionskapacitet er til rådighed i de få ekstremtilfælde, hvor ressourcerne fra sol- og vindenergi er lave, og forbruget forventes at være højt på fx kolde vinterdage³.

Offentligt-privat samarbejde om forbrugsfleksibilitet ved strømafbud. Der skal etableres et offentligt-privat samarbejde for udvikling af beredskab for *brownouts*. Formålet er at sikre et øget samarbejde med fx store elforbrugere om koordineret elforbrugsreduktion i særlige tilfælde, hvor der er meget pres på forsyningen og forhøjet risiko for afbud af elkunder. Energistyrelsen har allerede i dag et samarbejde med en række store elforbrugere om koordineret elforbrugsreduktion, men samarbejdet kan med fordel udvides til flere aktører. Der kan desuden igangsættes en undersøgelse af, om prioriteret afkobling af elkunder ved *brownouts* er praktisk muligt på længere sigt.

²Forsyningstilsynet (2024): *Automatisk indikator som tillæg til elnetvirksomhedernes indtægtsrammer*.

³Green Power Denmark (2024): *Grøn elbalance i fremtiden*.

20. Styrket cybersikkerhed i SMV'er

Anbefaling

Vi støtter op om Digitaliseringspartnerskabets anbefaling om at styrke cybersikkerheden i SMV'er ved at oprette et overvågnings- og videncenter (SMV-CERT) og anbefaler, at dette sker hurtigst muligt. Centeret skal oprettes i forlængelse af den nyoprettede varslingstjeneste for danske SMV'er og vil i tillæg til varsling om aktuelle trusler opbygge SMV'ernes evne til at forebygge og reagere på angreb gennem oplysning og vejledning om cybersikkerhed.

Motivation og potentiale

35 pct. af danske SMV'er har et for lavt sikkerhedsniveau i forhold til deres risikoprofil. Det er en ganske stor andel af SMV'erne, som er ekstra udsat for cyberangreb, hvilket kan få store

konsekvenser i form af tabt omsætning, ekstra udgifter, mistet data eller i værste tilfælde, at forretningen ikke kan køre videre. Samtidig kan cyberangreb hos en SMV få større samfundsmæssige konsekvenser og få betydning for borgere samt andre virksomheder eller myndigheder, som SMV'en er leverandør til.

I samarbejde med Center for Cybersikkerhed lancerede Digitaliseringsstyrelsen i februar 2024 en ny varslingstjeneste, hvor danske SMV'er kan få ugentlige varsler om sårbarheder i de mest almindelige digitale systemer. Det gør, at virksomhederne kan reagere bedre på de trusler de står overfor, men der er stadig rum for en styrket indsats.

Handlinger

Den eksisterende indsats hos Digitaliseringsstyrelsen med varsling til virksomheder om digital sikkerhed udvides, så der oprettes et overvågnings- og videnscenter, en SMV-CERT (*Computer Emergency Response Team*), der understøtter SMV'ernes digitale sikkerhedsniveau gennem oplysning og vejledning om forebyggelse og håndtering af cyberangreb. SMV-CERT'en skal fokusere på at løfte sikkerhedsniveauet hos de mindst beskyttede danske SMV'er.

I tillæg hertil skal SMV-CERT'en styrke videndeling mellem virksomheder og myndigheder og samtænke eksisterende indsatser. Ud over varslingstjenesten skal indsatsen blandt andet samtænkes med sikkerdigital.dk og cyberhotline for digital sikkerhed og udvikles i dialog med relevante private og offentlige parter.

SMV-CERT'en skal ikke yde aktiv genopretning eller lignende aktiviteter, der allerede udbydes på det private marked.

21. National teknologistrategi for kritiske nøgleteknologier

Anbefaling

Der skal udarbejdes en national teknologistrategi, som skal styrke Danmarks position i det internationale teknologiske kapløb til gavn for sikkerhed og konkurrenceevne.

Motivation og potentiale

Teknologisk lederskab har længe understøttet landes konkurrenceevne, økonomiske velstand og sikkerhed¹, men i de senere år er investeringer i såkaldt kritisk teknologi i stigende grad blevet et sikkerhedspolitisk spørgsmål. Flere lande, herunder USA, Japan, Kina og Tyskland, investerer betydeligt for at bevare eller styrke deres teknologiske position, især inden for strategisk vigtige områder som computerchips, kvanteteknologi og kunstig intelligens.

I den nuværende geopolitiske virkelighed er kampen om adgang til teknologi skærpet, og Danmark kan blive sårbar, hvis vi ikke kan gøre os gældende i den globale teknologikonkurrence. Lande som Storbritannien, Nederlandene og Sydkorea har præsenteret teknologistrategier, der prioriterer og sætter en national vision for udvalgte teknologier, ligesom EU-Kommissionen har præsenteret en liste over 10 kritiske teknologier, som skal understøttes for at styrke EU's teknologiske suverænitæt. Der er behov for, at også Danmark rustet sig til fremtiden med en strategi for, hvordan vi fortsat sikrer adgang og evnerne til at udvikle, anvende og sætte præg på retningen for kritiske nøgleteknologier.

Handlinger

Omdrejningspunktet for strategien er en ny tilgang til teknologipolitik med strategisk prioritering af, hvor og hvordan Danmark vil satse i forhold til kritiske nøgleteknologier.

Strategiens formål er dels at styrke det danske samfunds teknologiske robusthed og derved understøtte vores nationale sikkerhed, dels at styrke konkurrenceevnen for dansk viden og virksomheder på det internationale marked.

Intet land, og slet ikke et lille land som Danmark, kan være førende på alle områder. Men vi er nødt til at gøre os gældende for, at vi ikke bliver sårbare. Et centralt element i en national teknologistrategi er derfor prioritering af teknologier. Dette skal bero på et grundigt kortlægnings- og analysearbejde med inddragelse af relevante eksperter. For at teknologistrategien kan understøtte Danmark både økonomisk og sikkerhedsmæssigt, skal prioriteringen af teknologier ske på baggrund af fire centrale kriterier: 1) kommercielt potentiale, 2) samfundsmæssig betydning, 3) national sikkerhed og 4) muligheden for at udvikle/fastholde dansk førerposition.

På baggrund af prioriteringen af kritiske nøgleteknologier, udarbejdes og igangsættes målrettede initiativer, der skal styrke Danmarks position inden for de enkelte teknologier, herunder særligt med blik for skalering og kommercialisering, så teknologierne kommer erhvervslivet og Danmarks sikkerhed bredt til gavn. Der vil også være behov for bredere greb, som generelt understøtter Danmarks teknologiske position, fx med fokus på at skabe et attraktivt fysisk miljø med test- og demonstrationsfaciliteter, en bredt funderet investeringsindsats, indsats for at understøtte adgang til de rette kompetencer, og/eller tiltrækning af forskere samt tværgående indsats for teknologibeskyttelse og styrket sikkerhed. Hvor Danmark ikke har potentialet til at udvikle teknologier, men teknologien vurderes som kritisk, skal der ses på greb såsom partnerskaber og internationalt samarbejde.

¹ OECD Science, Technology and Innovation Outlook (2023): *Enabling Transitions in Times of Disruption*.

Udnyt vækst- muligheder

22. Vækstplaner som strategisk redskab

Anbefaling

Vækstplaner, som kommer 360 grader rundt om udfordringer og muligheder for erhvervsområder med potentiale, skal være et strategisk supplement til generelle rammevilkår. Regeringen bør begynde med vækstplaner for biosolutions og grøn energiteknologi. Derefter kan følge vækstplaner for andre erhverv.

Motivation og potentiale

Generelle rammevilkår er hovedmotoren for et erhvervsliv i vækst i en forandret global verden. Men de er ikke altid tilstrækkelige til at løse sektorspecifikke udfordringer. Derfor er der behov for målrettede løsninger på sektorspecifikke barrierer. Her er vækstplaner et velegnet redskab.

Danmark har veletablerede styrkepositioner inden for blandt andet life science, skibsfart, fødevarer og vind- og vandteknologi. Derudover har Danmark en underskov af erhvervs- og teknologiområder, som under de rette betingelser, kan blive styrkepositioner. Det gælder fx forsvarsindustrien, PtX, fangst- og lagring af CO₂ (CCS) og biosolutions samt tværgående teknologiområder som kvanteteknologi, kunstig intelligens og robotteknologi.

Et fællestræk er, at de oplever barrierer for vækst, udvikling og eksport, som ikke kan løses alene med generelle greb; regler kan være forældede, der kan være behov for særlige testfaciliteter eller der er begrænset adgang til risikovillig kapital. Hvis erhvervenes potentiale skal løses, kræver det en målrettet indsats.

Handlinger

Vækstplaner er et vigtigt værktøj til at forløse vækstpotentialer, men forummet har ikke foretaget en udtømmende prioritering af erhvervsområder, hvor det vil være relevant med en vækstplan. Forummet foreslår, at en kommende prioritering af vækstplaner tager udgangspunkt i en række kriterier, *jf. nedenfor*. Kriterierne skal ses som rettesnore, der kan bruges til at systematisere vurderingen af, om det er fornuftigt at igangsætte vækstplaner på et erhvervsområde. Det indebærer også, at man skal have modet til at vælge erhvervsområder fra, hvis udviklingen går den forkerte vej.

Alle kriterierne skal til en vis grad være opfyldt for at invitere til en vækstplan som løsning. For eksempel er det som udgangspunkt ikke tilstrækkeligt, at der er et stort potentiale på et område, hvis der ikke samtidig kan peges på sektorspecifikke barrierer eller muligheder, som vurderes at kunne adresseres effektivt med en vækstplan.

Der kan være andre erhvervsområder end de to foreslåede, som lever op til de skitserede kriterier, og hvor det vil kunne bidrage til langsigtet vækst og velstand at igangsætte et vækstplanarbejde. Det kan fx være inden for Det Blå Danmark, vandteknologi og fødevarer. Der er allerede igangsat et arbejde vedr. life science strategi, forsvarsindustriel strategi og ny turismestrategi.

Virksomhedsforum for Globale Risici kriterier for igangsættelse af vækstplaner

- Der skal være et potentiale, så det sandsynliggøres, at væksten kan øges.
  - Der skal være gode forudsætninger for, at danske virksomheder kan få del i forretningspotentialet, fx ved at Danmark har en eksisterende styrkeposition på området, er førende på teknologisk udvikling og/eller forskning. Der kan også være særligt gode rammevilkår eller geografiske/geologiske forhold i Danmark, som giver virksomhederne en fordel.
  - Der skal være identificeret sektorspecifikke barrierer eller særlige muligheder, som kan adresseres med en vækstplan.
  - Der skal være vilje og ressourcer i erhvervet til at medvirke til udarbejdelse og implementering af vækstplanen. Erhvervet skal således være klar til at tage medejerskab.
-

Case: Vækstplan for grøn energiteknologi

Den globale konkurrence om produktion af grønne energiteknologier er skærpet. Konkurrencen om fremtidens grønne industri og arbejdspladser er med andre ord hård. Samtidig bekender store dele af verden sig efterhånden til klimamål, og der er derfor et stort potentiale i at være med til at levere den teknologi og de løsninger, som skal muliggøre disse mål. Det gælder både eksisterende og nye teknologier.

Og Danmark står stærkt. Fordele tæller eksisterende, stærke virksomheder, en historisk satsning på vind, som har gjort os til et foregangsland, vedvarende fokus på forskning og udvikling af grønne teknologier og løsninger samt en række geologiske og geografiske fordele i forhold til placering af vindmøller og produktion af grøn brint.

Danmark har en enestående mulighed for at bygge videre på vores styrker og tidligere satsninger og tage del i det vækstpotentiale, vi ser ind i globalt – både på kort sigt og på den længere bane, for Danmark har en stærk industri. Det danske marked for grønne teknologier er en vigtig drivkraft og udstillingsvindue for Danmarks grønne industri, men udgør en lille del af det globale marked. Derfor skal vi sikre, at vi har en plads i den globale grønne industri nu og i fremtiden. Det kræver en helhedsorienteret indsats. Nedenfor skitseres derfor mulige initiativer i en vækstplan for grøn energiteknologi rettet mod forskellige faser i forretningsudviklingen.

Ny, umoden teknologi

Gode rammer for grøn forskning og udvikling af nye grønne teknologier. Der investeres massivt i grøn forskning og udvikling globalt. De lande, der bedst formår at omsætte forskning til nye teknologier, har en konkurrencefordel. Det er samtidig omkostningstungt at udvikle grønne teknologier. Det udfordrer særligt iværksættere og SMV'er.

Muligt indhold: Prioritering af forskning i at udvikle konkrete grønne teknologier, herunder sikring af det rette udbud af tekniske uddannelser, blandt andet ingeniøruddannelser. Samtidig styrkelse af iværksættere og SMV'ers adgang til faciliteter til udvikling af grønne teknologier.

Testfaciliteter i verdensklasse. For at modne og løbende udvikle teknologier er der brug for test og demonstration. Tilstedeværelsen af gode testfaciliteter udgør et centralt konkurrenceparameter i vindindustrien, som har helt særlige behov for test. Med de to nationale testcentre for vindmøller har Danmark været i front. Hvis Danmark ikke fastholder førende rammer for test af grønne teknologier, kan det svække vores konkurrencesituation.

Muligt indhold: Sikring af yderligere kapacitet på de nationale testcentre hurtigst muligt. Samtidig udarbejdelse af en national strategi for test og demonstration, som skal sikre en langsigtet planlægning af Danmarks tilgang til spørgsmålet på tværs af industrier.

Egnede placeringer og kortere sagsbehandlingstider for etablering af grøn industriproduktion. Virksomheders lokaliseringsbehov er skiftet blandt andet på grund af et stigende behov for grøn energi og infrastruktur, hvilket blandt andet stiller krav om tilstrækkelig kapacitet i elnettet. Ved etablering af produktionsfaciliteter er der op mod 20 myndighedstilladelser. Processen er ofte både ressource- og tidskrævende, og uklare rammer kan være udslagsgivende for virksomhedernes beslutning om placering.

Muligt indhold: Nedbringelse af sagsbehandlingstider, fx gennem en one-stop-shop, som skal sikre hurtigere og smidigere myndighedsproces ved etablering af produktionsfaciliteter, jf. særskilt anbefaling. Desuden tiltag for at skabe gode vilkår for, at virksomheder kan placere sig i dedikerede arealer til industriproduktion tæt ved relevant infrastruktur. Samtidig forøgelse af hastigheden i udbygningen af elnettet, blandt andet igennem forbedrede økonomiske vilkår for elnetselskabernes investeringer i udbygningen, jf. *anbefaling 19 om virksomhedernes adgang til energi i den grønne omstilling.*

Infrastruktur og hjemmemarked som forudsætning for eksport af grøn energiteknologi. Infrastruktur er et vigtigt konkurrenceparameter for den grønne industri. For eksempel kan brintinfrastruktur og infrastruktur til transport og udskibning af store vindmølledele gøre grøn industriproduktion mere attraktiv. Selvom de grønne industrivirksomheder er eksportorienterede, er et stærkt hjemmemarked en vigtig drivkraft, både for at få de første produkter på markedet og når det kommer til at bruge Danmark som udstillingsvindue. Det er derfor vigtigt, at Danmark er verdensførende inden for udbygning af vedvarende energi, hvor der særligt er eksempler på stilstand på land, jf. særskilt anbefalingsforslag.

Muligt indhold: Etablering af en dansk brintinfrastruktur på kort og længere sigt. Der til indsats for at der hurtigere tages affære de steder, hvor infrastrukturen er en barriere for salg, fx i forhold til transport af fremtidens store vindmølleelementer fra produktion og til udskibning fra danske havne. Desuden sikring af, at den danske udbygning af vedvarende energi også i fremtiden er verdensførende, fx gennem elektrificering og brug af fx EU's Nødretnforordning.

Målrettet eksportindsats. Mangle lande satser stærkt på produktion af grønne teknologier, og mangel på dansk tilstedeværelse eller manglende udvikling af nye relationer kan føre til missede eksportmuligheder. Dette gør sig både gældende på en gang med.

Muligt indhold: Styrkelse af eksisterende tiltag under Udenrigsministeriet, Erhvervsministeriet og Energistyrelsen til eksportfremme af grønne teknologier jf. *anbefaling 28 om sektorfokuserede myndighedssamarbejder*, særligt for de danske virksomheder, der allerede er førende eller har potentiale til at blive det.

Fuldt
kommercialiseret
teknologi

Case: Vækstplan for biosolutions

Bioteknologiske klima- og miljøløsninger kan spille en afgørende rolle for den grønne omstilling globalt, samtidig med at Danmark kan indfri det store potentiale for vækst, som sektoren har, herunder når det kommer til bæredygtige løsninger og fremstillingsprocesser inden for landbrug, transport, energi samt foder- og fødevarerproduktion.

Danmark har en spirende styrkeposition inden for biosolutions, der blandt andet er forankret i et økosystem med gode videninstitutioner, verdensførende virksomheder samt en underskov af innovative *startups*, der er med til at skabe fremtidens løsninger. Det giver Danmark en komparativ fordel for at udvikle en global styrkeposition på området. For at sektoren for alvor kan indfri sit potentiale, er der behov for at igangsætte målrettede initiativer nationalt og i EU, der sigter mod at forbedre sektorens rammevilkår.

Der er behov for en helhedsorienteret indsats for at indfri det fulde potentiale. Nedenfor skitseres der derfor skitseret mulige initiativer i en vækstplan for biosolutions rettet mod forskellige faser.

Ny, umoden teknologi

Stærkere innovationssamarbejde mellem videninstitutioner, startups og etablerede virksomheder. Danmark har et økosystem inden for biosolutionssektoren med gode videninstitutioner, verdensførende biosolutionsvirksomheder samt en underskov af innovative *startups* og mindre virksomheder. Men udviklingen i økosystemet bør stimuleres, så der fremover er endnu flere danske biosolutions, der kommer ud at leve.

Muligt indhold: Etablering af en dansk version af *Kendall Square* som en førende innovationshub inden for bioteknologi og biosolutions. Det skal bygge på det gode fundament, Danmark allerede har og tiltrække investorer og *startups* fra hele verden. Desuden etablering af et institut med fokus på kompetenceopbygning for virksomhederne inden for fermentering, produktion, forretningsudvikling samt understøttelse af kvalificeret arbejdskraft, blandt andet med STEM-kompetencer, til sektoren i tæt samarbejde mellem myndigheder, videninstitutioner, virksomheder og fonde.

Stål, tanke og udstyr: Test- og demonstrationsfaciliteter for biosolutions i verdensklasse. Der er taget første skridt for test- og demonstrationsfaciliteter i pilot-skala i regi af Erhvervsfyrårnet for Biosolutions. Men de fleste biosolutionsvirksomheder har ingen steder at gå hen, når de er klar til at teste deres løsninger i industriel skala. Derfor er mange scaleups tvunget til at se efter opskaleringsfaciliteter uden for landets grænser. Det kan betyde, at virksomheder forlader Danmark, når de er tæt på at etablere produktion.

Muligt indhold: Sikring af yderligere kapacitet på de nationale testcentre hurtigst muligt. Samtidig udarbejdelse af en national strategi for test og demonstration, som skal sikre en langsigtet planlægning af Danmarks tilgang til spørgsmålet på tværs af industrier.

Danmark som europæiske frontløber for regulering af biosolutions. For flere biosolutions gælder, at det tager lang tid at få godkendt et aktivstof eller et produkt til EU's indre marked. Det udfordrer især mindre virksomheder, som må give op undervejs i forløbet.

Muligt indhold: Etablering af regulatoriske sandkasser, *jf. anbefaling 7 om regulatoriske sandkasser*, for forskellige typer biosolutions. Det kunne fx være inden for føde- og fødevarerområdet, herunder nye genomteknikker og novel foods.

Færre regulatoriske barrierer for biosolutions i EU. En af de største udfordringer for biosolutionssektoren er de regulatoriske barrierer i EU-lovgivning, som virksomhederne møder, når de vil introducere nye grønne løsninger. Lovgivningen forsinkes eller umuliggør i værste fald markedsadgangen for nye, innovative biosolutions. En konsekvens af dette er, at nuværende og fremtidige investeringer i højere grad placeres uden for Danmark og EU.

Muligt indhold: Fra dansk side arbejdes for en revidering af relevant EU-lovgivning, herunder REACH-forordningen, GMO-direktivet, Novel Food-forordningen og forordningen for markedsføring af plantebeskyttelsesmidler. Under hensyntagen til EU's lovgivning kan man lade sig inspirere af den amerikanske *GRAS-approval* (Generally Recognized As Safe). GRAS-ordningen muliggør, at nye typer ingredienser kan undtages fra sædvanlige tolerancekrav, fordi de generelt betragtes som sikre af eksperter på området. Ordningen forkorter dermed tiden til, at nye typer fødevarer kommer på markedet.

Målrettet internationaliseringsindsats skal understøtte danske biosolutionsvirksomheder. Danske biosolutionsvirksomheder sigter fra starten på at skulle ud på internationale markeder, men regulatoriske rammevilkår, herunder standarder, i EU såvel som uden for er ofte en barriere for introduktionen af biosolutions på nye markeder.

Muligt indhold: Danmark styrker fokus på biosolutions på relevante danske ambassader og repræsentationer, samt at biosolutions prioriteres op til og under det kommende danske EU-formandskab.

Fuldt
kommercialiseret
teknologi

23. Varetagelse af danske virksomheders interesser i EU

Anbefaling

Varetagelsen af danske virksomheders interesser i EU skal styrkes, så vi er i stand til at sætte en offensiv dagsorden. Det skal ske gennem styrket forhandlingskapacitet og tidlig interessevaretagelse, systematisk og tværgående fokus på at gøre det let at drive virksomhed samt strategiske landealliancer.

Motivation og potentiale

Rammevilkårene for dansk erhvervsliv bliver i høj grad fastsat gennem et stadigt mere omfattende EU-regelkompleks. Samtidig er der sket et markant skifte i den europæiske industripolitik, blandt andet på baggrund af den geopolitiske udvikling. Der ses en mere sektorspecifik tilgang, og industripolitikken bliver brugt som et middel til at opnå økonomisk sikkerhed, samtidig med at der arbejdes aktivt for både at fremme og beskytte kritiske teknologier. Dertil er der udset til øget brug af statsstøtte til europæiske

virksomheder. Danske virksomheder inden for støttede sektorer skal også have mulighed for at få gavn heraf og ikke stilles dårligere i konkurrencen.

De nye vilkår skaber et behov for at styrke varetagelsen af danske virksomheders interesser i EU. Det gælder særligt på områder, hvor dansk erhvervsliv har styrkepositioner fx inden for klima/energi, life science, bioteknologi, kvante og digitalisering, eller hvor der er særlige danske interesser på spil, fx regelforenkligning, byrdelettelser og industripolitikken.

Samtidig er andre sammenlignelige landes EU-repræsentationer i færd med at udvide deres industripolitiske og sektorspecifikke indsats, hvorfor en styrkelse af den danske repræsentation også vil være vigtig i forhold til opbygningen af strategiske alliancer med *like-minded* EU-lande.

Handlinger

Varetagelsen af dansk erhvervslivs interesser i EU skal styrkes, så vi er i stand til at sætte en offensiv dagsorden inden for områderne nævnt ovenfor via følgende indsats:

- 1. Styrket forhandlingskapacitet og tidlig interessevaretagelse.** Øget indflydelse på EU's industripolitik inden for strategisk vigtige sektorer og i konkrete retsakter. Danske myndigheder skal proaktivt være i dialog med Kommissionen og andre lande for at øve tidlig indflydelse – inden retsakter fremsættes, og projekter bliver til virkelighed.
- 2. Systematisk og tværgående fokus** på at gøre det nemmere at drive virksomhed via et systematisk arbejde for byrdelettelser. Dette indebærer blandt andet, at der på tværs af retsakter konsekvent indarbejdes digitale og automatiske løsninger, så fx efterlevelse af rapporteringskrav gøres lettere.
- 3. Strategiske landealliancer på sektorbasis.** Søge og opbygge strategiske alliancer med EU-lande, der har interesser og prioriteter, som fx byrdelettelser, der flugter med de danske. Indsatsen skal ske i forbindelse med den tidlige interessevaretagelse og under forhandlinger af konkrete retsakter.

24. Fra offentlige data til kommercielle løsninger

Anbefaling

Offentlige data skal gøres mere tilgængelige, så iværksættere, forskere og virksomheder i højere grad kan finde og anvende dem til gavn for vækst og innovation.

Motivation og potentiale

Det offentlige sidder inde med data på en række centrale områder som miljø-, klima- og sundhedsområdet, hvor der er stort potentiale for innovation og udvikling.

Disse data har et stort potentiale, hvis de bringes i spil hos vores iværksættere, virksomheder og forskere, hvor de kan lede til nye produkter, der kan hjælpe i kampen mod global opvarmning, sikre nye behandlingsformer for sygdomme, bidrage til at afhjælpe rekrutteringsudfordringer i den offentlige sektor og meget mere. Samtidig kan det blive til kommercielle succeser for danske virksomheder.

Derfor er der også i dag stor efterspørgsel på flere og bedre data. 37 pct. af Dansk Erhvervs iværksættermedlemmer peger på, at øget tilgængelighed af offentlige data kan gøre deres virksomheder mere innovative.¹

I dag eksisterer der en central vejviser og infrastruktur for offentlige data (datavejviser.dk og Danmarks Datavindue), som kan hjælpe med at finde og få adgang til relevante data. Der er dog behov for en styrket og målrettet indsats, hvis offentlige data skal komme hele det danske erhvervsliv til gavn, herunder særligt SMV'er, start ups og forskningsmiljøer, der ikke har samme kapacitet til at finde, udvikle og bearbejde data selv.²

Danmark er allerede et af de lande i OECD, hvor det offentlige er bedst til at gøre data tilgængelige, men der er stadig vej op til nogle af de lande, der er bedst i OECD.³

Handlinger

Der skal igangsættes en række konkrete indsatser med fokus på at sætte data fri til gavn for vækst og innovation. Indsatserne skal skabe større bevågenhed om de offentlige data som en del af fundamentet for ny forretningsudvikling og bidrage til, at relevante data, som erhvervslivet efterspørger, er let tilgængelige:

- 1. Frikøb og tilgængeliggørelse af efterspurgte offentlige datasæt** – særligt inden for sundhed, klima og forsyning, hvor potentialet vurderes særligt stort. Det skal ses i sammenhæng med, at vi i Danmark har adgang til høj kvalitetsdata ikke mindst på de nævnte områder.
- 2. Der formuleres en ny tilgang for indsamling og offentliggørelse af data** i offentlige organisationer, så der kommer større fokus på at indsamle og offentliggøre data.
- 3. Der igangsættes en indsats for at afhjælpe væsentlige juridiske barrierer** for brug af offentlige data. Indsatsen er både rettet mod det offentlige og privates brug og på tværs af områder med fokus på ansvarlig deling af data. For at sikre, at indsatsen møder efterspørgslen i erhvervet, inddrages relevante virksomheder, *startups*, forskningsmiljøer og lignende tæt i arbejdet.

¹ Dansk Erhverv (2022): *Analyse: Øget tilgængelighed af offentlige data kan gøre startups mere innovative.*

² Ibid.

³ OECD: *OURdata index.*

25. Styrkede muligheder for eksportfinansiering på nye vækstmarkeder

Anbefaling

Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO) skal have styrkede muligheder for at afdække sine risici i forbindelse med eksportkreditfinansiering i højrisikolande for at understøtte dansk eksport på nye vækstmarkeder.

Motivation og potentiale

I en tid med stærkt øgede geopolitiske spændinger og en stigning i antallet af lande i statsdefault bliver det mere vanskeligt for danske eksportører både at opdyrke og etablere sig på nye vækstmarkeder og at fastholde tilstedeværelsen i markeder, hvor de er i gang med at etablere sig.

Ved større eksportordrer inden for fx infrastruktur er det ofte en forudsætning for at få ordren, at eksportøren kan stille med en finansieringsløsning til køber. For højrisikolande betyder risikoprofilen imidlertid, at Danmarks Eksport- og Investeringsfond (EIFO) ikke kan tilbyde finansiering til køberne af dansk eksport. Det betyder, at Danmark kan tabe konkrete ordrer på grund af manglende mulighed for at stille med et finansieringstilbud, også selvom danske eksportører

tilbyder det bedste produkt. Det er både til skade for de danske virksomheder og i nogle tilfælde også i modstrid med Danmarks strategiske interesser.

Med Global Gateway-strategien har EU-Kommissionen sat et mål om at mobilisere op til 300 mia. euro i investeringer til bæredygtige projekter i EU's partnerlande, hvilket skal imødekomme de globale behov for infrastrukturudvikling. Det skaber et forretningspotentiale for danske virksomheder i blandt andet Afrika og Latinamerika. Ligeledes er der behov for risikovillig finansiering i forbindelse med de globale klimamål i udviklingslande, hvor danske virksomheders teknologi kan spille en rolle.

Styrkede muligheder for eksportfinansiering til lande med de højeste risici vil betyde, at danske virksomheder vil kunne både opdyrke og etablere sig på nye vækstmarkeder og tilbyde gode danske løsninger på blandt andet infrastrukturområdet til at imødekomme den store globale efterspørgsel i de kommende år.

Handlinger

Det anbefales, at der afsættes en fast årlig bevilling til at afdække dele af de risici, der opstår ved at yde eksportkreditfinansiering til lande med de højeste risici.

Det skal sikres, at der er kapacitet i EIFO til at yde eksportfinansiering i højrisikolande, inden for de risikostyringsprincipper EIFO skal operere under. Risikoen for tab ud over den samlede ramme vil fortsat skulle dækkes af EIFO, så det sikres, at der er tale om projekter af en fornuftig kvalitet i øvrigt.

Forslaget kan skaleres, og rammens størrelse vil afhænge af finansieringsbehovet. Dog må det forventes, at der generelt vil være tale om store projekter med et betydeligt finansieringsbehov.

26. Opdyrkning af nye markeder og samhandelslande i det globale syd

Anbefaling

Samhandlen med lande i det globale syd skal styrkes gennem tilførsel af nye eksport- og værdikæderådgivere på danske repræsentationer.

Motivation og potentiale

Det globale syd rummer ikke alene et stort forretningspotentiale for danske virksomheder. Det skærpede risikobillede som følge af blandt andet krigen i Ukraine og øget stormagtsrivalisering gør det i stigende grad nødvendigt at afsøge nye partnerskaber og alliancer globalt. De høje vækstrater og -prognoser i Asien, Latinamerika og Afrika kombineret med en voksende middelklasse skaber gode forudsætninger for at øge afsætningen af danske produkter og services – ikke mindst inden for sektorer som vand, energi, life science og fødevarerproduktion.

EU-kommissionen Kommissionen har med sit Global Gateway-initiativ skabt en vigtig platform,

hvor EU og dets medlemslande sammen med erhvervslivet kan investere i bæredygtige stor-skalaprojekter i blandt andet Afrika og Latinamerika. Målsætningen er at mobilisere ca. 300 mia. euro til investeringer i grønne infrastrukturprojekter.

ESG er blevet en et konkurrenceparameter. For at styrke samhandlen med lande i det globale syd, ikke mindst afrikanske lande, er det derfor vigtigt, at Danmark arbejder strategisk med opbygning af bæredygtige værdikæder for herigenem at kunne bidrage til grøn vækst, jobskabelse og gode arbejdsforhold lokalt. Opbygningen af ligeværdige partnerskaber vil desuden indebære, at der fra danske myndigheders side gøres en proaktiv indsats for, at nye grønne lovkrav fra EU ikke opfattes som en barriere for samhandel og vækst i det globale syd, men derimod som en katalysator for bæredygtig omstilling og klimatilpasning i alle led af værdikæden.

Handlinger

Anbefalingen ideholder følgende indsats:

- 1. Udsendelse af nye eksportrådgivere** til danske repræsentationer i det globale syd med henblik på at kunne yde skræddersyet rådgivning til danske virksomheder i forhold til både konkrete muligheder og risici forbundet med engagement på markederne. Den geografiske placering skal bero på en forudgående kortlægning af, hvor potentialet vurderes at være størst for dansk erhvervsliv (eventuelt på brancheniveau). En stærkere dansk handels- og investeringsindsats, herunder placeringen af nye eksportrådgivere, kan med fordel samtænkes med Danmarks bistandsfinansierede myndighedssamarbejder.
- 2. Styrkelse af Udenrigsministeriets værdikæderådgivning** på udvalgte markeder med henblik på at kunne yde målrettet vejledning til danske virksomheder om ansvarlig/bæredygtig samhandel, samarbejde med underleverandører og indgå i dialog med lokale myndigheder for blandt andet at højne vidensniveauet omkring EU's grønne lovkrav. Indsatsen understøtter danske virksomheders arbejde med bæredygtige og socialt ansvarlige værdikæder på globale markeder, skaber kommercielle muligheder og bidrager samtidigt til grøn omstilling.

De foreslåede indsats skal ses i sammenhæng med anbefaling om udvidede muligheder for, at EIFO kan tilbyde eksportfinansiering på nye vækstmarkeder, *jf. anbefaling 25 om styrkede muligheder for eksportfinansiering på nye vækstmarkeder*. Det skal understøtte overgang fra rådgivning til konkret igangsættelse af eksport. Det bør undersøges, hvordan indsatserne i videst muligt omfang kan brugerfinansieres.

27. Udvidelse og udnyttelse af EU's handelsaftaler

Anbefaling

Danske myndigheder skal arbejde for at udvide EU's net af handelsaftaler og andre økonomiske samarbejder med tredjelande.

Motivation og potentialer

EU har i dag handelsaftaler med 74 partnere på tværs af kloden. Handelsaftalerne letter samhandlen sikrer mere omfattende markedsadgang blandt andet gennem toldafvikling. I 2021 fandt 44 pct. af EU's eksterne handel sted med lande, hvor der var indgået en frihandelsaftale.¹

En udvidelse af antallet af EU-handelsaftaler og andre økonomiske samarbejder med tredjelande vil forbedre rammevilkårene for danske virksomheder. Det vil øge afsætningsmulighederne for virksomheders varer og tjenesteydelser og tillige

sikre bedre adgang til input, herunder kritiske råstoffer såvel som billigere komponenter mv. til produktion i Danmark og andre steder. Begge dele bidrager samtidig til styrket modstandskraft og risikospredning hos virksomhederne gennem bedre muligheder for diversificering af forsyningskæder samt eksportmarkeder. Indsatsen går hånd i hånd med et fokus på at få danske virksomheder til i højere grad at udnytte eksisterende og kommende handelsaftaler.

Udenrigsministeriet er vidensbank for danske virksomheder og erhvervsorganisationer vedrørende EU's frihandelsaftaler, og Udenrigsministeriet vil fortsat yde konkret rådgivning om eksport- og toldtekniske spørgsmål. Det bidrager til at øge danske virksomheders kendskab til og udnyttelse af EU's handelsaftaler.

Handlinger

Forslaget indebærer en offensiv handelspolitisk dagsorden med vægt på at udbygge og styrke EU's netværk af nye/moderniserede handelsaftaler og økonomiske samarbejder med tredjelande.

Fokus vil først og fremmest være på at arbejde for fremdrift af igangværende EU-forhandlinger med centrale handelspartnere om nye eller moderniserede handelsaftaler og på at styrke de økonomiske, teknologiske og forsyningsmæssige samarbejder. Som led i indsatsen skal der arbejdes for at styrke EU's relation til udviklings- og vækstøkonomier blandt andet via implementering af EU's handels- og økonomiske partnerskabsaftaler med afrikanske lande og modernisering af de aftaler, hvor der er behov, fx med indarbejdelse af nye bestemmelser om investeringsfremme.

Derudover vil der blive arbejdet for, at handelshindringer, som bryder med indgåede aftaler, identificeres hos danske virksomheder, rapporteres til EU og forsøges løst via EU-systemet og eventuelt via EU rapporteres til WTO.

---

¹ Udenrigsministeriet.

28. Sektorfokuserede myndighedssamarbejder

Anbefaling

Danmarks kommercielle myndighedssamarbejder inden for energi, vand, fødevarer, biosolutions, sundhed og life science samt det maritime område skal styrkes og udbredes. Indsatsen skal bidrage til at positionere danske styrkepositioner offensivt og skabe gunstige vilkår for afsætning af danske løsninger og produkter på udvalgte eksportmarkeder.

Motivation og potentiale

Myndighedssamarbejder åbner døre for dansk *know-how* og kommercielle muligheder. Danmark og danske virksomheder har på baggrund af årtiers visionært udsyn og tæt offentligt-privat samarbejde opbygget særlig viden inden for en lang række områder, som i stigende grad efterspørges internationalt. Det gælder blandt andet løsninger og regulering i forhold til grøn omstilling, innovativ patientbehandling, bæredygtige fødevarer-systemer og effektiv spildevandshåndtering.

Omvendt har de seneste års geopolitiske udvikling tydeliggjort de stadig mere komplekse vilkår,

som danske virksomheder opererer under internationalt. Den øgede protektionisme og skærpede strategiske konkurrence, som opleves på de globale markeder, kalder på en målrettet indsats på myndighedsniveau for at bidrage til fortsat gode betingelser for virksomhedernes eksport.

Gennem styrket sektorfagligt samarbejde, opbygning af relationer og tillid samt deling af viden og erfaringer om samspillet mellem offentlig regulering og private danske styrkepositioner i såvel vækstøkonomier som højindkomstlande skal de danske myndigheder proaktivt understøtte erhvervslivets kommercielle muligheder og være med til at åbne døre til vigtige udenlandske beslutningstagere og interessenter.

Et styrket samarbejde mellem danske og udenlandske myndigheder vil ikke alene fremme danske kommercielle interesser, men vil også kunne bidrage positivt til global bæredygtig udvikling og styrke Danmarks bilaterale relationer med pågældende lande.

Handlinger

Den samlede eksportfremmeindsats styrkes gennem udsendelse af sektoreksperter og et tilsvarende løft af rådgivnings- og forhandlingskapaciteten hos relevante danske myndigheder.

De konkrete indsats i regi af myndighedssamarbejderne skal tage højde for de særlige vilkår, som gør sig gældende inden for de enkelte sektorer, ligesom udvælgelsen af markeder og fokusområder skal bero på en kortlægning af markedspotentialet samt efterspørgsel fra erhvervslivet.

Anbefalingen skal ses i sammenhæng med brugen af vækstplaner som strategisk redskab, *jf. anbefaling 22 om vækstplaner som strategisk redskab*.

LITTERATUR OG NOTER

KAPITEL 1

- ¹ Review of International Organizations (2019): *The KOF Globalisation Index – Revisited*.
- ² Danmarks Statistik (2024): *Inputmultiplikator efter multiplikatorstype, INPMUL2*.
- ³ OECD (2023): *TiVA 2023*.
- ⁴ Quarterly Journal of Economics via OECD Economic Outlook 101 (2017): *Measuring the Unequal Gains from Trade*.
- ⁵ Danmarks Statistik (2023): *NYT indkomststatistik (A-indkomst) 2022*.
- ⁶ De Økonomiske Råd (2024): *Produktivitet 2024*.
- ⁷ Foreign Affairs (2023): *The Return of the Global South*.
- ⁸ The Economist (2024): *How to locate the global south*.
- ⁹ IMF (2024): *World Economic Outlook 2024*.
- ¹⁰ FN (2024): *Global issues: Population*.
- ¹¹ Danske Bank (2024): *Euro area productivity will keep falling behind*.
- ¹² Statista (2024): *The 100 largest companies in the world by market capitalization in 2023*.
- ¹³ Det Internationale Energiagentur (2024): *Energy Technology Perspectives 2023*.
- ¹⁴ CSIS (2022): *CSIS Red Ink: Estimating Chinese Industrial Policy Spending in Comparative Perspective*.
- ¹⁵ BNN Bloomberg (2023): *China Foreign Investment Gauge Turns Negative for the First Time*.
- ¹⁶ Financial Times (2024): *European ports turned into 'car parks' as vehicle imports pile up*.
- ¹⁷ IMF (2022): *Regional Economic Outlook for Asia and Pacific* & Oxford Analytica (2023): *How are global businesses managing today's political risks?*
- ¹⁸ IMF (2023): *World Economic Outlook 2023*.
- ¹⁹ The Economist (2024): *Could there be a US-Mexico trade war?*
- ²⁰ Fastmarkets (2023): *China restrictions on gallium and germanium 'harmful' to US chipmakers*.
- ²¹ McKinsey (2023): *Danmark i morgen*.
- ²² Det Internationale Energiagentur (2023): *Net Zero Roadmap – A Global Pathway to Keep the 1.5 C Goal in Reach*.
- ²³ Eurostat (2024): *Production, value added and exports in the environmental goods and services sector*.
- ²⁴ EY (2022): *With technology moving at breakneck pace, how can businesses keep up?*
- ²⁵ Videnskab.dk (2022): *Kvantecomputeren kan ændre vores verden radikalt! Men hvorfor er den så vild?* & The Telegraph (2023): *Supercomputer makes calculations in blink of an eye that take rivals 47 years*.
- ²⁶ Our World in Data (2024): *Annual private investment in artificial intelligence, 2022*.
- ²⁷ McKinsey (2023): *Quantum Technology Monitor*.
- ²⁸ McKinsey (2023): *Danmark i morgen*.
- ²⁹ McKinsey (2023): *Det økonomiske potentiale af GenAI i Danmark*.
- ³⁰ Digitaliseringsstyrelsen (2023): *Digital sikkerhed i danske SMV'er*.
- ³¹ Digitaliseringsstyrelsen (2023): *Digital sikkerhed i danske SMV'er*.

KAPITEL 2

- ³² Erhvervsministeriet (2023): *Redegørelse om Vækst og Konkurrenceevne*.
- ³³ OECD's indikator for produktmarksregulering (PMR-indikatoren) måler, i hvor høj grad regulering skaber begrænsninger for konkurrencen og er baseret på spørgeskemabesvarelser fra de individuelle landes myndigheder.
- ³⁴ Enrico Letta (2024): *Much more than a market – Speed, Security, Solidarity*.
- ³⁵ Dansk Industri (2023): *Markant stigning i regulering og administrative byrder for danske virksomheder*.
- ³⁶ Den Europæiske Investeringsbank (2023): *Investment Survey*.
- ³⁷ OECD's *Indicator of Talent Attractiveness* for højt kvalificerede medarbejdere.
- ³⁸ McKinsey (2023): *Danmark i morgen*.
- ³⁹ Forbes (2023): *Forbes The Global 2000*.
- ⁴⁰ Dansk Erhverv (2023): *Denmark: A Unicorn Factory*.
- ⁴¹ Danske Bank (2024): *Danske Bank Research Euro Area*.

KAPITEL 3

- ⁴² Erhvervsstyrelsen (2023): Høring over måling af erhvervsøkonomiske konsekvenser ift. udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andrelove (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet).
- ⁴³ Erhvervsstyrelsen (2023): Høring over måling af erhvervsøkonomiske konsekvenser ift. udkast til forslag til lov om ændring af årsregnskabsloven, revisorloven og flere andrelove (gennemførelse af EU-direktiv om virksomheders bæredygtighedsrapportering og om forhøjelse af størrelsesgrænser i regnskabsdirektivet)
- ⁴⁴ Deutsche Bank (2023): *EU Capital Markets – A New Call to Action*.
- ⁴⁵ Digitaliseringsstyrelsen (2023): *Digital sikkerhed i danske SMV'er*.

CITATER

- ^I Dansk Erhverv (2023): *Denmark: A Unicorn Factory*.
- ^{II} Dansk Erhverv (2023): *Denmark: A Unicorn Factory*.
- ^{III} Børsen (22. januar 2024): *"Her er tre greb, der kan sætte fart på opsætningen af landvindmøller og solceller i Danmark"*.
- ^{IV} Børsen (15. marts 2024): *Det store opgør med erhvervslivets bureaukratiske byrder går for langsomt*.
- ^V Børsen (9. januar 2024): *Store fonde angriber udlændingeregler: De er skadelige for Danmark*.
- ^{VI} Børsen (9. januar 2024): *Store fonde angriber udlændingeregler: De er skadelige for Danmark*.
- ^{VII} Børsen (9. januar 2024): *Store fonde angriber udlændingeregler: De er skadelige for Danmark*.
- ^{VIII} Børsen (28. december 2023): *"Iværksættere opererer i et minifelt af benspænd – det skal der laves om på"*.
- ^{IX} Børsen (19. juni 2023): *DI og Dansk Erhverv: Luk øjnene op, den nye geopolitiske virkelighed er fyldt med danske forretningsmuligheder*.

Fotos: Colourbox.dk

